

Caietele **NORR**

publicația asociației NORR / litere & arte / anul I, nr. 1-2 / Ploiești

policulturalismul

EDITORIAL

O rețea internațională de poezie / 1

Camelia Iuliana Radu

ANALIZE

Policulturalismul / 3

Marian Mărchidanu

VINIL

Abraxas / 6

Bogdan Stoicescu

ESEU

Cum produce mintea opere / 7

Liviu Antonesei

CRONICĂ

Amintindu-ne drama poetului Virgil Mazilescu
va fi liniște, va fi seară... / 11

Cristian Neagu

CRONICĂ

...și alte poeme de Răzvan Andrei sau când poezia este
despre curaj și asumare identitară / 13

Romeo Aurelian Ilie

REPORTAJ

Tabără internațională de sculptură

S.A.P.T.I. la Shilpasangam / 15

Gabriela Petri

ESEU

Laocoön și fii săi pe terenul de rugby / 21

Dalina Bădescu

NORR

Ioana Țopa-Stan / 25

Ioana Dumitru / 27

Mircea Teculescu / 28

Elena Ciobanu / 29

Marian Neagu / 30

Cristina Dobre / 30

Marian Mărchidanu / 31

Camelia Iuliana Radu / 33

DOSAR: PATRAS

Povestea poeziei și poezia poveștii / 34

Festivalul Internațional de Poezie – Patras,

Grecia / 35

Angela Bratsou

TRADUCERI

Poeți greci traduși în limba română de Angela Bratsou:

Antonis D. Skiathás / 40

Elias Fragkakis / 40

Dimitra Ch. Christodoulou / 41

George Veis / 42

Liana Sakelliou / 42

Vangelis Tasiopoulos / 43

Ana Griva / 44

POEZIE INTERNAȚIONALĂ

Eva H. D. – Canada / 46

Veronica Pavel Lerner – Canada / 46

Dumitru Ichim – Canada / 47

Maria Kant (Kantonidou) – Cipru / 48

Angela Nache Mamier – Franța / 48

George Dritsas – Grecia / 48

Sofia Eleftheriou – Grecia / 49

Liana Sakelliou – Grecia / 49

Jonathan Teuma – Gibraltar / 50

Gabriela Schuster – Germania / 51

Adrian Grauenfels – Israel / 51

Piero Salabè – Italia / 52

Emanuel Pope – Marea Britanie / 53

Lena Chilari – Moldova + România / 54

Teodora Gabriela Soporan – Spania / 54

POEZIE ROMÂNIA

Angela Baci / 56

Nicolae Tzone / 57

Miki Vieru / 58

Irina Alexandrescu / 59

Aura Crețaru / 60

George Nina Elian / 60

Julien Caragea / 61

Marius Ganea / 61

Alexandru Petria / 62

Tatiana Ernuțeanu / 63

Anca Bukowski / 64

Cristian Neagu / 64

Liviu Mățoanu / 65

Andra Rotaru / 66

PROZĂ

Nora Iuga / 68

Pavel Șușară / 69

Viorica Răduță / 75

Emilia Poenaru Moldovan / 78

Gabi Gabrinov / 81

Iulia Dragomir / 84

Bogdan Stoicescu / 85

Ciprian Apetrei, Arleen Ionescu / 86

Laura Cătălina Dragomir / 87

Viorica Bédu / 89

Responsabilitatea pentru conținutul materialelor publicate
aparține autorilor.

Publicație a Asociației NORR / Redacția

REDACTOR ȘEF: Camelia Iuliana Radu

SENIOR EDITOR: Bogdan Lucian Stoicescu

REDACTORI: Abie Elena / Marian Mărchidanu /

Ioana Țopa Stan / Florina Valentina Nicolae

TEHNOREDACTOR: Marian Mărchidanu

ILUSTRĂȚII: grafician Ioana Țopa Stan

(coperta 1, pag. 3, 9, 23, 45, 55, 67)

ADRESA: Bd. Independenței, nr. 22, Ploiești,

CP – 100028, Prahova, România

EMAIL: asociatia.norr@gmail.com

TIPAR: Delta Print Line SRL, București

ISSN 3061 – 4724

ISSN-L 3061 – 4724

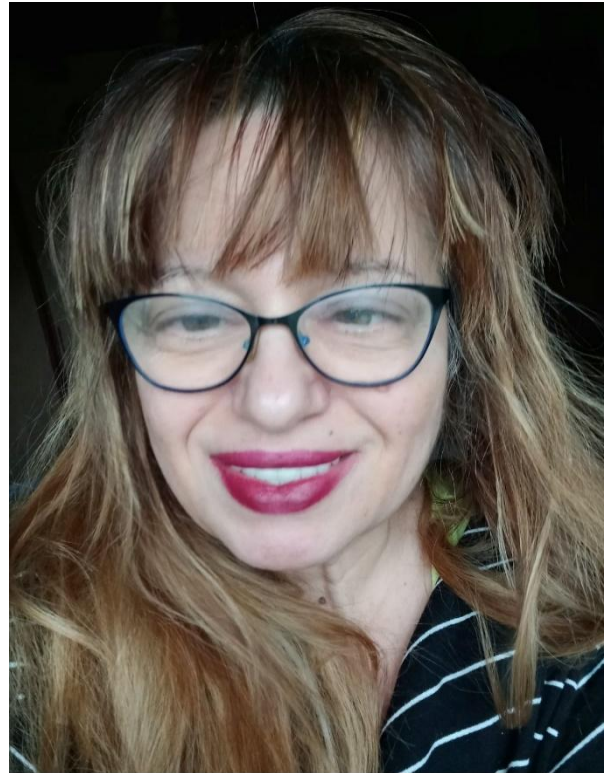
O rețea internațională de poezie

Camelia Iuliana Radu

Asociația NORR, dedicată literaturii și artelor, a fost înființată după ce, în primăvara acestui an (2024), s-a coagulat Cercul de literatură NORR (o mică grupare literară creativă care, la început, a purtat numele de cenaclu). Aflându-ne de curând sub semnul legalității, demersul ne oferă posibilitatea diversificării activităților culturale, mai ales în acest prezent în care literatura și arta înseamnă și comunicare, nu doar creație. Și nu doar atât! Nevoia de a da o dimensiune mai largă activităților noastre, una a colaborării naționale, ne-a făcut să realizăm necesitatea unei publicații care să ne ofere șansa exprimării nu doar ca poeți, prozatori sau artiști plastici, dar și prin expunerea ideilor noastre, care stau la baza a ceea ce facem.

Așa a apărut primul număr din *Caietele NORR*, publicație care și-a propus să schițeze răspunsuri la întrebările noastre despre literatură și arte, să ilustreze și să susțină prin creații proprii conceptele timpului prezent (CAIET, caiete, s.n. 2. Publicație periodică cuprinzând diverse studii, note, informații – dintr-un anumit domeniu de specialitate. Ex: caiete filozofice, critice. – după fr. cahier). Din același motiv, există și un site *NORR*, care va promova poezii, prozatorii, eseistii, jurnaliștii, criticii literari și artiștii plastici alături de care formăm un hub cultural; și lucrurile nu se opresc aici, pentru că viața este surprinzătoare, iar oamenii care o înflăcărează la fel de surprinzători.

Am avut bucuria ca între 19 – 22 septembrie să fiu invitată la a șaptea ediție a *Festivalului Internațional de Poezie* care se desfășoară anual în Grecia, la Patras. Anul acesta, România a fost invitata specială a festivalului. Putem spune că festivalul a fost evenimentul literar internațional cel mai important al acestui an. Nu pentru că nu au mai existat în lume și alte festivaluri semnificative de poezie, dar poezii greci au venit cu o idee demnă de Olimpul poeziei: înfrățirea festivalurilor internaționale de poezie într-o rețea mondială! Inițiativa de la Patras creează o infrastructură arterială prin care sângele

albastru al poeziei va circula, va pulsa. În era globalizată, libertatea poeziei, cunoașterea poeziei din toate colțurile lumii, iată, ce au creat la Patras, organizatorii festivalului, iar România este parte a acestui proiect. M-am bucurat că la această ediție, în care a fost celebrată poezia românească, au fost semnate de către reprezentanții delegațiilor de scriitori documentele care au dat un caracter oficial acestei idei.

Al treilea eveniment al acestui an care și-a propus să schimbe mentalitățile despre literatură a fost acordarea Premiului Nobel pentru literatură scriitoarei Han Kang din Coreea de Sud. Organizatorii suedezi au precizat că orientarea lor viitoare către valorile literare ale lumii va fi îndreptată spre literatura scrisă mai ales pe continente ca Africa și Asia unde, autori aproape neștiuți, dar la fel de valoroși, scriu cărți remarcabile. Consecințele acestei abordări se vor face simțite atât pentru viitorul Premiului Nobel, cât și asupra mentalităților noastre, ale tuturor. Conștiința de autor, indiferent că te-ai născut în România, Africa de Sud sau la Berlin va avea altă deschidere, pentru că te vei adresa unor cititori diferiți, cu reprezentări diferite, complexe, cu percepții diferite. Ne putem imagina că, în viitor, tinerii scriitori vor gândi altfel ceea ce transmit prin opera lor. Chiar și cititorii de literatură vor resimți schimbarea, fie și pentru că vor căuta literatura care le place, în detrimentul recomandărilor locale. Încă nu știm exact cum va fi; dacă ceea ce este universal

valabil va avea o percepere mai largă sau, dacă nu cumva, specificul național va determina un plus de interes.

Al patrulea eveniment literar la fel de important pentru acest an cultural este publicarea operei integrale a poetului Ion Stratan, de către Editura *RoCart*. Inițiativa îi aparține poetului Călin Vlasie, directorul editurii și coleg de generație al poetului ploieștean, ambii foști membri ai celebrului *Cenaclu de luni*, înființat și ținut în cadrul Facultății de Filologie de la București, grupare care a definit o schimbare majoră în literatura română. Cele trei volume ale operei integrale scrisă de Ion Stratan apar sub îngrijirea lui Dan Gulea, critic literar și profesor de limba și literatura română la Colegiul Național „Mihai Viteazul” din Ploiești.

De ce ar fi acesta evenimentul editorial cel mai important al anului? Sigur, s-au publicat multe volume remarcabile de poezie și proză în acest an. Totuși, pentru Istoria Literaturii Române, pentru poezia contemporană, restituirea integrală a operei unuia dintre cei mai importanți poeți optzeciști, după atâția ani de la decesul neașteptat al poetului, reprezintă autentificarea optzecismului ca parte a modernizării poeziei autohtone. Pentru prima oară, putem avea imaginea de ansamblu a poeziei lui Ion Stratan și, odată cu aceasta, a peisajului inovativ al poeziei românești a celor ani. Când s-a lansat primul volum al antologiei, la Biblioteca Județeană *Nicolae Iorga* din Ploiești, criticul literar Bogdan Lefter a precizat motivația urgenței publicării operei integrale a poetului; Ion Stratan și-a publicat opera, adesea, cum se mai întâmplă și azi, la edituri obscure, unele care poate nici nu mai există. Din acest motiv, la o bună parte din poezia sa, publicul larg nu mai avea acces. Iată un motiv cât se poate de serios pentru inițiativa editurii *RoCart* de a publica integrala Ion Stratan.

După cum vedeți, am călătorit din primăvară până la finalul acestui an prin spații literare diverse, fizice și virtuale. De la cel micuț, de acasă, al Cercului literar *NORR*, la cel internațional, al Premiului Nobel pentru literatură;

de la poezia personală, tocmai în istoria poeziei românești; din orașul în care locuiesc, Ploiești, până în Patras, alături de poeții greci și ai celor veniți din toate colțurile lumii, fiind chiar acolo, printre ei. Am călătorit și am aflat despre trecut și despre viitor, încercând azi, aici, să dezleg sensul literar al acestui an pe care l-am perceput ca fiind **anul poeziei**.

Concluzia este ca trăim deja într-o transformare globală, nu doar a noastră ca ființe definite biologic și social, dar ca participanți la tot acest proces cultural, poate cel mai amplu din istoria cunoscută a lumii noastre culturale. Este un polimorfism stilistic, un melanj care are în spate o istorie literară de secole; o mare provocare, aceea de a putea fi original într-o lume a creației care vrea să fie conectată cu toate zonele literare ale lumii, care nu își mai poate permite izolarea. Pericolul poate fi acela al dezintegrării identității literare în banal; sau, o alternativă optimistă, ar fi propunerea unei individualități literare și artistice conturate, cu voce puternică și, desigur, cât mai personalizată. O provocare imensă, dat fiind spațiul geografic care se deschide în viitor, de evaluare și cunoaștere a literaturii lumi.

Care ar fi punctele tari ale acestei deschideri, care ar fi cele slabe? Care ar fi metodele prin care am putea reuși să fim originali în această deschidere internațională? Pentru a putea răspunde acestor întrebări, ne-am gândit să începem prin a defini și a exemplifica ce înseamnă **Policulturalismul**. În ce etapă am ajuns. Cum a început, ce presupune o creație literară azi, exemplificând prin creații literare și creatori de toate vârstele, orientările, prin articolele și ideile prezentate aici, în paginile primului număr al publicației *Caietele NORR*.

Literatura, arta, azi, se deschid asemeni unui fractal, în mii și zeci de mii de reprezentări, iar spectacolul acesta vorbește despre tot atâtea identități, câte voci poate cuprinde; de aici, de acasă, vă propunem să încercăm să înțelegem împreună lumea literară și artistică în care tocmai am intrat.

ArteFapte

Într-o lume gri, pune tu **culoare**

Policulturalismul

Marian Mărchișanu

La mijlocul secolului trecut, grupuri disparate de teoreticieni încercau să rezolve conflictul interetnic în statele multiculturale, propunând schimburile de elemente culturale interetnice ca pe o creștere a valorii existente deja. Atât în spațiul Yugoslav, cât și în Canada, se propunea un model cultural nou, în care se valoriza și încuraja schimbul de tradiții și obiceiuri între diferitele etnii și se încuraja îmbogățirea culturii cu elemente alogene, care, pentru prima oară, erau valorizate și nu mai erau văzute ca fiind o contaminare a *purității* aceleia dintre culturi care era considerată superioară.

În Yugoslavia, se încerca integrarea celor trei culturi dominante, bazate pe religie (ortodocși, catolici și islam) cu ateismul comunist. În Canada, se încerca integrarea inuiților în statul modern de tip european. Această integrare, bazată pe valorizarea elementelor adoptate intercultural, arăta pentru prima oară că nu există culturi superioare ori inferioare și că importante sunt elementele culturale relevante, care pot proveni din orice tip de cultură, fie locală, fie alogenă.

Scopul a fost eliminarea fricii de schimbare, a fricii de pierdere a identității, arătându-se că nu există nicio amenințare de deșărădăcinare și de asimilare, ci doar o evoluție continuă, o evoluție a tuturor, nu doar a celor ce se simt amenințați, și că nu doar ei preluau elementele alogene, ci și cei dominanți preluau elementele locale.

În Yugoslavia, nu putem vorbi de localnici și nou veniți, dar putem vorbi de mai multe culturi care, deși erau egale, erau total diferite; și toate se simțeau *amenințate* cu pierderea identității. Între timp, Yugoslavia s-a destrămat, iar interesul pentru interculturalism a dispărut. Însă, interesul a crescut în alte locuri, cu situație asemănătoare: Canada, America Centrală și de Sud; doar că aici, cultura locală este mult mai pregnantă, chiar dominantă pe alocuri, așa că ideea a reînviat.

După 1989, Uniunea Europeană și USA au început să promoveze multiculturalismul, dar suveranismul din UE și problemele rasiale din USA au arătat limitele de tip segregacionist ale acestui model. Astfel, ideea interculturalismului a reapărut în USA, de această dată în forță, bine structurată și documentată (Everybody Was Kung Fu Fighting: Afro-Asian Connection and the Myth of Cultural Purity, Paper back – November 18, 2002 by Vijay Prashad). În noua versiune, schimbul intercultural nu mai este considerat a fi de scurtă durată, până la echilibrare, ci continuu, permanent. Pentru prima oară, se sugerează ideea că melting-pot-ul nu reprezintă o stare de tranziție, ci un model cultural în sine, distinct, complex și dinamic: **Policulturalism**.

Ideea a rămas de nișă, neavând susținere din partea comunității specialiștilor în antropologie, sociologie ori arta și divertisment, și nimic fundamental nu s-a schimbat până în 2007, când Apple a lansat pe piață telefonul cu internet

mobil, iPhone, și s-a deschis calea unei schimbări radicale în comunicare, fiecare om putând intra în contact direct cu orice alt om de pe planetă (dacă avea conexiune la internet, desigur). Cu un an mai devreme, Facebook devenise public și numeroase alte rețele social-media conectau sau vor conecta oamenii în toate felurile posibile; de la simplul Messenger, până la forumuri (Quora, Reddit), de la YouTube până la Tic-Tok, Twitter (acum X), WhatsApp, Discord, Telegraph, bloguri ori site-uri wordpress. Factorul de mediu care a schimbat totul este internetul mobil. Pe baza lui, s-au dezvoltat rețele social media care țin în contact permanent omenirea. Interacțiunea a atins maximul, omenirea fiind pentru prima oară cu adevărat interconectată.

Cu toate acestea, nu se produce omogenizarea prorocită de susținătorii și detractorii globalismului. Cultura globală nu se uniformizează, deși, teoretic, prin maxim cinci prieteni comuni, fiecare om poate fi în legătură cu orice alt om de pe planetă. Factorii externi rămân importanți în determinarea expresiei locale și, mai mult, creșterea ușurinței de interacțiune duce la formarea rapidă a unor legături puternice bazate pe afinități, ceea ce amplifică specificul grupului și îl îndepărtează de la expresia standardizată global. Se formează așa-zisele bule.

Eclectismul inițial dat de amestecul multicultural nu s-a omogenizat în globalism, dimpotrivă, a sublimat în polimorfism, în capacitatea individului de a îmbrăca succesiv mai multe manifestări culturale, fiecare conformă cu mediul social și/sau starea internă. Mai mult, internetul și social media, au dat glas mulțimilor și au scos la suprafață manifestările care nu sunt la modă, care nu sunt aprobate și sprijinite de autorități: mainstream media și instituțiile statale. Astfel, au ieșit la suprafață exprimările tradiționale sau chiar arhaice, diviziunea culturală modern/postmodern dovedindu-se a fi doar una. Cultura antemodernă, monarhică (+ baroni locali) și religioasă, centrată pe ierarhii valorice (morale, de putere, de valoare etc.) a ieșit din nou în față, devenind un pol important al manifestărilor contemporane. Mai puțin vizibilă, dar mult mai importantă, este dubla fractură care separă metamodernismul, fază de tranziție între postmodernism și antemodernism. Metamodernismul este centrat pe narativ, pe povestea născătoare de tradiții noi (Crăciunul cu brad, Halloween-ul carnaval).

Aceste scindări în cadrul culturii duc la necesitatea redefinirii modelului culturii. Modelul policultural inițial se referea numai la evoluția dinamică a culturilor clasice, bazate pe regionalism

ori etnie, dar ceea ce observăm în cultura contemporană este o reorganizare, nu pe origini regionale și etnice, ci pe poziționarea eului identitar în spațiul cultural, acel loc fiind originea sistemului de referință prin care omul judecă și se manifestă. Astfel, cele patru poziții în care ne putem așeza sunt: narativă, valorică, metodică sau personală.

1. Narativul – povestea, care poate da profunzime și naște semnificații, atingând subconștientul și transformând starea emoțională în explicații justificative prin pseudo-raționalizare.

2. Ierarhia valorică – conferă importanță unui element, acțiuni, comportament sau opere.

3. Sistemul, structura și metoda – conferă linii călăuzitoare, claritate, predictibilitate obiectivă.

4. Perspectiva și personalitatea (autorului) – alege o perspectivă, unică, irepetabilă, autentică, originală.

Aceste patru poziționări sunt piloni de referință pentru că, pe baza lor, se definesc cele patru faze ale unui ciclu cultural și, în funcție de poziționarea Eului identitar al individului, relativ la acești piloni, se definește abordarea culturală pe care o are individul în relație cu societatea în care trăiește.

Când majoritatea indivizilor adoptă aceeași poziționare, atunci ei definesc modelul cultural dominant al comunității respective. De exemplu, în arhitectură, la casele maramureșene, putem observa porțile supradimensionate și ornate excesiv, reflectând o poziționare valorică, centrată pe intrare, pe prima impresie. În reședințele autorităților, vedem o centrare valorică pe camera de oaspeți/sala tronului, supradimensionată și ornată excesiv. În apartamentele moderne, vedem o centrare pe funcționalitate, camerele fiind plasate eficient și accesibil, cu geometrii minimale. În locuințele postmoderne, vedem o centrare pe personalitatea arhitectului și le recunoaștem după elementele structurale și geometriile unice, excentrice. În casele tematice, centrate pe narativ, vedem forme și geometrii inefficiente, dar care reflectă povestea pe care locatarul dorește să o trăiască (case izolate, case îngropate de tip hobbit, case de paie și pământ, cabane de lemn cu un anumit aspect tematic etc.)

Aceste patru poziționări se suprapun celor patru etape dintr-un ciclu cultural:

Metamodernă – etapă de început, ori tranziție între două cicluri culturale, centrată pe povestea originii și formarea unei **identități**, cu narative ce se dezvoltă spre a se uni într-un metanarativ etnic/național/de clasă.

Antemodernă – clasică, etapă de cristalizare a scalei **valorice** ce definește comunitatea, centrată pe valorile formate în etapa anterioară și adoptate de elite.

Modernă – etapă **structurată**, ce oferă tehnici și metode birocratice de rezolvare a oricărei probleme, o etapă centrată pe litera legii, uitând spiritul valoric de la care a pornit, o etapă centrată pe utilitarism, planificare, inginerie și progresul științei și tehnicii.

Postmodernă – deconstructivă, centrată pe **individualitate**, experimentalism, care caută să ofere perspective și întrebări diferite ale structurilor preexistente, să îmbunătățească prin schimbări arbitrare de elemente, să deconstruiască identitatea până la disoluție, rămânând numai personalitatea autorului. Postmodernul este original și creativ, promovând excentricitatea creațiilor într-o manieră pseudo-haotică, ce frizează delirul, dizolvând identitatea culturală și pregătind intrarea într-un nou ciclu.

Dacă, din perspectiva poziționării, avem patru modele culturale, din perspectiva difuziei, avem numai două: **culturi populare și culturi autoritare**. Cultura populară se răspândește de la firul ierbii, iar cultura autoritară este impusă de elite (politice, economice, religioase).

Cultura populară satisface nevoile populației, iar cultura autoritară impune nevoile elitiștilor. Prin elitiști nu înțelegem elite, pentru că elitele sunt formate din cei mai buni, pe când elitiștii sunt cei care se pun în poziție de autoritate. De exemplu, criticii care nu se limitează la a analiza și caracteriza o operă, dar pun etichete valorice și includ autorii în aceste etichetări sunt elitiști, pentru că încearcă să își impună părerea. Alt exemplu este al activiștilor de tip „woke” care, fără a fi ei însăși elite consacrate, încearcă să își impună propriile valori ca fiind universale, comportându-se ca fiind autorități supreme și dând dovadă de elitism.

Din acest punct de vedere, putem spune că o cultură populară este progresistă, aducătoare de schimbări reale, stabile, durabile, în timp ce cultura autoritară este conservatoare, impune rigidizarea modelului ce a adus o anumită categorie socială la putere. Pentru ca să-și mențină poziția; autoritatea caută să răspândească modelul cultural favorabil ei, pentru a își crește puterea. Aceste modele autoritare, primesc sufixul „-ism” și devin ideologii.

Omul policultural este acela care se exprimă instinctiv liber și dinamic, iar atunci când exprimarea lui este descrisă tehnic și încadrată într-un sistem cultural, iar manifestarea lui este

intenționat diversificată în timp, devine policulturalist.

Polimorfismul se regăsește și în capacitatea creatoare, un critic de artă putând la un moment dat să publice o carte foarte bună de proză, un sculptor să scrie poezii, un artist plastic să joace în piese de teatru, și nu numai atât. Omul policultural, dacă e talentat, nu se limitează la o singură expresie, ci își manifestă unicitatea polivalent, dacă e capabil, și se reinventează după fiecare piesă produsă, următoarea putând purta manifestarea unui alt stil sau chiar a unui alt domeniu de activitate. Repetitivitatea și specializarea într-o singură formă de manifestare, specifică culturilor anterioare, nu își mai are sensul într-o lume complexă și dinamică, în care dacă ai clipit pierzi valul schimbării.

Atunci când autorii se raportează simultan la toate cele patru poziționări, faliile dispar, iar nereușita de a le îmbina este un eșec personal. Acesta poate fi cauzat de inautenticitate (dacă eșecul e pe pilonul 4), de incapacitatea de a observa, respecta și valoriza sistemul valoric curent (dacă eșecul e pe pilonul 2), de incapacitatea de a se integra în structurile sociale existente (dacă eșecul e pe pilonul 3) sau de incapacitatea de a se conecta la simboluri și arhetipuri (dacă eșecul e pe pilonul 1).

Calitatea autorului policultural nu e dată de utilizarea cu talent a unui stil anume, ori a unei metode. Calitatea e dată de capacitatea de a-și expune intențiile și apoi de a le materializa cu fidelitate. Intenționalitatea și apoi capacitatea de a-și atinge aceste intenții surclasează nevoia de a alege una dintre cele patru poziționări, deja devenite clasice: narativă, valorică, structurală și personală. Capacitatea de a atinge obiectivul propus este măsura succesului. Atunci când în opera unui autor contemporan se vede stângăcia, atelierul (lucrare nefinalizată), întâmplarea, putem spune că piesa e slabă. Nu toți autorii doresc popularitate, nu toți doresc să atingă vârfuri de performanță sau creativitatea debordantă. Unii doresc să rămână simpli artizani. Poate că asta îi îndepărtează de artă și-i îndreaptă spre meșteșug, dar nu înseamnă că sunt slabi, înseamnă doar că nu sunt artiști, fiind mai mult interesați de servicii dedicate consumului.

Faptul că în prezent, în spațiul virtual al internetului, domină social media, dar nu pentru comunicare ci pentru răspândirea de narrative, fiecare fiind mai preocupat să își expună propria poveste, fie că e zvon, fie că este o experiență personală, nu este o consecință a utilizării internetului, iar faptul că dezvoltarea inteligenței

artificiale (AI) este centrată pe creativitate și interacțiunea cu utilizatorii nu are nici-o legătură cu revoluția mașinilor, profetită de apocaliptici, ci este consecința tranziției de la postmodernismul creator la metamodernismul narator. Dacă dezvoltarea internetului ne-ar fi surprins într-o etapă culturală bazată pe structuri și metode specifice modernismului, atunci ar fi fost utilizat cu preponderență în zona utilitară, a serviciilor (industrie – controlul procesului tehnologic de pe liniile de asamblare, casnic – administrarea confortului în locuințe, stat – birocratie și instituții publice), iar dacă dezvoltarea internetului ne-ar fi surprins într-o etapă culturală antemodernă, bazată pe valori și ierarhii de autoritate, atunci AI-ul ar fi fost utilizat în justiție, în procesul electoral ori în biserici.

Trecerea civilizației umane prin aceste 4 etape de poziționare a culturii (pe narativ, valoare, structură & metodă, perspectivă & expresie personală) nu este necesară evoluției, dar este inevitabilă, fiind un ciclu fazic. Desigur că acest ciclu poate fi restartat de mai multe ori, întrerupt de contactul/conflictul cu alte civilizații sau repetat ciclic, pe durate lungi de timp, în comunitățile prea mici și omogene, însă la capătul ciclului se află civilizația globală, interconectată prin comunicații rapide, dar prea vastă pentru a se putea omogeniza.

Fiind multipolară, din cauza specificului local de mediu (climă, materiale de construcții, alimente locale, etc, care duc la variații ale modului de viață), civilizația globală ajunge inevitabil la Policulturalism, un amalgam dinamic, al celor patru mari culturi fazice, statice.

ABRAXAS

Bogdan Stoicescu

*„Du-te să privești un bebeluș zîmbind, du-te să privești un bețivan tîrîndu-se, du-te să privești viața. Simte viața – pe de-a-ntregul, pe cît de mult posibil. Găsește o temă umană, după care scrie un cîntec despre ea. Fă ca totul să devină prin muzica ta.”** Carlos Santana

* Fragment din volumul autobiografic „Tonul universal” („Nemira”, 2020)

Cu ceva timp în urmă am fost invitat de bun prieten să postez pe FB imaginile copertilor a 20 albume (timp de 20 zile), dintre cele din colecția mea, albume care m-au marcat de-a lungul vieții, cerîndu-mi-se, totodată, să nu ofer nici un fel de amănunte / motivații vizavi de alegerile mele. Ceea ce am și făcut.

Mi-a plăcut ideea asta, pentru că, într-adevăr, despre muzică trebuie să vorbim cît mai puțin și să ascultăm cît mai mult cu puțință...

Pentru că mă consider un iubitor de muzici cu ștaif, voi încerca, aici, acum, să folosesc cît mai puține cuvinte despre unele producții muzicale, pe care le consider că sînt de-o valoare cu totul excepțională...

Ei bine, printre aceste producții discografice se numără și „ABRAXAS” (1970), al doilea album de studio aparținînd celebrului muzician american de origine mexicană, chitaristul **Carlos Santana** (pe numele său întreg Carlos Humberto Santana Barragán), unanim considerat drept o capodoperă a muzicii rock dintotdeauna și, nu mai puțin, una artistică.

Albumul reproduce pe copertile sale exterioare pictura „Annunciation”/„Buna Vestire” (1961), purtînd semnătura unui important pictor german, *Mati Klarwein* (1932–2002), devenit celebru în urma realizării copertilor albumelor unor mari muzicieni, printre care pot fi amintiți *Miles Davis*, *Ray Charles*, *Earth, Wind and Fire*, *Jimi Hendrix* sau *Brian Eno*.

Cum produce mintea opere?

Liviu Antonesei

Este o întrebare pe care mi-am pus-o mereu, probabil din adolescență, vîrstă la care am conștientizat – sau poate doar mi s-a părut! – că sînt un creator, un om care inventează lucruri, gînduri, imagini, idei care n-au mai existat, cel puțin nu sub înfățișarea pe care încercam să le-o dau eu. Am dat și felurite răspunsuri, cele mai din tinerețe apăsînd pe forța de invenție, de zămislire personală, care ar fi produs noul, cumva, din nimic. Cu timpul, mi-am dat seama că vorba *ex nihilo nihil* nu este una goală. Era o explicație limpede, romantică.

Studiile de psihologie nu m-au ajutat prea mult, pentru că explicația pe care o am acum nu e foarte diferită de cea la care ajunsesem la sfîrșitul adolescenței, deci înaintea studiilor cu pricina. Și nici ceea ce am citit între timp nu mi-a schimbat radical „teoria”, care este mai degrabă o teorie practică, pentru că am formulat-o mai degrabă prin introspecție, prin analiza post-festum a modului în care au apărut unele din produsele minții mele, decît ca un efect al lecturilor.

Este adevărat că acestea au creat, pe de o parte, un fel de fond pe care funcționa mintea mea, pe de alta, au pus-o pe aceasta în mișcare, au ajutat-o să ajungă la un anume rafinament, la o anume putere de nuanțare, care nu aparține intelectului frust, oricît ar fi acesta de bogat, datorită resurselor

native, bio-psihologice. Și, iarăși, e interesant că m-au ajutat mai mult lecturile literare, jurnalele creatorilor, scrisorile, dar și operele de ficțiune.

Spun, cumva, cu regret pentru „știința” în care m-am format că, mai mult decît din marile tratate de psihologie, neuroștiințe și științe cognitive, am învățat din jurnalele și memoriile scriitorilor – de la Tolstoi și Kafka înapoi, ca să dau două nume, pînă la Fowels sau David Lodge, iarăși ca să dau două repere. Mi-au fost de folos și multe corpusuri de corespondență, poate cel mai mult cîteva în care ambii corespondenți erau creatori – Goethe – Schiller, Lawrence Durrell – Henry Miller și, poate cel mai mult, schimbul epistolar dintre Albert Camus și René Char, probabil din pricina faptului că reprezentau două tipuri de creativitate literară; narativă și narativ-teoretică în primul caz, poetică, în cel de-al doilea.

Este interesant că, de cînd i-am descoperit pe fiecare, asemenea membrilor cuplului Durrell – Miller, și cei din cel din urmă (Albert Camus și René Char – n.r.), ei au făcut parte dintre autorii mei preferați. Din opera lui René Char am tradus mai bine de o sută de poezii, pentru plăcerea mea, căci am publicat în revistele literare ale anilor 80 mai puțin de douăzeci.

Nu aș vrea totuși să fiu complet nerecunoscător cu membrii breslei mele științifice,

mai ales cu cei aparținând neuroștiințelor și psihopatologiei, chiar psihiatriei (care e totuși mai mult decît o disciplină medicală). De altfel, de mai bine de 25 de ani, acestea sînt zonele de vîrf ale cercetărilor privind ființa umană. Cîteva școli de neuroștiințe abordează anumite fenomene psihice ca fiind fenomene normale, deși, altădată erau socotite ca făcînd integral parte din patologie. Mă gîndesc în primul rînd la **halucinații**. Mai mulți savanți din domeniu – din colective de cercetare din Anglia, Statele Unite, Australia etc. – au constatat că halucinațiile sînt mult mai răspîndite decît se credea și că, de fapt, ele ne ajută să ne integrăm lumii înconjurătoare.

Atunci cînd avem probleme constante sau pasagere cu organele noastre de simț, halucinațiile completează golurile perceptive. Interesante sînt și studiile numite de **amneziologie**, care consideră uitarea un proces mult mai activ decît se credea, o parte indisolubilă a memoriei: „a uita este un fel de a-ți aminti”, cum formulează problema profesorul Richard Terdiman, de la Universitatea Santa Cruz, California. Chestiunea a provocat numeroase polemici, din pricina dimensiunilor sale terapeutice – activarea mecanismelor uitării pentru a neutraliza amintirile noastre cele mai traumatizante, printr-o abordare mixtă, chimică, medicamentoasă și psihoterapeutică.

Eu sînt, mai degrabă, de partea psihologilor de genul Merck Kindt, care susține că „frica este o emoție care are o importantă funcție „adaptativă”. Sau Johnatan Lee: „Nu cred că ștergerea amintirilor evenimentelor traumatizante este o idee foarte bună”. Spuneam că sînt împotriva practicii terapeutice consecutive teoriei. Da, și asta din mai multe motive. În primul rînd, mi se pare un fel de lobotomizare ne-chirurgicală, oricum o mancurtizare. În al doilea, ca și Nietzsche, cred că „ceea ce nu te ucide te împoternicește”. Și, în al treilea, pentru un motiv descris excelent de psihiatrul britanic Oliver Sacks: „Un individ normal știe de unde vine (are o origine, un trecut, o memorie ordonată), știe unde se află (are o identitate) și crede că știe încotro se îndreaptă (își face planuri, chiar dacă la capăt așteaptă moartea). Este, așadar, instalat în mișcarea unei povești, este o istorie și se poate povesti”. Nu aș încheia această paranteză fără a aminti remarcabilele cercetări în privința modului în care funcționează mintea persoanelor cu diverse handicapuri senzoriale – orbire, surzenie, absența unor membre etc, pe care le-a întreprins Sacks. Este curios, cumva, că interesul pentru aceste zone nu mi-a fost trezit de contactul cu cercetările ca atare, ci a provenit tot din literatură!

Romanul **Gînduri ascunse**, de David Lodge, citit prima oară în ediția din 2001, de la **Poliorom**, a determinat această relansare a interesului. Unul din personajele principale este profesor de neuroștiințe și inteligență artificială și, cum am putut să-mi dau seama ulterior, Lodge însuși a adîncit domeniul acesta al științei, pe cînd scria romanul! Voi folosi cîteva citate pe parcurs...

Mintea este modelată de cultură; adică, de o mulțime de minți care au funcționat înaintea ta sau funcționează alături de tine. Prin urmare, dacă **ex nihilo nihil**, primul resort al minții creatoare este **memoria**, colecția de gînduri, imagini, concepte etc. depozitate în ea. Cred că este potrivit aici un pasaj din Lodge: „firește, întreaga conștiință este memorie, este imposibil să avem conștiința viitorului, chiar dacă încercăm să-l prezicem. La drept vorbind, nu sîntem conștienți decît de prezent, deoarece stările mentale sînt întotdeauna întîrziate față de activitatea creierului, cum a stabilit tipul, ăla, neurosavantul... Libet”.

Dar memoria singură nu poate conduce la ceva nou; nu memoria mecanică desigur, ci **memoria afectivă**, care orientează interesul minții într-o direcție sau în alta și care, mai ales, funcționează ca un fel de **memorie glisantă**; așa se produc **selecțiile** din imensul depozit, așa sînt modificate – nu neapărat cu rea-intenție, cum s-ar putea să stea lucrurile în plan etic – , ci urmărind găsirea unui drum nebătut încă, al unui parcurs ce măcar în principiu este unul original. Dar nici asta nu ajunge, nu e suficient nici măcar să adaugi întreaga bogăție a trăirilor prezente, de la simplele senzații, la procesele mentale cele mai elaborate, în sens propriu inteligente. Dar nici asta nu este de ajuns; noul, care este mereu relativ desigur, are nevoie de o altă dimensiune a minților noastre, și anume, **imaginația**, care își desfășoară travaliul asupra materiei receptate și memorate mai ales prin cîteva operații de natură combinatorică, dar și prin schimbarea unghiului de vedere, transfer, extrapolare, substituție, analogie.

Uneori, recurge la mai multe – sau la toate! – în același timp. Așa apar noile idei, noile metafore, noile imagini. **Ex nihilo nihil**, cum am mai scris! Ca să reunesc toate acestea într-o formulă simplă, aș spune că întreaga forță de invenție, toată puterea creativă reușește să pună la lucru laolaltă **memoria și imaginația**, pe fondul trăirilor active, adică prezente. Am numit asta, acum vreo 40 de ani, într-un eseu despre poezie, integrat în volumul meu de debut din 1988, **memorie imaginară**, funcție care îl diferențiază pe creator, mai exact pe creatorul în timp ce creează, ca și pe omul obișnuit cînd are, de

pildă, revelații, de omul obișnuit în starea sa naturală.

Să zăbovim puțin în zona *memoriei*. În general, sîntem de acord că amintirile noastre despre aceleași fapte, evenimente, întâmplări pot fi foarte diferite de la unul la celălalt. În excelenta carte de povestiri *Între două avioane*, socotită de el însuși, pe nedrept, dintre cele „alimentare”, Scott Fitzgerald povestește o asemenea întâmplare. Pe scurt, un bărbat are o pauză de trei ore între două avioane, într-un oraș în care locuia o iubită din vremea școlii. Trei ore minunate în cele din urmă, pînă cînd constată că săruturile și mîngîierile, de care își aducea el atît de precis aminte, nu erau și ale personajului feminin, care-și amintea un alt coleg drept protagonist! Vorba naratorului: „Donald rămase vreo cinci minute cu două gînduri – primul imposibilitatea, lipsită de speranță, de a pune de acord amintirile diferiților indivizi referitoare la același eveniment și, al doilea, că Nancy îl tulbura ca femeie după cum o făcuse și ca fetiță”. Și o observație și mai importantă: „Timp de cinci minute orbești trăise ca un nebun, în două lumi, concomitent. Fusese un băiat de cincisprezece ani și un bărbat de treizeci și doi de ani, amestecați indisolubil și iremediabil”.

Sigur că în *real life* asta te perplexează, dar e ceea ce li se întîmplă mereu creatorilor! Și mai trebuie adăugat ceva – nu doar că amintirile oamenilor diferiți nu sînt identice, dar nici măcar ale noastre, dintr-o mulțime de cauze, de la coloratura afectivă și pînă la eventuale dorințe dificil mărturisibile...

În fapt, o operă de artă (ne limităm la una care ține de domeniul literaturii) este structurată pe cîteva axe esențiale: una care merge **de la metaforă la metonimie**, alta **de la pleonasm la oximoron**, dar acestea țin de zona supusă analizelor stilistice și poetice, deși sînt dependente de funcționarea spiritului creator, și cred că excelent au fost supuse analizei de regretatul meu prieten Luca Pițu. Și, sigur, nu doar de el, dar așa a funcționat *memoria afectivă*! Eu vreau să mă opresc aici, la cea de-a treia axă, cea temporală; **deci, trecut – prezent – viitor**.

Într-un alt eseu din tinerețe, *Poezia și fețele timpului*, din același volum de debut, am încercat să văd cum funcționează mintea noastră atunci cînd scrie poezie și trebuie să se raporteze la dimensiunea temporalității. Am constatat că atunci cînd pleacă în trecut, poezia recurge la *funcțiile evocării*, cînd are în atenție prezentul, este vorba de *numire*, iar în cazul viitorului, se manifestă *invocarea*. Sînt și acum de acord cu aceste precizări. Cum sînt de acord și cu ceea ce spune

personajul lui Lodge, în romanul amintit: „singură conștiința umană este capabilă să-și imagineze ceva ce nu se prezintă fizic simțurilor, numai ea este capabilă să-și imagineze lucruri inexistente, să creeze lumi imaginare (precum romanele) și să gîndească abstract; sau este în stare, bunăoară, să facă deosebirea dintre conceptul de culoare („un gînd verde”) și senzația de culoare („într-o umbră verde”).

Sînt absolut de acord cu ce scrie Lodge, cum sînt de acord și cu mine, în ipostaza aceea din tinerețe. Dar ceva lipsește, pentru a limpezi cît de cît modul în care lucrează mintea noastră. Da, ea este capabilă să se orienteze pe axa temporală, să-și fixeze repere trecute, viitoare sau prezente, să-și amintească, imagineze, să perceapă etc. Dar în timpul operației de a gîndi în sine, toate aceste repere temporale dispar și toate aceste funcții ale minții fuzionează. Nu, nu spun că mintea funcționează în afara timpului, ci că se mișcă, vagabondează, dar vagabondează instant, ca să spun așa, într-un continuum temporal. Nu există în funcționarea sa repere temporare precis delimitate. Și, chiar din acest motiv, nu doar, dar mai ales în actele de grație, care sînt cele ce aduc noul, nici memoria, nici imaginația, percepția și gîndirea nu sînt separate; ele sînt în fuziune, dar ca într-un fel de bandă Moebius.

Poate că am fost prea abstract, deși am încercat să simplific și să îmblînzesc cumva limbajul, pe cît am fost eu în stare. Ar trebui să exemplific puțin, recurgînd la ceea ce am la îndemînă, la propria mea experiență, privită desigur retrospectiv. Eu nu pot spune cum voi scrie un poem, o povestire, un roman sau un studiu din domeniul umanioarelor. Nu pot spune nici măcar cum voi scrie un simplu articol de ziar sau de blog. E limpede că nici Poe nu putea, în ciuda a ceea ce scrie el în *Filosofia compoziției*. De altfel, acum

știm că mai întâi a scris *Corbul* și după aceea teoria! Pot încerca să aflu cum am scris unele din aceste producții – și nici măcar asta, cu un grad de corectitudine științifică, ca să spun așa. În general, la articole, unde este mai simplu, punctul de plecare este o temă, un gând, o imagine sau o formulă care îmi bîntuie cu oarece stăruință mintea. După aceea, aceasta scotocește în materia acumulată în memorie, caută informații ce i se par relevante, apelează la altele noi. În fapt, articolul se scrie cumva singur, odată ce am pornit la drum.

Cu poeziile se întîmplă la fel, cu deosebirea că, de cînd mă știu, prima versiune a unei poezii o scriu de mîină, pe foi de hîrtie A4, îndoite la formatul de caiet, dar cel mai adesea în caiete. De obicei, ies de la prima mîină, la computer efectuînd o anumită operație de finisare și, adesea, o rearanjare a versurilor, o grafică mai apropiată de cea tipărită. Dacă nu ies, nici nu vor ieși, așa că renunț la ele.

Pentru că am vorbit de poezie. În cîteva din textele mele poetice apare, aproape identică, o formulă: „apa mov a iazului din copilărie”, cu varianta „apa violet a iazului din copilărie”. Mai mulți comentatori au calificat asta drept o imagine suprealistă, deși, în opinia mea, este cît se poate de realistă. Cînd am folosit formula în poezii? Habar nu am de ce a apărut acolo! Din pricina calificărilor cu pricina, am pus mintea la contribuție pe cale introspectivă și mi-am dat seama că era o imagine pe care o văzusem, pe la 5 – 6 ani, într-o zi de august, pe la ora 16 – 17, cînd se apropia înserarea. Așa am văzut eu iazul atunci; deci, așa a fost, așadar este o imagine realistă, cu precizarea că era un produs al *memoriei imaginare*, indiferent că este posibil să fi fost o iluzie optică, o glisare de atunci sau că acest proces s-a petrecut ulterior, poate chiar în momentele cînd scriam formula.

De altfel, în opinia mea, expusă în *Literatura, ce poveste!*, literatura este întotdeauna realistă! Mai mult, mereu este și biografică. De bună seamă, dacă operezi cu un concept multidimensional al realității, incluzînd acolo realitatea zisă fizică, cea psihologică, cea simbolică și, de mai puțină vreme, pe cea cyberspațială. Și, desigur, dacă în biografie nu incluzi numai date zise obiective, evenimente databile și alte asemenea repere, care nu sînt decît scheletul, căci în întreaga bogăție a unei vieți intră și visele, închipuirile, fantezmele, amintirile falsificate, imaginile despre sine și despre lume în întregul său. Aceasta este o persoană în întregul său, așa este și un scriitor sau altă specie creatoare!

Unii comentatori au constatat că unele dintre povestirile mele sînt biografice sau că au o

intensă tramă autobiografică. Așa este, însă doar cu condiția să înțelegem biografia în sensul propus mai sus. Da, apar eu însumi în unele povestiri, apar și diverși prieteni sau cunoscuți, uneori și cu numele reale, dar lucrurile sînt ceva mai complicate – uneori „fur” întîmplările altora în folosul personajului cu care mă identific, de obicei cel narator, le „dăruiesc” pe ale mele altora, modific pînă la nerecunoaștere evenimente, prezentînd varianta fantasmatică, pe altele le inventez pur și simplu.

Da, încerc să pun în folosul cauzei, care este opera, de orice gen și de orice dimensiuni, *memoria imaginară*. Fără aceasta, n-aș fi nimic; oricum, n-aș fi un creator; în fapt, fără ea, cred că nimeni n-ar fi nimic. Creativitatea este un fel de dar, un dar de care trebuie să ai grijă, trebuie să-ți mobilezi mintea și să n-o lași să se lenevească. Stimulii sînt cei care pot face asta, voința în sine e neputincioasă. Nu știu dacă am reușit să vă conving, mai ales că nu pot dovedi aproape nimic pe cale științifică, dar așa cred eu că merg lucrurile. Din experiența personală, care înseamnă și cititul, și trăitul cît este posibil de autentic, și introspecția, și cele cîteva lucruri care am impresia că vor rămîne în urma mea...

Este interesant ce mi s-a întîmplat cu această temă la care mă gîndesc de pe la 17 ani. Și ca să vedeți cum funcționează *memoria* – am spus că am urmat studii de psihologie din pricina ei! În realitate, mi-am adus aminte că am urmat acele studii pentru că iubita mea de atunci voia să dea examen la psihologie, iar eu m-am reorientat din această pricină...

Însă, abia pe la 25 de ani am descoperit *memoria imaginară* și am scris cele cîteva eseuri amintite la început, care abordau cumva tema. La 35 de ani, au apărut în volum. Apoi, a urmat o pauză foarte lungă în ce privește mărturiile scrise, pentru că note de lectură mi-am făcut mereu. Ca să mă oblig s-o aștern pe hîrtie, am propus-o, ca studiu tradus în limba engleză, pentru o revistă de creativitate, acum aproape trei ani. N-am scris nimic, am lăsat să treacă termenul de predare și mi-am cerut politicos scuze.

De-abia în toamna trecută am făcut o eboșă de cîteva mii de semne. Iar cînd poetul Nicolae Coande m-a invitat la un ciclu de conferințe, deși puteam opta pentru orice subiect doream, am ales iarăși tema; trebuia să scap de prima ei formă cumva. Mai departe? Să vedem, am adunat o mulțime de fișe de lectură, de experiențe și de notații, multe autocopice, desigur...

Amintindu-ne drama poetului Virgil Mazilescu va fi liniște, va fi seară...

Cristian Neagu

Un dangăt de clopot greu, cu profunde reverberații spre zări de jăratice stinse în valurile Dunării spre Corabia, cutremură un spirit lipsit de odihna celor împăcați. Chipul de o blândețe apostolică, cu barbă și cu privirea largă, suferindă, pare să caute încă lumina la una din ferestrele blocurilor de pe *Calea Moșilor* din București. Aici, undeva, iubirea l-a trădat iremediabil, de parcă Virgil Mazilescu (1942 – 1984) ar fi fost sortit să confirme faptul că din iubire se poate muri, chiar dacă filosofia a căutat în diferite modalități să salveze obiectivitatea fericirii. Destinul însă ne poate determina să ne dăruim toată ființa unui viitor distrugător, într-o perioadă în care acesta ne-a convins că pentru noi nu există fericire.

Vom parcurge o serie de versuri cuprinse în volumul *Va fi liniște va fi seară* (Ed. Cartea Românească – 1979), cu o postfață semnată de Eugen Negrici. Așadar, deosebiriile dintre artă și filosofie, înțelese ca forme ale conștiinței, pornesc de la expresie și construcție, adresându-se afectului și rațiunii în același timp. Un astfel de exemplu îl regăsim în nota nostalgică, izolată de ansamblul lumii, într-o viziune de tipul *suferințele tânărului Werther* (Goethe): *mi-am uitat casa și numele, e obositor/ să-ți știi mereu numele pe de rost/ [...] aici lângă Dunăre mă înconjoară păsări de tot felul,/ vrăbii, găște sălbatice, specii rare de cocostârci/ și iubirea mea pentru ele se deschide/ ca un port ospitalier – poate să vină iarna scitică.*

În separația de lume este căderea; nenorocitul intelect omenesc prins în mizeria autosuprimării plutește în deriva oferită de un orgoliu fluid, lamentabil, deoarece criteriul de manifestare a germenului de ființă *semen entis* definește cursul lumii și decursul său. Din platonism și aristotelism moștenim *principiul cauzei*. Și în situația lui Mazilescu, cauza este o femeie rasată (Rodica), extrem de frumoasă, dar... insensibilă sentimental, *croită* doar pentru avantaje materiale.

Tristețea poetului rănit de absența partenerei ne va ilustra faptul că realitatea sufletească reprezintă un complex de elemente conceptuale, senzoriale, volitive, afective care

formează o sinteză spirituală: *patru fără un sfert dragostea mea ce faci tu acum/ în locurile prin care te mai afli?/ prin ploaie merg – nimeni – am părul ud/ și gândul cât un pui de șoarece mic și negru// și tu ce faci dragostea mea? spăl rufe ca întotdeauna/ când plouă – te aștept întoarce-te/ apasă pe butonul liftului etajul șapte/ nu este prea departe de mormânt.*

În căutarea adevărului despre propria interioritate, proiecția eului în celălalt, printr-o relație convulsivă, va fi, de fapt, o dublă proiecție în psihicul traumatizat al poetului, amplificându-i suferința.

Logosul este semnătura ființei existentului dar, cu atât mai lipsită de orice legătură cu realitatea, de caracter reflector; apar geometriile necludiene care se dispensează, prin recursul la intuiție: *tu dormi dragostea mea, sunt singur am inventat poezia și nu mai am inimă.*

Așadar, poemul liric nu mai este manifestarea acestui om anumit, în această clipă anumită și în această situație anumită. Tot ceea ce este exterior declanșează ceva interior: *sub stânca-nzăpezită din privirile/ fericitorilor lumii acesteia// un singur cuvânt îmi ajunge// o vorbă mică mică și îmi recapătă curajul.*

Dacă analizăm cu atenție, observăm că desfășurarea în timp a obiectualului nu se face de fel pe un singur făgaș. Ea are loc pe două planuri: pe cel al lumii exterioare și pe cel al lumii interioare, sufletești. Vom vedea că imaginile nu sunt rigide și că în ele are loc o desfășurare de evenimente, oricât de lentă ar fi, ea există.

Spațiul este de fiecare dată în mișcare. A muri, a locui, a zăcea cu mădulele greoaie, a sta, sunt procese derulate pe fondul unei sinucideri lente, voite, cu vodcă și diazepam, în numele unei iubiri nonsens, dar trăită dincolo de limite. Ușoara neclaritate a imaginilor este un indiciu că rostul lor nu este să fie văzute: *mi se spunea: vei învinge când te vei supune/ m-am supus și am găsit cenușa/ mi se spunea: vei învinge când vei iubi/ am iubit și am găsit cenușa/ mi se spunea: vei învinge când vei lăsa astă viață/ am lăsat-o și am găsit cenușa.*

Putem afirma că limbajul poetic fuge și în topică și în sintaxă de tiparele obișnuite. În context,

este suficient să menționăm diferitele substraturi purtătoare de stil, specifice omului de tip atemporal, cum este Mazilescu, autor epic, făcând din poezia sa expresia unei modalități lăuntrice; și, cel mai important, fiind un simptom al unei stări cosmice, transformată în imaginea suferinței demne: *uragane de picioare de lup la țarm/ și în acest decor nevinovatul-e s-ar putea să visezi/ tăcerea care a fost a ta a fost așadar a lacrimii// destinele sunt de lemn vopsit și iarna vine trebuie/ vai focul din scoică// și trecutul nostru și iedera urechilor.*

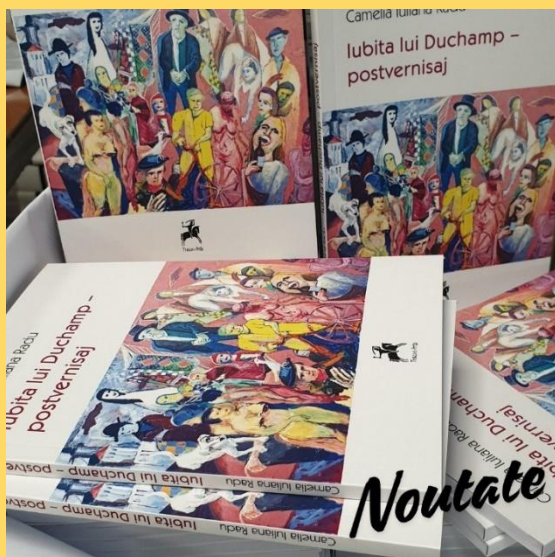
Reformator al poeziei suprarealiste prin ermetismul de care numai oniriștii erau capabili, Virgil Mazilescu este în flagrantă opoziție cu trăirile sale lăuntrice în care, uneori, absurdul capătă un sens profund poetic, putând exprima în contextul dat, concluzia despre întemeietorii grupării onirice: dacă Dimov venea din Ion Barbu, Mazilescu a venit din Țepeneag.

Poezia pe acest fond va fi acea interpretare ușor paranoică a realității, pe care o aveau în vedere și ceilalți oniriști, cum ar fi: Iulian Neacșu, Florin Gârbea, Emil Brumar, Sânziana Pop, adoptând un fel de cinetică, fără a finaliza fondul mesagistic. Poezia poate, astfel, exista fără o expresie poetică literară. Poezia e în lucruri și stări, iar ea constă într-o atitudine față de acestea: *ce-i spune un perete altui perete când se întâlnesc la colț/ ce-i spune tristețea mea broaștei care se leagănă se leagănă/ ce faci dragostea mea dacă refuz și acum să vorbesc/ ce frumoasă toamnă ce despărțire ce Înviere.*

În acest plan, tristețea monumentală, marile sale tulburări, tipul disarmoniei psihice, toate se manifestă și în forme de meditație pesimistă pe fondul auto-observării. De aici, pot rezulta tensiuni și descărcări grele, îngrozitoare, degenerarea și disperarea. Nu putem obiecta că, în multitudinea surselor de orice alt considerent, tragicului îi corespunde o metafizică specifică existenței individuale.

Dacă la Hegel și la adepții săi suferința și declinul istovitor serveau în mult prea mare măsură ca simplu mijloc de glorificare a forței morale, Virgil Mazilescu cadrează cu conceptul lui Schiller, unde suferința servește în mult prea mare măsură ca simplu mijloc pentru reliefaarea cât mai intensă cu putință a forței morale a omului, care suferă și pierde: *și moartea a deschis încet fereastra/ moartea verde și proaspătă ca iarba/ și în odaia pustie s-a strecurat// și la picioarele stăpânului s-a încolăcit/ [...] dacă aș putea să-ți spun cât de mult te iubesc/ nu știu nimic despre tine aliorul și mătrăguna/ îmi sunt mai aproape un timp nesfârșit indecent/ de pe corabie fă-mi semn pentru ultima oară.*

Potențialitatea esenței nu este asemenea numeroaselor posibilități conținute în universul dat al discursului poetic și al acțiunii; potențialitatea esenței, în ceea ce-l privește pe Virgil Mazilescu, este de un ordin foarte diferit și implică răsturnarea ordinii existente; a gândi în concordanță cu adevărul, înseamnă a te angaja să exiști în concordanță cu adevărul. Așadar, amintindu-ne drama celui care a fost poetul Virgil Mazilescu, va fi liniște, va fi seară și, probabil, va urma uitarea...

Iubita lui Duchamp – postvernisaaj

Editura Tracus Arte

O carte de Camelia Iuliana Radu, bazată pe o structură rar întâlnită în literatura românească, în care fiecare poezie are mai multe straturi de semnificații pe măsură ce te afunzi în cultura universală și biografia personajelor reale din care a fost inspirată. Intertextualitate, multe referințe culturale de nișă, câteva referințe personale de autor și ... contribuția personală a cititorului dacă e dispus să se adâncească în meditația necesară pentru a penetra până în straturile cele mai profunde.

Marian Mărchiș

JAZZ PENTRU IGUANE

...și alte poeme de Răzvan Andrei sau când poezia este despre curaj și asumare identitară

Romeo Aurelian Ilie

Răzvan Andrei (născut în 1981, la Galați) este poet, pictor, traducător și redactor de carte. A absolvit un liceu teologic, apoi a urmat cursuri de *Filosofie și Istoria și Teoria Artei*, la București. A publicat de-a lungul timpului în reviste ca *Adevărul literar și artistic*, *România literară*, *Lucașfărul*, *Idei în dialog*, *Scena 9* și *Poesis Internațional*. A debutat cu volumul *Jazz pentru iguane și alte poeme* (Brumar, 2018, apoi a urmat o reeditare la Curtea Veche Publishing, în 2019). În anul 2020 a câștigat premiul I la secțiunea „Poezie” în cadrul Burselor și rezidențelor de creație literară Fundația Cărturești, iar rodul acestei rezidențe l-a constituit volumul *Raport către Walt Whitman. Poeme LGBT+*, apărut în 2022, la editura OMG Publishing.

În cele ce urmează mă voi apleca, retroactiv, asupra volumului său de debut, *Jazz pentru iguane și alte poeme*. Desigur că, dintru început, se va naște întrebarea, de ce am ales să scriu retroactiv despre volumul de debut al lui Răzvan Andrei?

Mai întâi pentru că la momentul acela, mi-a scăpat cu totul din vedere, poate din lipsa unui interes concret din partea mea; mai apoi, pentru că este o carte care merită să fie readusă în atenție, mai cu seamă pentru că la momentul 2018 a fost un volum fanion pentru comunitatea LGBT, Răzvan Andrei fiind primul poet care a avut curajul să vorbească deschis și asumat despre identitatea sa sexuală. De altfel, inclusiv criticul literar Mihai Iovănel a considerat debutul lui Răzvan Andrei, ca fiind „Primul volum relevant de poezie în cheie LGBT din România”. Volumul se deschide chiar cu o serie de poeme al căror laitmotiv este identitatea de sine, luată *stricto sensu*, în care poetul vrea să își facă vocea auzită, să se situeze pe sine, nu în

centrul lumii, ci doar în centrul vieții sale. Să se asigure și să ne asigure că viața lui este în primul rând despre el: „*Femeile intră în travaliu să mă facă pe mine,/ Să mă nască pe mine,/ Să mă aducă pe lume/ Ca pe o idee gândită prea mult*”; sau: „*Eu*” este o dorință, e dorul după mine însumi”.

Tot despre identitate, dar de data aceasta cu trimiteri foarte exacte și bine plasate, este și poemul *Raport intermediar către Walt Whitman* (poem care va sta inclusiv la baza volumului următor), în care Răzvan Andrei se desparte, într-o manieră drastică, de trecutul său ultra-religios, de licean teolog.

Altfel spus, își asumă identitatea de tânăr răzvrătit, care decide să-i întoarcă spatele lui Dumnezeu și să se declare o creație a lui Walt Whitman, căruia îi atribuie rolul adevăratului demiurg: „*La început, pe când flacăra brichetei avea pete solare în ea,/ La început, pe când halena Lui făcea să tremure/ Orice urmă de materie prin colțuri de univers/ Și antracitul vieții nu fusese epuizat încă/ De filozofi & poeți & sfinți & nebuni/ La început, El a tunat printre dinții Lui de lapte și a zis:/ „Să fie lumină!”/ Și a privit W.W. lumina și a văzut că aceasta era bună./ Și a despărțit apoi lumina de întuneric, dar le-a păstrat/ În tensiune, în frecare./ Și a fost seară și a fost dimineață: ziua întâi./ Au urmat și celelalte zile ale creației și, în fine,/ Walt Whitman prunc a făcut pipi șugubăț peste un sinclinal./ Și-a băgat mâinile Lui neprihănite în mocirlă și/ m-a făcut pe mine./ După care mi-a zis:/ „Marș în existență! Marș!”/ Și a fost seară și a fost dimineață! Și a fost seară și a fost dimineață! Ș.a.m.d”.*

Se observă, desigur, la poemul de mai sus, parafrizarea, după unii eretică; după mine, parafrizarea este strict poetică, chiar dacă se face

asupra primelor rânduri ale *Genezei*, altfel spus ale *Sfintei Scripturi*. Intenția poetului nu a fost una vădit blasfemiatoare, caz în care ar fi „rescris” întreaga *Biblie* în cheie eretică, schismatică sau chiar satanistă, ci a fost un demers personal de a se rupe dintr-un univers cultural și religios în care nu s-a simțit confortabil, dar în care a fost silit să trăiască, să se mintă că totul este bine. Și, în astfel de cazuri, rupturile nu se pot face decât într-o manieră violentă, drastică, pentru a nu mai lăsa loc de întoarcere. Pentru o astfel de abordare ai nevoie de curaj, ceea ce lui Răzvan Andrei nu i-a lipsit câtuși de puțin, iar acest lucru se vede limpede în poezia sa, în care nu se ferește să își exprime limpede emoția transformării.

Dovadă că așa stau lucrurile este și poemul manifest *Elegie pentru copilul homo*, în care Răzvan Andrei își asumă fără niciun fel de resentiment identitatea sexuală: „*Bărbații care iubesc alți bărbați sunt o deviație a umanului./ După cum femeile care iubesc alte femei sunt mutații ale florilor de magnolie./ Spre voi mă îndrept – diformi, anormali, monștri cu inimi temătoare./ Scheletice chipuri, paria cu aureolele făcute cercei la urechea dreaptă/ Și mucenici ai bolilor cu transmitere sexuală!./ La picioarele spânzuraților de care atârnați, scuipați în obraz de părinți, urâți de prieteni, mă așez/ Și pe voi, copii cu frica în oase, vă îmbrățișez din inima propriei mele frici./ Eu nu sunt eu dacă voi nu sunteți și contradicțiile mele sunt mai groaznice/ Dacă nu-s și contradicțiile voastre, coșmarurile mele mai negre dacă nu se-ntâlnesc cu ale voastre!./ Frica asta pe care-o purtăm desenată pe frunte, în travestiurile noastre/ Și-n fluturările de mâini ori gene e blazonul unor lungi suferințe, pentagrama unei antice boli/ Care n-a rămas necântată de poeți și nici nesfințită cu sânge./ Noi nu, noi n-am fost niciodată o ramură a biologiei,/ nici un capitol al psihiatriei!./ Noi nu, noi n-am vrut niciodată să îngroșăm pur și simplu domeniile morții cu alte și alte cadavre!./ Noi ne-am îmbrățișat în locuri umbroase cum mușchii pământului îmbrățișează scoarțele de copaci,/ noi ne-am mușcat limbile și ne-am sugrumat gemetele printre ploșnițe și în veceuri publice,/ noi ne-am ținut frica în zăbală și ne-am fript măruntaiele, ne-am înăbușit lacrimile și am tăcut până când sufletele ni s-au încovoiat și, supuse, au îngăduiut și ura și blestemul și muțenia./ Spre voi mă îndrept, poeți din adâncurile pământului, din baruri și garsoniere homosexuale!./ Vă iau de mână, vă scot la lumină! Să urlăm, să strigăm în toate cartierele și pe toate străzile,/ să cântăm cântecele celor de dinaintea noastră, să găsim cuvintele care să ne*

numească teama,/ să aducem la vedere literele care, amestecate, vor putea boteza despărțirea noastră de ceilalți,/ care vor rupe dependența sclavului de stăpân și a stăpânului de sclav, care vor face țandări/ gardurile între care am fost învățați să ne cunoaștem,/ cerșind aprobare pentru orice bătaie de inimă și pentru orice strop de pișat!// (...)/ N-am timp de ironie! Ce spun sau scriu aici e născut din fuga nebună a copilului homo/ Și, de dragul lui, această grimasă arțăgoasă apărută în colțul gurii trebuie îndepărtată./ E nevoie să spun iar și iar: crima nu e îmbrățișată de ei decât dacă e pusă în scenă de un poet!./ Acum, ia-ți cuțitul dacă ai două sau câteva tumuri, dacă poți să găsești – / Te aștept la capăt de linie! Iau cu mine mașina de scris, stiloul, hârtia!”.

În poezia *Elegie pentru copilul homo*, Răzvan Andrei povestește nu doar biografia colectivă a unei întregi lumi interzise, cu straturile ei sociale și obiceiurile clandestine, dar mai ales își asumă, ca voce ridicată poetic, deconspirarea precarității și a apăsării existențiale de care suferă o întreagă minoritate de gen. Discriminarea de zi cu zi învăluie într-un fals mister o dramă pe care protagoniștii o doresc dată pe față, încheiată. Mai mult decât atât, drama existențială trăită de comunitatea în numele căreia vorbește prin poezie Răzvan Andrei este redată de o voce care împrumută caracteristici oratorice, de scenă, impresia pe care poetul o lasă prin acest volum este aceea de adresare directă, dramatică, tonul vocii sale fiind unul amplu, privirea cuprinzând un întreg tablou social.

De altfel, *Jazz pentru iguane și alte poeme* de Răzvan Andrei este nu doar o carte manifest, în care poetul își recunoaște public *vina* de a face parte dintr-o comunitate neacceptată de societatea conservatoare, este și un volum al tragediei umane, unde durerea, ca într-o tragedie antică, pare rostită public, pentru a impresiona direct auditoriul și, prin mijloace poetice, a-i cere empatia, conștientizarea tragediei umane pe care o naște respingerea. Din acest motiv, vom recunoaște masca tragediei, dar și pe cea a revoltei, masca dragostei respinse, dar și monologul implorării acceptării, a toleranței, a ceea ce nu putem înțelege. Predominantă, totuși, este atitudinea de cutezanță și înfruntare. Așadar, curaj, mânie, sete de dreptate, sete de afirmare a identității.

În rest, totul este poezie, poezie, poezie! Cu tot ce presupune aceasta: sinceritate, vulnerabilitate, asumare, dragoste, ură, realitate. Acesta este Răzvan Andrei, poetul care luptă pentru sine și pentru cei ca el, cu vocea, cu stiloul și cu hârtia.

Tabără internațională de sculptură S.A.P.T.I. la Shilpasangam

Gabriela Petri

În îndepărtata și uluitoarea India, în localitatea Ambaji, statul Gujarat, se desfășoară Shilpasangam – Simpozionul Internațional de Sculptură în Piatră.

Din iunie 2022 până acum, s-au desfășurat deja cinci astfel de evenimente. Dintr-o serie largă de simpozioane de sculptură în piatră, primul realizat la scară internațională a avut loc în perioada 19 ianuarie – 7 februarie 2023, aflat sub egida Shilpotsav.

Termenul Shilpotsav este derivat din înfrățirea a două cuvinte hindi/sanscrite: Shilpa, care înseamnă „sculptură/operă de artă”, și Ustav – „festival”. Prin urmare, Shilpotsav este tradus ca „festival de sculptură sau artă”. De asemenea, termenul Sangam din titlul simpozionului înseamnă „confluență”, reprezentând dimensiunea, amploarea internațională și diversă a evenimentului.

Au fost 12

Simpozionul este considerat un eveniment de anvergură, atât pentru organizatori – S.A.P.T.I. (*Stone Artisan Park Training Institute*), Guvernul Statului Gujarat, cât și pentru participanții sosiți din toate colțurile lumii în acest incredibil loc. Aceștia au fost: Carol Turner din SUA, Gyu Jo Choi și So Dong Choe din Coreea, Klaus Hunsicker din Germania, Elena Saracino din Italia, Hidenori Oi și Hiroshi Miyauchi din Japonia, Alex Lebejof din Franța, Oscar Aguirre Comendador din

Spania/Cuba, Vasilis Vasili din Grecia, Zdravko Zdravkov din Bulgaria și, nu în ultimul rând, Eugen Petri, din România. 12 sculptori de marcă ai acestei lumi!

Stone Artisan Park Training Institute (S.A.P.T.I.) a fost înființat de Biroul Comisarului pentru Geologie și Mine, Industrii și Mine, Departamentul Guvernamental din Gujarat, în 2009, în temeiul Politicii Minerale de Stat din Gujarat. S.A.P.T.I. este un proiect de vis al guvernului din statul Gujarat, care dorește să valorifice potențialul extraordinar al locului

(materii prime și forță de muncă), creând o adevărată industrie de stat (exploatare, prelucrare și transport).

Parcul din Ambaji și cel din Dhrangadhra

Există două parcuri de acest fel: unul în Ambaji – în Nordul Gujarat – și celălalt în Dhrangadhra – regiunea Saurashtra din Gujarat –, care au fost înființate pentru a explora posibilitățile creative în marmură albă și, respectiv, gresie. De asemenea, prin acest proiect se urmărește valorificarea patrimoniului artistic și arhitectural al locului, cât și transmiterea lui generațiilor următoare.

„O populație care are anumite credințe, convingeri, concepții despre lume și viață, și trăiește în conformitate cu normele astfel generate, chiar dacă astăzi acestea ni se par false, absurde, este superioară unei populații care ar deține toate adevărurile din lume, dar nu ar crede în ele, nu le-ar trăi și nu le-ar respecta”. (Ion Ghinoiu, „Dicționar de mitologie”, Editura Univers Enciclopedic Gold 2013). În acest sens, meșteșugul cioplitorului în piatră, care îmbogățește și continuă această tradiție (în primul rând religioasă), prin cursurile pe care le oferă, se adresează nivelului minim (la firul ierbii) al participanților. Elevii beneficiază de masă și cazare gratuite pe parcursul perioadei de pregătire. Ei capătă și își perfecționează abilitățile în sculptură în piatră, dezvoltare de design, instrumente digitale și obținerea unei experiențe reale prin formare industrială.

Un indian atent la uimirile europenilor

La S.A.P.T.I. am întâlnit oameni minunați, care își pun tot sufletul în ceea ce au de îndeplinit. Îmi amintesc aici doar pe cei cu care am avut contactul cel mai strâns, încă înainte de a călca pe pământul indian. Nitin Dutt, director al institutului și curatorul acestui simpozion, un indian modest, inteligent, plin de umor, școlit pe tărâmurile americane, știind și fiind atent la toate uimirile europenilor, majoritari în grup. Mereu răbdător și deschis, veșnic zâmbitor și politicos, Nitin Dutt e încarnarea pură a zeului indian al gazdelor. Al doilea „om în stat”, cel care ne-a preluat de la aeroport și a avut grijă de toate „mofiturile” artiștilor, a fost Shantanu Shastry. El își răsuca mustața ori de câte ori era nevoie de o conexiune Wi-Fi, sau de bani cash, sau de vreo unealtă pe câmpul de lucru. Oriunde era el, era bună dispoziție.

Ambaji este un loc important de pelerinaj și unul din cele 51 Shaktipeeth (puncte de putere) în tradiția hindusă Shakt. Nu întâmplător, Ambaji este situat în lanțul muntos Aravalli, care este unul dintre cele mai vechi lanțuri muntoase (Precambrian), unde se găsesc multe minerale, minereuri și diferite tipuri de piatră, în primul rând marmură albă. Din timpuri străvechi, aceasta a fost folosită în construcții, dar mai ales pentru dăltuirea lăcașurilor de cult și a divinităților slăvite de populația locului. Sculptorii au vizitat Kumbhariyaji, care este un templu Jain Teerth din Gujarat. Există cinci temple Jain în complexul Kumbhariyaji: Mahavirswami, Parshwanath, Neminath, Shantinath și Sambhavnath. Templele sunt vechi de câteva secole, unele chiar mai vechi. Templul Neminathji are aproximativ 1000 de ani, iar celelalte patru temple au aproximativ 450 de ani. Întregul complex este în curs de renovare, cu peisaj foarte bine amenajat și restauratori foarte destoinici.

Artiștii au vizitat și una dintre cele mai mari cariere de marmură din India, care aparține companiei DK Trivedi & Sons, una dintre companiile sub marca Vijay Trivedi Group. DK Trivedi & Sons a fost înființată de regretatul DK Trivedi în 1949 și este responsabilă pentru revoluționarea industriei mineritului de marmură din India, devenind prima companie care operează o mină complet mecanizată în țară. Compania comercializează mai multe tipuri de marmură, ca de exemplu marmură verde, marmură onix mexicană, marmură argintie albă, marmură maro fosilă, marmură de onix apus de soare etc. Pentru simpozionul Shilpasangam s-a primit marmură

albă – Ambaji white, în 3 blocuri pentru fiecare artist, de până la 10 tone.

Culturi și credințe diferite

Oamenii își pun aceleași întrebări: De unde vin? Pentru ce trăiesc? Care este sensul existenței mele? Sufletul meu încotro se va duce după moarte? Și fiecare religie încearcă să dea un răspuns la întrebări cărora nimeni nu va reuși vreodată să le afle răspunsul. Probabil că tocmai de aceea organizatorii simpozionului Shilpasangam au ales tema SPIRITUALITATE – care să apropie oamenii din culturi și credințe diferite ca într-un singur mănunchi, cel al toleranței și prieteniei. Și chiar așa a și fost: de oriunde veneam, aici am fost o familie a artiștilor consacrați, de maeștri în sculptură. Îi vom menționa doar pe câțiva dintre ei.

În ciuda progresului high-tech pe care India îl face, această țară reușește să rămână tradițională, cu femeii care îmbracă coloratele *sari* și își punctează frunțile cu *bindi*, cu vaci sacre care umblă libere pe străzi, cu numeroase ritualuri hinduse și o societate divizată încă în caste. Totuși, vei rămâne surprins să constăți că aici, probabil ca în niciun alt loc din lume, îți vei găsi cel mai repede „nirvana”.

Ofranda și Maas ka ba

Choi Gyu-Jo, din Coreea, a studiat în India pentru o vreme și i-a fost cel mai ușor să înțeleagă și să transpună în piatră felul în care a văzut legătura cu cerul și pământul acestui spațiu. Lucrarea lui se numește „Zero to silhouette”. Inițial s-a gândit să-și spună povestea lui, a drumețului care a plecat să găsească mărul din Grădina Edenului, dar când a ajuns în Ambaji, a schimbat povestea și a gândit să îl caute/găsească pe Dumnezeu în piatră, adică să scoată în evidență caracterul sacru din natură.

Hidenori Oi, din Japonia. Lucrarea lui se referă la energia corpului uman, viața care a încolțit din pământ, calea trasată de divinitate. Această energie este privită ca o forță care se opune gravitației, care este conceptul fundamental în construirea spațiului.

Hirosi Miyauchi, tot din Japonia, are un concept/idee care pleacă de la geometria sacră antică *maas ka ba*, unde *maas* este Lumina, *ka* este Spirit. Sinele individual, *ba* este Vehicul/Mișcare, Sinele universal. Lucrarea sa se intitulază „Relationship (computer and maas ka ba cube)”. Ea reprezintă o expresie abstractă a relației dintre

dezvoltarea tehnologiei computerelor și esența ființelor umane, funcția principală a corpului uman – respirația.

Elena Saracino, din Italia. Lucrarea sa se numește „Beyond the time” și se dezvoltă ca o reprezentare ideală a unei clepsidre oprită în punctul în care părțile inferioare și superioare se echilibrează reciproc. În ansamblu, ea este un ciclu infinit care se hrănește pe sine și se susține, datorită unei relații de echitate între părți opuse. Cu toate acestea, partea superioară pare să curgă dedesubt, iar cea de dedesubt se ridică din coloanele de susținere. În centru se află sursa infinită, divină, a devenirii, aici, într-o stare fixă, deoarece acolo unde timpul stă pe loc percepem eternul, iar aceasta este dimensiunea spirituală a ei.

Alex Lebejof, din Franța, are o lucrare intitulată „Rădăcini”, care a pornit de la ideea că atunci când îți construiești casa și îți construiești viața, trebuie să iei în considerare ce este în spatele tău, cultura ta. O formă organică de copac susține o arhitectură geometrică simbolizând Omul și creațiile sale. Arborele fiind cu susul în jos poate pune întrebări despre cum consideră omul natura – o protejează sau o distruge?

Eugen Petri, din România, singurul reprezentant al țării noastre în India, are o lucrare intitulată „Ofranda”; o panglică de piatră, adunată la capete de un șurub de piatră, strângând credințele pământului, Ea are atârnată pe inelul ei ștergarul

curat al preotului, pregătit pentru Sfânta Liturghie. Dar, pe acest ștergar, nu vom regăsi modelele înflorate obișnuite la noi, ci sufletele celor plecați în altă lume și care acum, în România, mai sunt sfinți. Mulți, foarte mulți oameni din toată lumea au pățimit și au păstrat credința curată în divinitate.

Confuzie și claxoane

Firește că noutățile au venit în valuri mari peste sculptorii internaționali, viața foarte colorată (la propriu) a oamenilor din Ambaji, relaționarea lor cu religia hindusă, armonia în care trăiesc împreună cu animalele pământului, familiile numeroase, înfrățite, au fost toate uimitoare pentru artiști. Oamenii nu au venituri mari, își duc traiul greu, dar sunt foarte politicoși, îndatoritori. Ciudat pentru cei din afara Indiei a fost semnul de aprobare pe care îl dau cuvintelor lor, care se manifestă prin legănarea capului de la stânga la dreapta, care pentru noi este negație. Toți noii veniți erau confuzi, nu știau dacă sunt sau nu sunt de acord cu ceea ce localnicii exprimau în cuvinte! Circulația pe străzile din India este inimaginabilă pentru cei din afara țării: se circulă cu tot ce are roți și picioare. În aparență, nu respectă nimeni decât propriile reguli, cunoscute însă de toată lumea, iar primul lucru care te frapează sunt claxoanele. Cu care trebuie să te obișnuiești din primul minut.

Please horn!

Claxonatul e un fel de „how do you do” al indienilor. Sau „I am the first”. Ei claxonează prelung, de fiecare dată când depășesc, când sunt depășiți sau când li se năzare. Le plac atât de mult claxoanele, încât își montează modele de goarne care mai de care mai sofisticate sau cu sunete mai prelungi. Pe spatele camioanelor sau vehiculelor mai acătării, scrie mare PLEASE HORN (Te rog, claxonează!). E ca și cum șoferii te roagă să-i avertizezi când îi depășești, fiindcă, probabil, se mai întâmplă ca ei să doarmă sau să joace șah cu partenerul de drum. Și dacă e să fie cu PLEASE, atunci e cu... plăcere. Străzile sunt înguste și aglomerate (deși cuvântul „aglomerație” e cam blând); pe străzile din India e un vacarm continuu, e o senzație de haos continuu (de fapt, nu e doar o senzație, ci o realitate), dublată de faptul că în India se circulă pe dreapta!

Sensuri și mirodenii

Primul contact cu bucătăria indiană e mai degrabă o tatonare. Pentru cei care nu mănâncă condimentat a fost chin de-a dreptul! Dar o mare plăcere pentru cei cărora le place să încerce trăsăturile culinare pe care le întâlnesc. Tatonarea devine rapid o poveste de amor: nu prea știi ce te așteaptă în farfurie! Mâncarea indiană e delicioasă. Variată și picantă, plină de savoare, te îmbie la fiecare îmbucătură să-i descoperi sensurile și mirodeniile. Inutil să spun că 70% din producția mondială de mirodenii provine din India. Ajutată de mirodenii, gastronomia indiană e una dintre cele mai speciale din lume.

Cu blondele, spre Nirvana

Indienii transmit sentimentul că, în ciuda sărăciei care răzbate în multe locuri prin care treci, viața este, pentru ei, un lucru care depășește latura materială. Sigur că muncesc mult pentru a câștiga, deseori, extrem de puțin. Dar banul nu contează neapărat pentru ei, chiar dacă unii ar face orice ca să-l câștige. Indienii au o bucurie a vieții pe care o intuiești instantaneu. Uneori, ea nu înseamnă mai mult decât un gest banal. Alteori, e o manifestare în masă. Am rămas surprinsă să văd, de pildă, bucuria cu care un indian vrea să facă o fotografie cu un turist. În diverse locuri, localnicii ne rugau să facem poze cu ei. Apoi ți le arătau, cu un zâmbet larg. Dacă le ceri, sunt în stare să ți-o trimită pe email. Au fost momente în care, plecând de la un

selfie în doi, am ajuns să ne pozăm cu grupuri întregi de vizitatori, lucrători, oameni din stradă. Băieții se bucură în mod special dacă reușesc să se pozeze cu o femeie, iar dacă aceasta e blondă, ai zice că au ajuns în Nirvana. Pesemne, consideră că gestul le aduce noroc sau, pur și simplu, văd blonde atât de rar, încât ajung să dezavueze bancurile făcute la noi pe seama lor.

1,4 miliarde de griji, nevoi și aripi

Nu vă imaginați că e o bucurie continuă pe străzile din India (nu vorbim, totuși, de Bhutan), iar grijile și nevoile localnicilor se citesc de multe ori pe chipurile acestora. Dar sufletele lor par deschise și trebuie să te adaptezi cumva la ei și la modul lor de viață. Nichita Stănescu spunea că „oamenii sunt păsări cu aripile crescute înlăuntru”. Cred că indienii le au pe dinafară, dar fiind atât de mulți și înghesuți, destul de puțini reușesc să se ridice și să zboare.

Populația Indiei a depășit 1,4 miliarde, fiind la concurență cu populația Chinei. Se vorbește în mass media cu mândrie despre acest fapt. Deși au venituri negândit de mici, mai toți au telefoane mobile, majoritatea smartphone-uri (cred că există deja un cult al telefonului mobil), pe care le mănuiesc cu pricepere. Am fost surprinsă să aflu că, deși copiii studiază la școală, pe lângă limba hindi și limba engleză (obligatoriu), sunt mulți oameni tineri care nu pot desluși această limbă internațională. Sunt copii care lucrează de mici, acesta fiind un fapt pozitiv pentru societate și dezvoltarea lor ulterioară, făcută în spiritul luptei pentru existență. Au un entuziasm pe care noi, europenii, l-am pierdut, irecuperabil, societatea noastră fiind în declin.

Nunta indiană

Întâmplarea a făcut să fim părtași la o nuntă desfășurată în spațiul pensiunii unde locuim noi; a fost inedit și emoționant să asistăm la o nuntă indiană, la ea acasă, cu tot desfășurătorul ei. Fiecare popor își are propriile tradiții și obiceiuri. Cele din Ambaji sunt cu totul aparte. În primul rând trebuie specificat că o nuntă în India e mai mult decât o ocazie de a petrece. Nunta este la fel de importantă ca și căsătoria în sine. În tradiția și cultura indiană, o persoană nu poate fi completă fără a se căsători. Căsătoria, la rândul ei, reprezintă nu numai unirea celor doi și formarea unei noi familii, cum se întâmplă în Occident, ci unirea a două familii și mărirea, lărgirea acestora. La ei, o

nuntă se desfășoară în mai multe zile, având loc ceremonii care preced ziua în care cei doi rostesc jurămintele de căsătorie și în care se dă recepția, precum și ceremonii care succed „ziua” nunții propriu-zise.

Prima uimire a europenilor a fost ținuta mirilor: întotdeauna mireasa va purta o rochie roșie, bogat decorată. Și ea este foarte încărcată cu bijuterii; inele, lăntucuri, cercei și nelipsitele brățări roșii (alternate eventual cu brățări din aur), de care nu se va despărți până la finalul vieții. Femeile măritate poartă părul cu cărare pe mijloc, unde se pictează o dungă cu roșu; mireasa împodobește acest spațiu cu o agrafă sau cu o floare. Mirele este și el frumos îmbrăcat, cu un fel de șalvari și haină lungă în tonuri de culori deschise – galben, bej, ușor oranj. Am înțeles că tradițional se purta culoarea alb. Acum... Tot mirele poartă și buchetul de flori și – neapărat – mărgelile. Firește că are și turban. El se prezintă la casa miresei călare (funcție de starea materială, pe cal sau cămilă). Ceilalți nuntași îl însoțesc pe jos – mirele trebuie să se evidențieze.

Atât viitorul mire cât și viitoarea mireasă, cu o zi înainte de eveniment, sunt supuși unui ritual: baia sfântă. Baia le va fi făcută de un membru al propriei familii și constă în masarea și acoperirea întregului corp cu ulei. Mai apoi, fetei i se aplică pe față și mâini pudră de turmeric/curcumă, care îi va deschide culoarea (semn de castă superioară). Baia se încheie cu spălarea capului cu *shikakai* sau *reetha*.

Ooo! Și muzica! O bubuială continuă, cu tobe de toate mărimile, asurzitoare, detectabilă de la mulți kilometri. Se menține un ritm pe care nuntașii „dănează” de unii singuri. Există câteva mișcări comune, se bate din palme, dar se poate orice. În fapt, acest „dans” este conexiunea cu divinitatea, cu astrele, nu este un dans de perechi, în care să faci un tot cu partenerul. În Gujarat, jurământul pe care îl fac tinerii unul-altuia este întărit de ghirlandele de flori pe care și le dăruiesc cei doi.

După exclamațiile mulțimii adunate la ceremonie (am înțeles că acesta era momentul suprem), de aici încolo nimic nu îi mai poate despărți. Nu s-a oferit inel, aceasta fiind moda nouă, europeană. În noaptea/dimineța de după ceremonie, în familia restrânsă, se fac incantații, se ard ierburi și, cu mirodeniile fumegând, se înconjoară casa de șapte ori, rugând divinitatea să își reverse belșugul și bunătatea asupra tinerilor căsătoriți.

Cămila – Ferrari-ul Indiei

Multă lume m-a întrebat la întoarcerea din India dacă este „mizerie”? Nu ai cum să răspunzi negativ la întrebarea asta. Curățenia e o noțiune relativă în India. *O mimoză ar spune că mizeria este extrem de mare și, probabil, nu ar greși. În India, oamenii par să arunce totul în stradă, iar gunoaiile pot rămâne acolo cu săptămânile, lunile, anii.* Totul pare haotic: casele sunt inestetice, iar în privința unora te întrebi cum de nu s-au prăbușit încă. Vacile și boii circulă în voie pe străzi și nimeni nu are nicio problemă cu asta (știm că vaca e animal sfânt în India, da? Nu se atinge nimeni de ea, pentru că e o „mamă” care dă lapte). Elefanți, babuini, cămile (cămila este Ferrari-ul indienilor), veverițe, porci – iată doar câteva alte specii pe care le vezi pe străzi circulând în voie. Dar toate acestea fac parte din farmecul Indiei. Fără ele, probabil că țara și-ar pierde din șarm și din culoare.

Laocoön și fii săi pe terenul de rugby

Dalina Bădescu
critic și istoric de artă

[Comentator 1 (Pliniu cel Bătrân)]: Doamnelor și domnilor, pregătiți-vă pentru un război crâncen pe câmpul neiertător al istoriei artei, unde povestea lui Laocoön este pe cale să se desfășoare ca o partidă epică de rugby! Sunt Pliniu cel Bătrân, și sunt aici să vă ofer contextul istoric al acestei confruntări intense. Alături de mine se află

formidabilul poet Virgiliu, care va da viață acestui mit pentru eternitate.

[Comentator 2 (Virgiliu)]: Mulțumesc, Pliniu. Pregătiți-vă pentru o confruntare brutală, domnilor și doamnelor! Povestea lui Laocoön este o epopee fără menajamente și suntem gata să pătrundem în cruzimea acestei lupte!

[Comentator 1 (Pliniu cel Bătrân)]: Exact așa, Virgiliu. Laocoön, un preot al lui Apollo în orașul damnat Troia, s-a trezit aruncat în mijlocul unui foc feroce atunci când a îndrăznit să sfideze zeii, avertizând despre calul troian trădător, la fel ca orice jucător care contestă decizia arbitrilor!

[Comentator 2 (Virgiliu)]: Într-adevăr, Pliniu! Zeii, în mânia lor fără margini, au chemat doi șerpi colosali și nemiloși să se alăture acestei pedepse crude și sfâșietoare, iar aceștia s-au năpustit să-i devoreze pe Laocoön și pe fiii săi. E ca și cum am fi în mijlocul unei plonjări fără menajamente pe ringul de gheață!

[Comentator 1 (Pliniu cel Bătrân)]: Acum asistăm live la o confruntare epică între răzburarea divină și hotărârea umană, iar *Grupul Laocoön* capturează momentul acesta de brutalitate pură, asemănător cu un scrum frenetic pe mijlocul terenului. Agonia, hotărârea neclintită, totul este sculptat cu precizia unei aruncări perfecte la linia de margine.

[Comentator 2 (Virgiliu)]: Absolut, Pliniu! Sculptorul și-a folosit dalta pentru a transmite nu numai confruntarea fizică, ci și chinul visceral. Agonia pe chipurile lor, tensiunea care trece prin corpurile lor, e ca și cum am fi în fața loviturii decisive de pedeapsă în ultimele momente ale unui duel nemilos!

[Comentator 1 (Pliniu cel Bătrân)]: Această capodoperă a rezistat cu brio probelor trecerii timpului, Virgiliu! Descoperită în timpul Renașterii, a devenit un punct de interes reînnoit în arta clasică, aproape obsesiv această grămadă adunată dând naștere la noi interpretări. Artiștii și istoricii de artă au fost implicați într-un adevărat ofsaid cultural de idei și de interpretări de atunci încoace.

[Comentator 2 (Virgiliu)]: Ai dreptate, Pliniu. *Grupul Laocoön*, asemenea unui meci de rugby brutal, continuă să fie o sursă de inspirație și admirație. Este o amintire că, chiar și în fața unei opoziții nemiloase, spiritul uman și creația artistică pot declanșa o furtună de putere neclintită.

[Comentator 1 (Pliniu cel Bătrân)]: În timp ce urmărim această confruntare artistică nemiloasă, să nu uităm totuși povestea lui Laocoön, o poveste care a fost înscrisă în analele istoriei artei cu furia unei confruntări brutale dintr-un meci sportiv. Este o poveste care înaintea cu hotărâre, asemenea brutalității necruțătoare a unui meci de rugby care ne lasă fără suflare!

[Comentator 2 (Virgiliu)]: Foarte bine spus, Pliniu!

[Comentator 1 (Pliniu cel Bătrân)]: Doamnelor și domnilor, tocmai am fost martorii unei partide

artistice incredibile între Grupul Laocoön și forțele neînduplecate ale timpului și interpretării. Dar înainte de a încheia, să pătrundem pentru un moment în lumea aprigă a criticii de artă printr-o dezbatere la fel de intensă ca pentru un ofsaid neclar!

[Comentator 2 (Virgiliu)]: Așa este, Pliniu. Nu putem ignora rolul pasional și controversat al eseului lui Gotthold Ephraim Lessing, *Laocoön: despre limitele picturii și poeziei*. Cuvintele sale au stârnit dezbateri aprinse care rivalizează cu cele mai feroce plonjări de pe teren!

[Comentator 1 (Pliniu cel Bătrân)]: Într-adevăr, Virgiliu! Eseul lui Lessing, scris în secolul al XVIII-lea, a creat o adevărată furtună de opinii și dezacorduri în lumea artei.

[Comentator 2 (Virgiliu)]: Lessing a argumentat că pictura și poezia aveau fiecare forțele și limitele lor specifice atunci când venea vorba de reprezentarea poveștilor precum cea a lui Laocoön. Autorul credea că artele vizuale se potriveau cel mai bine pentru captarea momentelor de emoție intensă și de acțiune, de exemplu pentru o formație de zdrobire dintr-un meci de rugby!

[Comentator 1 (Pliniu cel Bătrân)]: Dar dezbateră nu s-a oprit aici, Virgiliu! Unii critici au simțit că eseul lui Lessing era ca un distrugător de idei și de principii clasice, o provocare adusă noțiunilor tradiționale despre artă și literatură. Mulți au fost vehement în dezacord, considerând că este o încercare feroce de a rescrie regulile artei.

[Comentator 2 (Virgiliu)]: Și la fel ca într-un meci dur de rugby, dezbateră a continuat. Eseul lui Lessing a devenit un punct de cotitură pentru artiști și savanți, unii asimilând în propria operă, perspectiva, în timp ce alții apărând cu înverșunare noțiunile canonice ale propriului program artistic.

[Comentator 1 (Pliniu cel Bătrân)]: În final, eseul lui Lessing a servit ca un catalizator pentru reevaluarea limitelor dintre diferitele forme de artă și abilitatea lor de a transmite povestea lui Laocoön și alte povești cu intensitatea unui atac violent. Indiferent dacă sunteți de partea lui Lessing sau a celei tradiționale, un lucru este cert: dezbateră este la fel de aprinsă ca orice competiție sportivă!

[Comentator 2 (Virgiliu)]: Cu siguranță, Pliniu! La fel ca un meci de rugby care lasă fanii împărțiți, eseul lui Lessing a asigurat că povestea lui Laocoön va continua să fie dezbătută cu pasiune de artiști, de savanți și de iubitori de artă pentru generații întregi de acum înainte. Este o competiție de idei care menține viu și în plină desfășurare câmpul dur al criticii de artă!

Foto: Wilfredo Rafael Rodriguez Hernandez

NORR

Cercul literar NORR – poezie & proză

NORR este un grup literar de lucru, unde citim poezie sau proză, recenzii, unde ne prezentăm volumele scrise sau în lucru.

NORR înseamnă Nord pentru suedezi, dar este o sintagmă care apare în multe alte limbi europene, în componența diferitelor cuvinte semnificative (Norman, Normandia), iar semnificația este mult mai amplă: noi, cei din Nord, ai noștri, acasă, călăuză, stea călăuzitoare, locul cel bun. Mi-a plăcut și rezonanța în limba română, pentru că norul este o adumbrire trecătoare, volatilă, ca o emoție, ca o nostalgie, ca și poezia. Cu propunerea ca cenaclul nostru literar să poarte acest nume a venit Marian Mărchidanu, eseist și prozator, după titlul volumului meu de poezie Norr (ed. Tracus Arte, 2016), iar ideea a fost îmbrățișată cu entuziasm: este un nume puternic, ușor magic, la fel ca poezia, și chiar ne reprezintă. NORR este un nucleu creativ de tineri cu care deja am avut întâlniri de neuitat. Scriem și citim; mai plecăm, mai venim. Talentul nu se pierde, se amână, dacă și numai dacă, scriitorul în devenire nu și-a uitat visul. În ziua în care te va năpădi nostalgia, vechile notații îți vor aminti emoția, iar emoția te va duce la text, la poveste, la poezie.

Nu te cunosc, fă-mă să te țin minte!

În primăvara anului 2024, a avut loc primul eveniment NORR, din proiectul mai amplu *Nu te cunosc, fă-mă să te țin minte*, desfășurat la UAP Ploiești, alături de actorul minunat Ilie Gâlea și

foarte mulți tineri, neașteptat de mulți, multe asociații culturale partenere. Totul s-a desfășurat în cadrul evenimentului de anul acesta al orașului, *Ploiești, capitala tinereții din România*.

Ce înseamnă acest proiect? Rolul de scriitor determină o prezență pe măsură, care are trei componente: **prezența**, prima cu care cititorul se întâlnește în manifestările publice. Aici sunt importante postura, felul în care ne citim poeziile, cum ne prezentăm ca poeți în spațiul public. Nu în al doilea rând, **conținutul** a ceea ce propunem publicului nostru. Și mai este **atitudinea**. Primul eveniment a fost un succes, urmează și altele, despre care vom mai vorbi.

Mentorat literar – debut poezie

Mentoratul de poezie este un proiect pe termen lung, în care autorii debutanți, dar și ceilalți, se pot înscrie pentru realizarea primului volum care să intre la tipar sau al altuia nou. Mentoratul presupune analiza pe text, discuții și căutarea vocii poetice personale.

Ne-am propus ca prin mentorat, autorul să realizeze cea mai bună variantă posibilă a cărții sale. Nu putem noi să facem dintr-un autor mai mult decât poate fi el, dar putem să îl ferim de gafe și de locuri comune. Sau, să își vadă resursa poetică mai bine. Dorința noastră este ca fiecare să își descopere personalitatea literară (chiar dacă știm că este un drum lung). Acesta este scopul. Până în prezent, s-au înscris patru tineri pentru realizarea primelor lor volume.

► IOANA ȚOPA-STAN

îți car eu mapa

picioare
foarte multe picioare,
mergem pe jos
spre locul
în care bibi și tina au rămas
fără amadeus și sabrina
terminus;
rămânem fără picioare.
Terminus râde de noi
pentru că zâmbetele noastre
nu au margini.

șah mat

De când mi-am dat seama că
tulburarea anxioasă nu încetează
dragul
nebunul merge în linie dreaptă
calul e prea obosit
să mai treacă cu vederea
palme
pionii nu se mai sacrifică
roca blochează judecata regelui
turnul se dărâmă înainte de șah-mat.

Joc cu negru, ca tu să faci primul pas
după ce m-am refugiat în colțuri.

În pădure urlă lupii

vene mele hartă
luată din benzinărie
noaptea,
conexiunea la internet
stabilă
nimeni nu are nevoie
de o hartă care nu duce
nicăieri

hârtia îmbătrânește
când te întorci cu spatele
când nu o vede nimeni;
când am citit-o prima dată
era albă.

hartă fără credință
în ziua de mâine

aveam curajul să te privesc
în ochi
nu știu ce culoare sunt
eram preocupată
să îți arăt că îmi pasă.
google maps țipă la tine
să faci dreapta
te trăgeam de mână
în direcția greșită.

Cum te simți când eu aleg
sa rămân?

???

Fetița sare coarda
așteaptă
să sară toată lumea
odată cu ea.
funie din poliester
înrămează ciclic
fruntea secționată
de nelămuriri
între cute fac autostopul
mărgele roșii de sudoare,
atrag insectele deshidratate
scheletul lor – dovada vie
că există limitări
în imaginarul mișcării.
Fetița nu mai sare coarda
asfaltul tocește talpa pantofului
destramă țesătura șosetei
ajunge la carne
îi satisface dorința de apropiere
prin deteriorare,
magazinul de șosete
din orașul oamenilor cu principii
este închis
curiozitatea lipsită de
progres
sacrifică inocența
– păcatele lor se plătesc prin tine;
Nimeni nu mai sare coarda
Nimănui nu i se mai destramă șosetele.

nu are titlu încă, dar revin

Sunt aici cu un băiat grozav
și
mă distrez de minune (?)
Își ține respirația
poate mai mult,

iese doar – ca să mă – privească
pe mine;

Păcat că nu sunt
iubita albaneză perfectă.
Gramatica condiționează gluma
folosesc timpuri corecte
pe care el nu le înțelege;
eu nu înțeleg ce caut aici,
creierul comandă mâna
la suprafața apei
nu mai apar bule de aer

Am să verific eu ceasul
pentru tine.

Triunghi

Trăiește într-o cameră curată
în fiecare colț există câte un scaun
pe care se așază cineva
în picioare.

Poezie nr. 1

Te prind de mâini
două număr
munte de mâini
mă ard.

Respirația îmi
reconfigurează codul numeric personal
mă ascund după ferestre de glorie
am adunat toate
aceste trei bucăți de porțelan
pentru tine.

Muntele de mâini mă arde
cu respirație de fier
îmi perforează toate golurile
implozie de cunoaștere în mâinile tale
îmi acoperi ochii tu munte de mâini
mă prinzi în strânsoarea ta
sete de mâini
alte mâini
în afara celor două
atașate propriului meu vehicul.

Mă plimbă corpul prin lume
mâinile tale îmi opresc zborul
spațiu timp linie orizontală de plăceri.

De ce scrii?

Scriu pentru că
mi-am văzut mortul purtat
pe brațe în centrul orașului;
petrecut legat corupt de funii
împachetat în batiste date de pomană
în daune morale permanente
– îi îmbrățișau corpul
fanfare de flori.

Am plâns când mi-am văzut mortul acaparat
de pulberea armelor de foc,
am tras până ce ultimul glonț
mi-a perforat cotul.

s-a zbătut
a țipat la mine
să îl iert
nu am putut

ce cot frumos aveam.

Dedeman

Nu îmi plac oamenii frumoși.

Oamenii frumoși mint
promit concesiile
aruncă în mine cu vorbe dulci
așteaptă să plâng
pe scările parlamentului român.

Oamenii frumoși se ascund după uși
sperie copiii mici
se ambalează intenționat în țesături artificiale
și mă iau de mână în autobuz.

Mi s-a spus că sunt frumoasă
am ochi albaștri
dantură sănătoasă
nas corespunzător
mi-au spus că sunt frumoasă
toate persoanele în care nu am încredere.

am pierdut numărul

Alice care seceră gâtul puilor de baltă;
înot printre rămășițe,
trupuri goale decapitate
în baie de venin negru gros.

Mortul cu ochi de catifea
îmi zâmbește cu subînțeles;
cu mâinile înfășurate în pansamente
îmi cuprinde fața.

Printre rămășițe
trupuri goale decapitate
caută mingiile de hidrogen
să le stea pe umeri.

Mortul își scoate ochii
– mi-i dă mie –
îmi povestește cum a fost odată
pe vremea lui:
avioanele secerau țesut viu.

Mi-i îndeasă cu poftă în orificiile
acoperite de praf
ca să văd și eu cum arată
balta.

Doctorul de minte zâmbește absurd

Se culcă pe un munte de pantofi
cu picioarele în sus și mintea încuiată în sertar
își taie o singură şuviță de păr,
o șamponează febril
o secționează în funcție de structura firelor
aplică tratament personalizat pe fiecare în parte
– o lasă moștenire.

Plânge pentru pisicile sfinx;
le ține încuiate în sertar, lângă mintea ei
este a cincea oară când îi sună telefonul
nu îl aude, pisicile plâng prea repede.

Sunetele se grupează într-o mișcare spiralată
o atrag în deplasarea violentă cu iz medicamentos
punct de reper: lustra din bucătărie.
În dulapul cu suplimente alimentare,
copiii desculți stau chirciți sub greutatea hotărârii
– raționament conceput în lipsa rațiunii –
profită de semnalul sonor
sustrag bucata de săpun
și delimitează locul crimei.

Înrolare obligatorie

Te cauți prin buzunare
de ultimul bilet primit;

Sunetul îți crestează ochii

– prelungiri ale mâinilor legate la spate –
privirea lor îți perforează timpanele,
linguri rase de otravă îți îndeasă direct în stomac
simultan unge cu vaselină
sudura temporară menită să potențeze
eficacitatea viitorului patriei.

Te asigură că ți-ai confirmat disponibilitatea,
nu te întreabă nimeni dacă ai programare
cu toții sunt bineveniți în excelenta nouă ordine.

Lichidul negru, vâcos, te zgârie pe gât
iubirea doare – așa ți-au spus;
forme neregulate
– ingredient secret al siropului de gât –
sapă fundația pentru costuri viitoare,
obligație preluată anterior, pe orizontală.

Toate ca bărbatul în costum alb,
expert autodidact și liber profesionist
să te compătimizească în tăcere
– tu taci, el scrie –

► IOANA DUMITRU

vom privi de jos

catastrofa luminii
cu ochii orbiți de neajunsuri
mâna streășină
umbra aripii de flutur'
ține-mă ascunsă în sfera cu solzi
vreau să-ți fiu o rană care nu cruță
o cicatrice sângerândă
pe cea din urmă suferință

vom privi de jos
primejdia zilei de mâine
gândul nestrămutat
năzuința
amestecul de vinovăție și poftă
ca un gogoloi de plastilină
frământat de tine
stânjenit
resemnarea se furișează
ca o bună rânduială

iar când ne vom afla sus
tot de jos vom privi
lumea invers
sucită la 180 de grade
și ne vom întreba ce ne ține
ancorați la sol

ori dacă nu cumva pășim
pe ceruri
scrutând fericirea cosmică

(ne)orfanul

când m-am născut n-am plâns
eram atât de singură în burta rece-a *mamei*
de frig
mi-am înfășurat cordonul ombilical
ca un fular în jurul gâtului
când m-am născut n-am plâns
în jurul meu erau îngeri în halate albe
cu măști la gură
și palme calde
și m-am mirat fără să înțeleg
de ce afară nu mai aveam nevoie de fular
mi-au zis mai târziu că dragostea e motivul
când m-am născut n-am plâns

mama a răsuflat ușurată crezând că fularul
m-a sugrumat de tot
și a scăpat de povara sărutărilor
dar eu respiram mirosul sângelui
în care am fost miruită
abia când au tăiat cordonul
și m-au așezat pe pieptul ei
de (ne)mamă
am icnit
am urlat
m-am revoltat prin bocet
că nu mă vrea
(m-)a găsit dezgustătoare
viața din mine
țipătul
toate au durut
în lacrima prelinsă pe obraz
din care am băut cu setea de a fi iubită

când m-am născut
nu mi-au trecut părinții în certificat
tata a dezertat
l-a mâncat pământul
ori corpul îi plutește în derivă
într-un ochi albastru

mi-au zis
tu ești copilul nimănui
dar nu un nimeni
tu ești orfanul acestei lumi
locul tău nu e aici
spitalul e casa celor înfrânți de soartă
tu du-te acolo unde zvâcnește lumina sub praguri
unde se scrie poezie
din plasturi lipiți pe genunchii juliți

vezi aripile acelea de îngeri?
mi-au zis
tu ești copilul icoanelor făcătoare de minuni
te botezăm de astăzi
ioana
dumnezeu este milos
numele tău nu e sârman
numele tău are miros de tămâie
de suflet scăldat în băi de rozmarin
de pene arse
numele tău scris cu tăciuni
cu îmbrățișări
cu bună dimineața
rază de soare

când m-am născut n-am plâns
nici nu m-am dus la îngeri
în schimb
ei au venit acolo pentru mine
m-au așteptat cu mult înainte de a mă naște
azi
când pățesc să mi se facă frig
și-mi uit fularul în cuier
aripile lor mă cuprind blând
oriunde m-aș afla
e cald
mă simt acasă
dragostea lui Dumnezeu se revarsă în valuri
în interiorul meu
m-am născut a doua oară aici

pentru ei
plâng ca o icoană

▶ MIRCEA TECULESCU

EIDOS

zilele care au fost – un rîcît, un poem –

Motto: „Zeii au ascuns ceea ce-i face pe oameni să trăiască.” (Erga kai Hemeraî – Munci și zile), HESIOD

1. Mi-am desfăcut pieptul, am tras de coaste și păsări de hârtie au început să zboare în jur. există un fir întins, ce unește inimile lor și pe care ele îl folosesc să se înalțe, ca și cum ar fi o pistă de zbor. lumina gri umple totul, este o dimineață ieșită din furtuna adusă de trecuta noapte, care a spălat totul. continui să învârtesc cu degetul mare și cel mijlociu de la mâna dreaptă un cerc ciudat, parte cu arabescuri a verighetii de pe inelarul stâng.

afară, în parcare din curtea interioară a blocului, se aude o voce liniștită. poate că vorbește cu păsările, cu o pisică sau poate cu bradul argintiu. deodată, de nicăieri – cicadele, într-o goană abruptă, neașteptată. încurajat și protejat de acel zgomot difuz, puternic, încep să scriu cu un ritm măsurat, care trădează totuși inflexiunea unei îndepărtate și inexplicabile nostalgii. am fost și-n noaptea aceasta cu ei.

2. Cu ei am descoperit de timpuriu gândul că n-am fi putut evita nimic. umbra bradului de lângă bloc se evaporă ușor în lumina soarelui. nemișcate sunt zilele, cele din spate și cele din față, nemișcate. iar în cuvinte există ascuns un morb al uzurii – esențial ar fi ce mai rămâne din imaginea ta, după ce toți cei care te-au cunoscut nu mai sunt. atât de clară plecarea din viață, epocă, timp. din labirint. minunat serviciul, ocupația cea de toate zilele, care obligă să te uiți, strecurându-te prin aerul însăilat la repezeală de vânt, cu bolduri, pe strada unde suflarea din pereții caselor îți se atinge uneori de corp; după cinci minute vei întâlni cimitirul, după alte trei clădirile, spațiul unde dintr-odată devii o rotiță într-un mecanism. desfigurat de realitate, îmbrăcat în paloare și nesiguranță, deși nimeni nu vede asta. parte dintr-o generație, cum nesfârșitele bancuri de pești. ești într-o zi trezită altfel din somn astăzi, o zi care se strânge în ochii păsărilor de tot felul.

3. Tot felul de spații, douăzecișipatru, toate acoperite. douăsprezece sunt spre est și douăsprezece înspre vest, cu porțile față în față. în fiecare dintre spații găsești camere, unele sub pământ, altele la suprafață, sau chiar deasupra lor, suprapuse, mii. realitatea lor nu o poate contesta nimeni. prin ușile acestor încăperi au trecut și vor trece sicrie de diferite mărimi, ca niște amfibii – cu morți în costume oficiale, acoperiți de flori, decorații dar și alții, cu haine improvizate, sărăcăcioși, fără de ținută; desprinși de seri, prânzuri, dimineți. toți cu fețele ca un deșert de nisip. și mama ei, când era în liceu, în clasa a zecea, a trecut pe aici. i-a trăit moartea simplu, ajutată de un vâl transparent, nevăzut de ceilalți. apoi l-a întâlnit pe el, boboci în aceeași grupă. Sprijinindu-se în priviri au părut că se ridică puțin de la pământ, nu a fost greu deloc. deși pentru amândoi era prima dată.

4. Prima dată când descoperi că viața este cu totul altceva decât ce credeai că este. când împrejurul fiecăruia este celălalt, un fel de esență, un fel de

lumină a tot ceea ce poate fi. mințile produc destoinica realitate, o lavă ce urcă prin crăpăturile lumii, condusă de reguli stricte. uite, ei nu-i păsa că nu poți lua aceeași decizie de două ori și că, da, există impulsuri pe care nu ar trebui să le urmezi. apoi a venit acea întâlnire, când el a întrebat-o, după ce înainte o enervase: „ce-ai face dacă te-aș săruta acum?” „ți-aș da o palmă!” a răspuns, pe negândite. vântul a înnegurat privirea băiatului și a trimis-o în singurul nor de pe cer; și privirea a rămas acolo, luminând când și când cu reflexe verzi-căprui, banca și parcul în care se aflau. sau poate era, la fel de bine, oglindirea unui zmeu de hârtie – dintre acelea care zburau pe malul mării, în copilăria ei – zmeu care sunt de fapt tot nori, acel chip de frumusețe îndepărtată, ce își schimbă când și când culoarea.

(va urma)

► ELENA CIOBANU

Ciocolata amăruie

Știi sentimentul acela când te bucuri
că ai o ciocolată,
muști din ea și constai că e amăruie?
Apoi vrei să bei apă ca să se ducă gustul
și constai că e sălcie?
Și vrei ceva bun din frigider
să scapi de toate senzațiile astea
și vezi că frigiderul e gol?
Și stai cu amăreala aia de nimic,
ca și cum în capul tău nu mai e nicio scânteie?
E gol.
Aparent.
În realitate doar te oprești din a căuta,
din a mai face ceva, din a te mai agita.
Constai. Amar. Stat.
Se spune că dacă stai,
de fapt
dai înapoi pentru că lumea,
în timpul ăsta, se mișcă înainte.
Dar tu derulezi înapoi.
Închizi frigiderul, torni la loc apa sălcie,
dai ciocolatei amăreala că e a ei
și te bucuri.
Că de acolo ai pornit.
Și te duci naibii la muncă
să ai cu ce să-ți iei ceva sărat
să pui în frigider, ca să ai altădată cu ce
să-ți acoperi amărăciunea.
Sau bocancii.
Sau rochiță.

Exercițiu de prezență

E timpul să faci din nou parte din tine
 sa îți simți firele de păr cum se ridică
 sa își simți pleoapele cum clilesc
 să te ascuți cum vorbești
 o limbă pe care numai tu o știi
 să îți trosnești gâtul când se dezmoștește
 urmează-ți umerii care deodată
 nu mai vor să doară
 mâinile care transpiră
 cu fiecare bătaie de inimă
 aerul care șuieră prin plămâni afumați
 stomacul care nu mai înghite compromisuri
 și dorințele efervescente
 pe care nu le-ai gustat
 a, și vertebrele astea sunt tot ale tale,
 ia-le și joacă-te cu ele
 așa cum vântul se joacă prin ramurile salciei
 apoi ridică-te și adună-ți genunchii
 într-o spirală blândă,
 izvorâtă din gleznelor de marmură.
 o baie de sine
 Ești.

▶ **MARIAN NEGUȚU****între respirații**

ai căutat și n-ai găsit
 mulțumiri țării noastre
 aici se sfârșesc șinele albe
 ai văzut cum e
 se laudă aruncă cu bani
 apoi chițâie că n-are
 noroc noroc sănătate
 de ce ne urăm mereu lucrurile astea
 parcă am fi cei mai bolnavi și cei mai ghinionști
 așa se vorbește care-i problema
 spune vine trenul
 nu vine ce frig e
 prost om am șoptit
 ea dă din cap afirmativ
 și bea o gură de vin

fetele seamănă cu tații
 băieții seamănă copii
 erau tineri ea era un virus stomacal
 el pacientul care n-a dat șpagă
 deja vezi lucrurile în alb și negru

de parcă niște cuvinte aruncate
 suntem opt ce nu sunt destule farfurii
 de parcă niște cuvinte ar
 scuză-mă dar dacă nu zic uit
 eram cu soția la mare stăteam la hotel Aurora
 la ușă a bătut cineva
 da mai vreau
 cât stăm vedem nu prea mult te rog
 scuză-mă unde e toaleta
 și eu i-am zis lasă-mă domne' sunt în concediu
 te-ai prins lasă-mă domne'

cine e ăla cu fața de obosit
 am fost colegi de școală
 liceu facultate
 a scris poezie o vreme era apreciat dar apoi s-a ales
 praful
 a avut și propria firmă a făcut ceva bani dar apoi a
 falimentat
 acum lucrează la o fabrică de băuturi nu știu ce face
 oricum fabrica se va închide curând
 are cineva un foc mersi
 ce drăguț din partea ta să ne lași să fumăm în
 bucătărie
 o poză în fața unei statui nu te face memorabil
 un cântec trist de pian nu face din orice o dramă
 interesantă expansiunea naționalismului
 mai degrabă înfricoșătoare
 spanac tocat mărunț
 mâna ei aduna banii rapid
 ca o găină care-și mănâncă propriile ouă

▶ **CRISTINA DOBRE****la judecata de onoare**

În sală se face liniște
 De la o masa, care scârțâie ca munca lui
 un pișpiriu gri face strigare: ridicăți-vă,
 intră instanța!
 Toată plebea se ridică.
 Din spatele unei uși
 intră însuși unsul al lui Dumnezeu
 trimisul lui
 să împartă pe pământ justa dreptate.

Un personaj cu chip enigmatic
 ochi reci și un mers apăsător! Scurt, poruncește
 la fel ca și pravila data de el: stați jos!
 La comandă, toată lumea șade.
 Pișpiriu' gri strigă prima cauză
 Madam Zoe Antonivici!

O cucoană cam mare și prăfuită, răspunde apăsător:
 Prezent, onorat prezidiu!
 Pirpiriul gri notează ceva într-un ceaslov
 și cu aceeași mimică & lipsă de viață
 continuă strigarea: Domn Nae Petrovici
 Din băncuță se ridică
 un domn speriat de nevestă-sa
 și aproape leșinat răspunde: Prezent!
 Cu aceeași voce și impunător
 Unsul le cere să vină în fața lui.
 Înțepată, Madam Zoe
 cu un gest teatral
 lovindu-l cu umbreleța de soare pe domn Nae
 se duce fix în fața unsului și începe a se jelui.
 – Domn jude, omu' ăsta
 mitocan și mojić
 îmi zice că..
 (tace, pentru a crea o impresie și mai teatrală)
 reluând cu tonul vocii scăzut,
Că pe aici și pe acolo...
 Și dă-i jenante și o tot învârte
 până ce trimisu' se plictisește.

Trimisu întoarce capul către Nae
 și îl întreabă:
 – Domn Nae cum răspunzi la *pe aici și pe acolo?*
 Domn Nae încurcat lasă privirea în pământ
 și răspunde
 strângându-și umerii:
 – Domn prezident
 nici măcar nu știu ce vrea Madama.
 Nu știu de ce m-a adus aici!
 Jur că nici nu o cunosc!
 Am scris la depeșă că Madam *face și drege!*
 Am probe, domn prezident!
 Ce vrea Madam de la mine?
 Și apoi, io, om de urbe, am dat cu Pamfletu'.
 – Păi cum, nu știi ce vrea, întreabă unso!
 Tot el răspunde:
 Păi vrea să i se repereze onoarea,
 că ea nu a fost colaborator cu junimea,
 că nici cu Nea Ionesco,
 jandarmu'
 nu a colaborat
 că nici cu marea uniune nu are a face!
 Dumirit, Domn Nae răspunde calm:
 – A, dacă este pentru asta,
 am probe
 tot
 la tot ce am trimis la depeșă!
 Le aduc, domn jude!
 Madam Zoe sare ca arsă:
 – Ce probe ai, tu, mojićule?
 Cum să te iei de onoarea mea?
 De unde știi tu, mitocane

și dăi și dăi,
 îl porcăie pe Nae, până ce unso'
 răspicat îi zice:
 – Taci femeie! Zi ce vrei de la Nae
 și ce probe ai?
 Ca și scoasă din somn, schimbându-și vocea,
 Zoe zice mios către unso:
 – Ce să vreau de la mitocan,
 de la acest coate goale,
 așa zis scris,
 vreau doar să îmi repereze onoarea!
 – Păi cum să îți repereze onoarea
 femeie?
 Văd că ai cerut bani.
 Onoarea ta are valoare?

► MARIAN MĂRCHIDANU

A uitat să îi spună

(tip scurt și mă grăbesc să-i spun lui Adam!)
 – am zdrobit sămânța șarpelui –
 ...
 șcihopătez, călcâiul însemnează
 pământul cu venin picurat
 în măr
 ...
 în brațele lui
 nerăbdarea-mi coboară prin coapse
 – Am auzit cum strigai! Ce este?
 fericită îi spun “Te iubesc!”
 *
 În covoare de frunze
 cu mii de straturi
 bărbații răscolesc atenți
 căutând șarpele.

Limită

nu pot să vorbesc
 nu găsesc cuvinte care să descrie ce simt
 calmul apasă și nu mai pot să respir
 oftaturi grele foșnesc în plămâni

termenul limită e tot mai aproape
 timpul trece și nu fac nimic
 renunță... renunță... un gând îmi șoptește
 lasă-te pradă abandonului
 odihnește-te în somnul eșecului atât de familiar

Potențial

fiind asemeni infinitului
cum l-aș putea descrie deplin
redus fiind de cuvinte

cum l-aș putea păstra în solid
când piatra-l reduce la piatră
cum l-aș putea păstra în fluid
când valul reduce la val
cum l-aș putea păstra în continuu
când fapta-l reduce la faptă
timpul e prea scurt
să-l povestesc pe tot
și spațiul prea mic să-l cuprindă

Mistere

Spre colții proaspeți călăuzesc speranța
încă se mai văd firișoare de praf
depunându-se unde am fost atinși cu pieire
– aici e locul încă neșlefuit de pașii tăcerii
aici e locul meu.

Ușile îmi pătrund adânc în suflet
în siaj se ridică munți de felinare
atunci când se ciocnesc între ele
împrăstie filamente clipocinde
spre întâmplări
uite
aleator

un vis strălucește o clipă
untuos se visează neantul
înconjurul stelei uitate
de unde ieșise
– așa cum și eu
încă mai credeam că sunt.

Refuz sublimat

Refuz poezia ascunsă în cuvinte
câte unul de la fiecare
și mă întreb dacă e corect să cotrobăi
în locuința cuprinsă de ardoarea comună
sublimând o listă sterilă în emoții oranj.

Nu am reverie de absolut
și nici iluzii mârțoage
gata să se împiedice
în mlaștina gândurilor
precum împăratul care visa

să agațe în panoplie
titlurile vecinilor săi de palat.

E suficient să-mi scot ochelarii
pentru a vedea iarba.

Armura cavalerului

Când lustruiam armura
strălucirea ei aprindea soarele
vântul nu îndrăznește să vorbească
în șuierul sabiei mele
cavaleri spulberam
temeliile universului odihneam pe coif
și nu se-ndoaia

cu mâinile frământam munții
și fața pământului o schimbam
după voie.

Cândva, nu existau stele
cerul umbra cu lacrimi
mii de prințese.

Acum,
armura mi-a ruginit în lacrimile tale
sabia-i tocită în vorbe
coiful e spart de faptele grele
rostogolit printre mâinile frânte
de prea mulți trandafiri.

Doamna de fier

din ochii de tablă tâșnesc fulgere
cu ele desenează carcase și molii
pentru găurile din plasa țesută
de limba
ce nu ajunge la vise

vocea de sârmă ghimpată
scrâșnește critici ruginite
încate-n inocențe târzii
printre gânduri
blocante-n tipare ciobite
de vechi neîmpliniri

prea multe
trupuri călcate-n orgolii
sub talpa-i de plumb

tac

► CAMELIA IULIANA RADU

Kandinsky bătea covoare în spatele blocului

când s-a trezit în mileniul trei
 Vassily a crezut că a dat lovitura
 cu pictura abstractă
 numai că mașinăria nu l-a aruncat la Sidney
 sau în Emirate
 l-a trântit peste gard, în România
 pe strada Plevnei nr. 23
 la Brăila
 la tanti Maricica
 văzându-l așa înăltuț și tăcut ea l-a rugat mieroasă
 – hai mamă bate-mi și mie mocheta asta
 la bara din spatele blocului,
 că sunt și eu singurică și n-are cine
 cum zici că te cheamă?
 A, Vassily? ori ești lipovean?

după ce ne-a făcut de rușine *Răpirea din serai*
 ne-am dat la covoare persane
 noilor generații – să nu uiți Darie!
 le-a rămas cuvântul *beizadea*
 de nu am mai putut scoate capul în lume
 de atâta sclipici
 cercei lungi cu pietre scumpe
 și lanțuri de aur la gât
 între timp au venit peste noi
 chinezăriile fake și ne-au îngropat
 de tot
 după 30 de ani de libertate
 într-o devălmășie pestriță
 nu mai știam să deosebim fake de fake
 așa că am zis să ne mai stilizăm și noi puțin
 și ne-am *cumpărată* mochete uni
 gospodinele amandinele nu își mai permiteau
 să-și trimită bărbații la bătut covoare
 în spatele blocului că se destrămau ca dracu'
 și le făceau de râs
 atunci a venit IKEA cu misterul ei nordic
 și ne-am potolit

Kandinsky a înșfăcat mocheta
 și când a pus-o pe bară
 i s-a părut că este prea simplu
 chiar plictisitor
 să vadă atâta culoare uniformă
 realist-socialistă de sus până jos
 – de unde am plecat și unde am ajuns
 mormăi furios
 a luat bătătorul și a început să bată înverșunat

trăgea linii îndrăznețe dare țiuitoare
 cercuri și spații pe care și le imagina colorate
 ca în geometria lui Pink
 ritmuri muzicale 3D

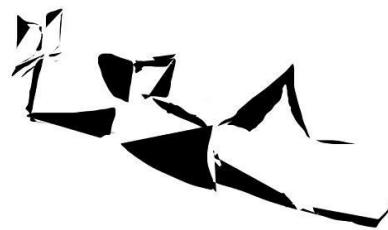
constelații născute în imaginația lui
 răsuceau culorile și liniile savant
 se năștea pe simeza improvizată
 o compoziție nouă a unui dirijor demiurg
 dansul sferelor cosmice se auzea
 în cvartalul anost ca un râs victorios

când s-a întors în casă
 Maricica abia a zis
 – asta nu e mocheta mea
 – ba este! doar că nu ți-ai pus ochelarii

Dali și Magritte se întâlnesc în lift

– dragă René ce etaj preferi?
 timpul sau spațiul?
 – ceci n'est pas un elevator,
 Salvador
 e o cutie a Pandorei verticală
 – privește pereții!
 se topesc la fel ca ceasurile mele!

ușile se deschid
 către un cer plin de siluete plutitoare
 – se pare că am ajuns
 dar unde, Dali?
 – în Subconștientul unui smartphone
 Desigur!

HAIMANALE LITERARE

Literatura nu începe cu tine

DOSAR: PATRAS

Povestea poeziei și poezia poveștii

Angela Bratsou

Toamna în Grecia încep festivalurile de literatură: în toată Grecia. Iar poeții/scriitorii sunt prezenți chiar și numai pentru a recita o singură poezie și a asculta pe ceilalți poeți. Efortul lor și al tuturor organizatorilor trebuie semnalat, mai ales cunoscând greutățile vieții de zi cu zi.

Pe data de 11.09.2024, la ora 20:15, a fost lansat oficial anunțul despre cea de-a 7-a ediție a *Festivalului Internațional de Poezie* de la Patras, cel mai mare, până în acest moment, din Grecia. Evenimentul organizat de *Asociația Editorilor din Grecia* a avut loc pe *Scena Centrală a Festivalului Cărții* din Atena, de la *Pedion tou Areos/ Câmpul lui Marte* și a purtat titlul „Creația poetică elenă contemporană”. Prezentare: Antonis D. Skiathas, poet și președinte al *Oficiului de Poezie*. Aggeliki Pehlivani, poet. Muzica: Dimitris Vasilakis. Au recitat: Alexandros Kordas, Ana Griva, Vasilis Papavasiliou, Giorgos Veis, Elina Afentaki, Elias Fragakis, Iro Nikopoulou, Thanasis Hatzopoulos, Konstantinos Loukopoulos, Kostas Kanavouris, Lena Kallergi, Liana Sakelliou, Mania Meziti, Maria Kant, Maria Koursi, Haris Melitas, Dimitris Vasilakis.

Ca reprezentantă a Uniunii Elene din România care, în baza convenției de cooperare semnate de domnul profesor Dragoș Gabriel Zisopol cu festivalul, coordonează toate evenimentele legate de participarea românească, mi s-a făcut onoare să vorbesc și eu. Discursul meu a fost scurt, nu pentru că nu aș fi avut ce spune, ci pentru că am preferat să dau cuvântul poezilor și poeziei: „Cea mai înaltă virtute nu este să fii liber, ci să lupți pentru libertate”, a spus Nikos Kazantzakis. În același timp, motto-ul Festivalului Internațional de Poezie de la Patras, din acest an, este *Am avut un vis, care nu a fost doar un vis...* A fost visul pentru libertate al Lordului Byron! O viziune statornică a sa, o dorință pentru un destin diferit! Precum a rămas istorică și expresia „Toți suntem greci”, din introducerea lui Percy Bees Shelley la drama lirică proprie *Hellas* (1822), un imn închinat luptei de eliberare din 1821. Știm cu toții că Poezia este cea mai înaltă și mai frumoasă formă a libertății existenței omenești și, traducând poezie, devii automat parte a acestui vis, pe care trebuie să îl transpui în cealaltă limbă. Desigur, poezia nu poate schimba lumea, dar ne poate schimba pe noi; ne poate face mai buni, mai bine pregătiți, astfel încât NOI să fim cei care vom schimba lumea în bine.

Luptele pentru libertate continuă și astăzi în întreaga lume. Să facem, deci, din poezie o pepinieră pentru vremuri mai frumoase! Întotdeauna va fi un moment bun pentru poezie, nu numai la festivaluri, pentru că poezia este recipientul limbajului uman și la acest festival vom auzi limbile multor națiuni ascultând

agoniile acestei planete. Pentru că poeții de astăzi sunt cetățeni ai lumii, precum Lordul Byron! Ambele noastre popoare, grec și român, au o îndelungată și bogată istorie a luptei pentru libertate, precum lungă este și lista marilor lor creatori de poezie. Îndelungată și bogată este și tradiția legăturilor noastre culturale – atât la nivel personal, cât și la cel mai înalt nivel. Pe teritoriul României de astăzi, din zorii Antichității până în timpurile moderne, s-a dezvoltat ceea ce putem numi acum o a doua „Magna Graecia” (sau „Magna Graecia a Nordului”, așa cum a numit marele savant grec bizantin Dionysios Zakythinos ținuturile dacice). Prezența de peste trei mii de ani a grecilor pe teritoriul românesc a creat în sufletul românilor un filioelenism înfocat, pe care experții îl consideră astăzi o coordonată importantă a culturii românești.

Cea de-a VII-a ediție a Festivalului Internațional de Poezie din Patras este ilustrarea vie a celor afirmate de mine mai sus. Poeți și personalități din multe țări spun prezent la această sărbătoare culturală internațională. Suntem onorați și recunoscători că România este invitată de onoare la această ediție. Delegația noastră este numeroasă și compusă din poeți de toate generațiile și curentele artistice, dar și din artiști plastici și muzicieni, pentru că poezia are muzicalitate și plasticitate. Prin participarea noastră, dorim să marcăm doar un început strălucitor de schimburi reciproce culturale de lungă durată între noi, care vor continua și în viitor. Apreciem generozitatea organizatorilor, prietenia pe care ne-o arată și promitem reciprocitate. Mulțumim călduros! Acest festival este o poveste care începe astăzi și aici. Vă invităm să descoperim împreună povestea poeziei și poezia poveștii!”

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE POEZIE – PATRAS, GRECIA

EDIȚIA a VII a, 19-22 septembrie 2024

Angela Bratsou

În perioada 19-22 septembrie s-a desfășurat în Grecia, cea de-a VII-a ediție a Festivalului Internațional de Poezie din Patras, care a reunit peste 60 de poeți din 20 de țări (Albania, Argentina, Azerbaidjan, Bulgaria, Canada, Cehia, Cipru, Columbia, Croația, Franța, Germania, Gibraltar, Grecia, Italia, Macedonia de Nord, Moldova, România, Slovacia, Slovenia, Tunisia.

În fiecare septembrie, de șapte ani, se desfășoară, cu mare succes, la Patras, Festivalul Internațional de Poezie, care prezintă o serie de inițiative inovatoare și multidimensionale. Aceste activități includ, dincolo de poezie, care rămâne mereu epicentrul festivalului, și alte forme de artă contemporană care conversează atât între ele, cât și cu numeroșii spectatori – membri ai publicului.

Festivalul, desfășurat sub auspiciile Ministerului Culturii Elen, Prefecturii Greciei de Vest și Universității din Patras, este unul dintre cele mai importante evenimente de acest gen din Grecia la acest moment și reunește la ediția din acest an peste 60 de poeți din 20 de țări, iar România este invitat de onoare pentru cea de-a 7-a ediție.

Institutul Cultural Român prin Direcția Relații Internaționale a sprijinit participarea delegației române la Festivalul Internațional de Poezie din Patras, participare care a avut loc sub egida Ambasadei României în Republica Elenă și a

Consulatului Onorific al României în orașul Patras. Participarea românească a fost posibilă în urma semnării unui agreement cultural între Comitetul Științific și Organizatoric al Festivalului Internațional de Poezie din Patras, prin domnul Antonis Skiathas, și Uniunea Elenă din România, prin domnul Dragoș Gabriel Zisopol. Pe lângă coordonarea participării delegației române la festival (poeți, muzicieni, curatori, reprezentanți ai mass-media), Uniunea Elenă din România va publica Antologiile bilingve ale Festivalului. Foarte însemnat a fost sprijinul Filarmonicii „Paul Constantinescu” din Ploiești și al Televiziunii Române – Redacția „Alte Minorități”.

Delegația a fost alcătuită din 11+1 poeți (Magda Cârnci, Liliana Ursu, Nicolae Băciuț, Peter Sragher, Adrian Lesenciuc, Victor Adam, Camelia Iuliana Radu, Mircea Teculescu, Lena Chilari, Bogdan Alexandru Petcu, Anca Iulia Beidac (și a absentat, dar va fi inclus în volume și domnul

Valeriu Matei), reprezentantul Festivalului Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”; domnul Florin Sicoie, reprezentantul UER, doi pictori (Sorin Adam din România și Petre Dragomir din Atena) și Ansamblul de muzică de cameră, membri ai Orchestrei Simfonice a Filarmonicii „Paul Constantinescu”, format din: Maria-Cristina Ionescu – pian și Ondin Brezeanu – vioară. Evenimentele festivalului au fost redade de echipa condusă de Roxana Amzar Gheorghe, producătorul emisiunii „Kalimera” de la Televiziunea Română. Am avut bucuria ca alături de reprezentanții României să fie prezenți la Festivalul Internațional de Poezie din Patras și doi poeți din Republica Moldova (Anda Vahnovan și Ivan Pilkin).

Acest festival devine astfel reperul internațional al literaturii din Vestul Greciei, și nu numai, iar identitatea sa culturală s-a constituit într-un factor important în dialogul panhellenic despre literatură. Faptul că se desfășoară sub egida și cu sprijinul Ministerului Elen al Culturii, pe lângă alți coorganizatori, este o dovadă certă a importanței pe care acest festival îl prezintă în căutarea de căi de deschidere spre exterior a literaturii, în speță a poeziei, elene. Dintre structurile organizatorice care aduc valoare adăugată Festivalului se evidențiază: „Oficiul de Poezie”, „culturebook.gr”, Centrul „Syn Patras”, „Cube” Gallery etc.

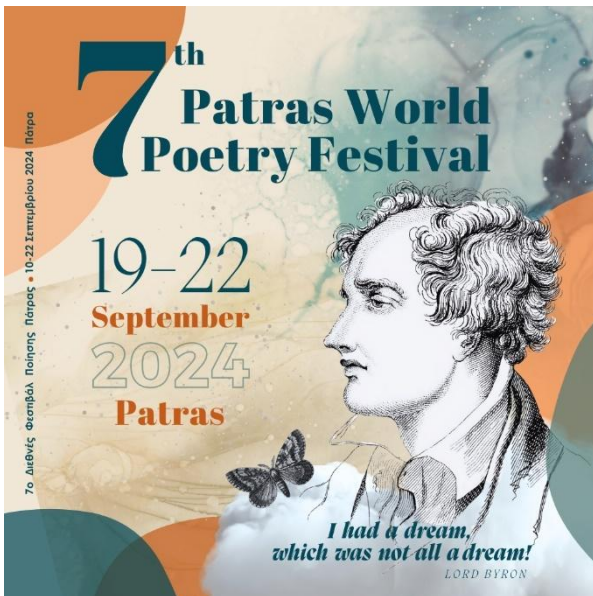
„Oficiul de Poezie” este o structură culturală care susține creația poetică contemporană, înregistrează, arhivează și studiază poezii, poeți și poete care trăiesc și creează în spațiul grecesc contemporan. Colaborează cu cadre didactice universitare, filologi, eleniști, critici literari, instituții care servesc și promovează arta poeziei atât în Grecia cât și în străinătate etc.

„culturebook.gr” este spațiul virtual care deservește literatura elenă modernă, colaborează cu Biblioteca Greacă din Londra, și are drept scop promovarea scriitorilor greci pe plan mondial. Pe lângă editorialiștii „culturebook.gr”, numeroși colaboratori susțin cu textele lor acest spațiu

virtual. Centrul „Syn Patras” desfășoară activități educaționale pentru tineri, în domenii precum istoria, arta și literatura. „Cube” Gallery din Patras și-a început programul expozițional în decembrie 2010. Directorul artistic fondator și curatorul galeriei de artă este doamna Liana Zoza. În cadrul „Cube” Gallery, sunt promovați artiști consacrați și emergenți, greci și străini, prin intermediul artei contemporane (pictură, sculptură, fotografie etc.). Festivalul a fost susținut în comunicare de către ERT SA, grupul de ziare „Peloponnisos”, culturebook.gr și alte media. Cu titlu orientativ, printre susținătorii Festivalului se numără Periferia Greciei de Vest, Municipiul Patras, Municipiul Mesolonghi, Uniunea Regională a Municipiilor Greciei de Vest, Universitatea din Patras, Universitatea Deschisă Elenă, Fundația Diasporei Elene, Centrul Ceh de Cultură din Atena și alte organisme. Festivalul a fost sprijinit de un comitet științific și un comitet de organizare cu mai mulți membri care au avut în vedere ca discursul poetic, rămas permanent în epicentru, să dialogheze cu celelalte arte prin prestații pe mai multe niveluri, cu muzica, cu artele vizuale și cu teatrul, iar poeții invitați din 20 de țări ale lumii să conversezeze cu poezia și viziunile lui Byron. Programul festivalului a fost unul bogat și evenimentele sale s-au desfășurat în repere istorice ale Greciei de Vest, locuri pe unde a trecut și a trăit Lord Byron. Marea frumusețe a acestui festival este că vorbim de poezie într-un moment geopolitic dificil pentru Europa, cu războaie care nu sunt departe de frontierele Greciei și României, cu alte crize în tot felul de locuri. Dar, poezia este și ea un mod de a rezista împotriva barbariei.

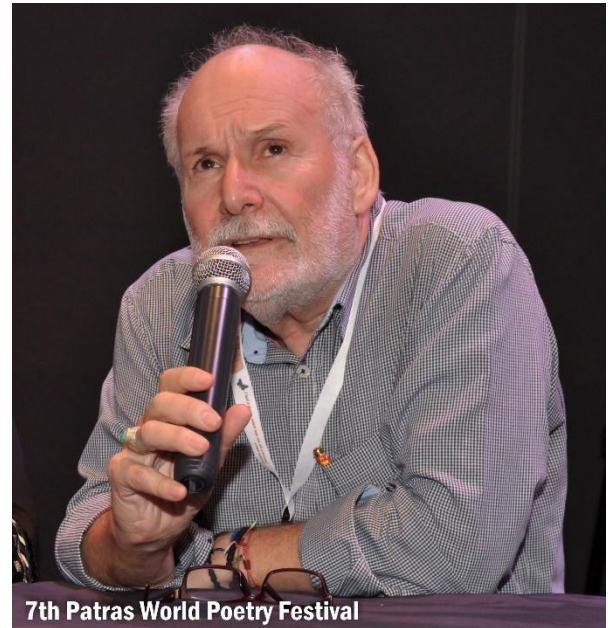
Pentru că festivalurile sunt făcute de oamenii lor, de inițiatorii, organizatorii, cooperatorii și participanții lor, mulțumesc deci, mai întâi celui care este pentru mine întru chiparea acestui festival, domnului Antonis Skiathas, dar și celei care conduce Comitetul organizator al festivalului, doamnei Liana Zoza, așa cum mulțumesc din inimă organizatorilor, pentru prietenia și generozitatea lor, mulțumesc participanților din întreaga lume, pentru deschiderea lor, vă mulțumesc dumneavoastră, celor prezenți acum și aici, alături de noi. Dar voi mulțumi, mai ales, Poeziei, care ne-a adus atât de aproape unii de alții și în locurile pline de magie din Patra. Cuvintele sunt puține pentru a exprima cât de onorați suntem pentru că, în urma convenției de cooperare dintre Festivalul din Patras, prin Antonis Skiathas, și Uniunea Elenă din România, prin domnul profesor Dragoș-Gabriel Zisopol, România este, la această ediție, țara invitată de onoare. Generozitatea gazdelor este exemplară și noi, cu multă modestie, am dat curs invitației dâșilor, căutând, în același timp, să ne reprezentăm bine țara. Delegația noastră este destul de numeroasă, așa că, pentru economie de timp, voi aminti doar ceea ce caracterizează pe total prezența noastră la Festival, pentru a lăsa POEZIA și poezii să vorbească.

Ziua întâi/ 19.09.2024

Datorită ploilor torențiale din aceeași zi, cea de-a șaptea ediție a Festivalului Internațional de Poezie de la Patras s-a deschis la Epikentro Syn Patras, dar nu în spațiul liber, așa cum era programat. Evenimentul a fost onorat cu prezența Excelenței Sale Mioara Pituț, Șef de misiune, Însărcinat cu Afaceri a.i. al României în Republica Elenă, și a Excelenței Sale Andrei Popov, ambasadorul

Republicii Moldova în Republica Elenă și Cipru, precum și a doamnei Mariana Crăciun, Consulul Onorific al României la Patras.

7th Patras World Poetry Festival

Această reprezentare a fost urmarea faptului că România a fost țara invitat de onoare a acestei ediții puse sub semnul bicentenarului morții Lordului Byron la Mesolloghi și pentru că unul dintre scopurile festivalului a fost dialogul transcultural și inter-arte: "I had a dream, which was not all a dream".

Salutul poezilor români a fost adresat de către domnul Sicoie C. Florin-Lucian, directorul Muzeului de artă Prahova *Ion Ionescu Quintus*, reprezentant al Festivalului Internațional de Poezie *Nichita Stănescu* din Prahova, de către doamna Magda Cârneli, reprezentant al PEN România și de domnului Nicolae Băciuț, reprezentant al Festivalului Internațional de Poezie *Ana Blandiana* din Brăila.

Directorul festivalului, Antonis Skiathas a fost cel care a deschis cea de-a șaptea ediție și a invitat să citească poezii români și moldoveni. Au precedat cunoscuta actriță greacă Nadia Mourouzi, însoțită de actorul britanic Wallace McDougall, cu domiciliul în Grecia, care au susținut un scurt recital din opera Lordului Byron. Au fost urmați de un intermezzo muzical, grație prezenței celor doi membri ai Filarmonicii *Paul Constantinescu* din Ploiești. Recitățile poezilor români au fost în limba română, apoi în limba greacă sau în limba engleză.

Ziua a doua/ 20.09.2024

Cea de-a doua zi a Festivalului Internațional de Poezie de la Patras a fost extrem de bogată. Dimineața, poezii au fost repartizați în 21 de școli

și licee din oraș și din periferie, unde au susținut prelegeri despre literatură, au recitat și au dialogat cu elevii. „A impresionat profund nivelul ridicat al cunoștințelor acestor elevi, de actualitatea lecturilor și de implicarea cadrelor didactice.

Poeziile au intrat în "laboratoarele" analizei pe text, au fost discutate anterior, au stârnit interesul lor și au permis dezbateri mature, complexe și pertinente. Merită felicitat sistemul de învățământ elen, atât de permisiv la nou, atât de deschis la literatura lumii, nu doar la cea autohtonă, dar și faptul că Antonis Skiathas a orientat finalitatea festivalului spre receptarea poeziei de publicul tânăr și deschis la nou.” (Adrian Lesenciuc)

După-amiază, a fost vizitat orașul Missolonghi din prefectura Aetolia-Acarmania, pe coasta de vest a Greciei continentale, însoțiti de un ghid, a fost vizitată Grădina Eroilor; orașul este cunoscut pentru luptele din Războiul de Independență și pentru faptul că aici a decis să revină în Grecia Lordul Byron și să se alăture cauzei elene, pierzându-și viața.

A fost vizitată Societatea Byroniană din Missolonghi, conducătoarea de fapt a tuturor societăților byroniene din întreaga lume. Am participat la cea de-a treia serie de recitaluri, a poezilor străini, care nu recitaseră în prima seară, aceasta fiind dedicată României. Ne-am bucurat de un concert de muzică românească interpretată de membrii Orchestrei simfonice Paul Constantinescu

din Ploiești. La Casa Trikoupis (primul Premier al Greciei Moderne), în decorul feeric al grădinii, a fost urmărită punerea în scenă a unui script creat special pentru acest festival și intitulat "Lord Byron: The Journey of a Greek Soul from London to Missolonghi" pus în scenă de Christina Lamboussi și interpretat de Wallace A. MacDougall și de Vangelis Diamantopoulos.

Ziua a treia 21/ 09.2024

Dimineața, la inițiativa directorului festivalului, Antonis Skiathas, în sala de conferințe a hotelului My Way din Patras, directorii unor importante festivaluri europene au discutat despre **crearea unei rețele de festivaluri poetice europene**, și nu numai, intitulată "Global Poetry Festivals", despre crearea unei platforme sau a unei rețele de comune. Au fost invitați Maïthé Vallès-Bled (Franța), directoarea renumitului festival de la Sète, Teodora Stakova (Bulgaria), Jiří Macháček (Cehia), Julijana Velichkovska (Macedonia de Nord) și Florin-Lucian Sicoie (România), directorul Festivalului *Nichita Stănescu*, de la Ploiești. Au participat însă cu intervenții și doamna Magda Cârneci, pentru PEN România și domnul Nicolae Băciuț, coorganizator al festivalului *Ana Blandiana* din Brăila.

În sală au fost însă prezenți cei 4 poeți bulgari, organizatori la rândul lor a patru festivaluri de poezie, precum și reprezentanți ai PEN Grecia, ai Uniunii Scriitorilor din România și organizatori de întâlniri poetice româno-elene la București și Brașov. Seara a continuat cu cea de-a patra serie de recitaluri, poezii greci, la Kolla Manor, în campusul Universității din Peloponez, cu un

spectacol al Orchestrei "Anima mea" al Școlii Muzicale din Amfissa, cu soliștii Yannis Soufras și elevele Elena Avramidou și Markella Kandyaki în prim-plan, dar și decernarea unor premii pentru contribuția la promovarea culturii elene. La festivitate, a participat și Consulul Onorific al României din Patras, doamna Mariana-Valeria Crăciun, care a mulțumit organizatorilor în numele țării-invitat de onoare al acestei ediții a festivalului, România.

Pe lângă seria de evenimente care s-a desfășurat zilnic între 19 și 22 septembrie 2024, având ca epicentru poezia, festivalul a acordat premii valoroase prin care onorează și personalități care deservește arta cuvântului prin întreaga lor operă. De asemenea, s-au acordat pentru poezie Marele Premiu *Jean Moreas*, Premiul *Kostis Palamas*, Premiul *Thanasis Nakas* și Premiul pentru Elenistul sau Elenista care, prin activitatea proprie, promovează în exterior literatura greacă.

Ziua a patra/ 22.09.2024

Ultima zi s-a încheiat cu recitalul de gală al poezilor invitați, la Perivolaropoulos Mansion din Patras. Trebuie subliniată contribuția voluntarilor, atât greci cât și români: fără de ei, multe lucruri s-ar fi desfășurat mai greu. Noi am avut un sprijin major din partea Asociației pentru Cultură și Artă din Atena, condusă de doamna Mariana Bărgan. O

prezență reconfortantă au fost și doamnele Patera Irina și Mihaela Diaconescu.

Tot o inițiativă a festivalului din Patra, va fi editat un alt volum colectiv, referitor la Narrative Medicine/Medicina Narativă. Antologia cuprinde 90 de scriitori și poeți greci și străini, se va face sub egida Universității Columbia și va fi editată de Liana Sakelliou.

Fotografii realizate de: Μαρία Κοκολακί / Maria Kokolaki

Am avut un vis, care nu a fost doar un vis

Poeți greci traduși în limba română de Angela Bratsou

▶ ANTONIS D. SKIATHÁS

Adolescenți de geniu

Fața poetului, un talisman istoric
în nopțile fără cuvinte,
cu enigme și fațade de ruine,
se opune
ucigașului crivăț de final,
cu reduceri de geniu se joacă
în universul morții.
În măruntaiele unei după-amiezi licențioase
ca un adolescent semizeu
oregano în zăpadă germinează viața.
Cu iubiți asudați
și muncitori binecuvântați
în suburbiile idiomurilor și frazelor
miel al lui Dumnezeu este poetul
numerologiei lui Hades este îndatorat.

Sacou abandonat

Dezolată este plimbarea
prin cămărilor crăpate
ale cuvintelor,
când nopțile picurau nopți,
nopți de revoluții
dar dimineața se făcea iarăși noapte.
Una
de hârtie, a destinului piatră seacă,
este această narațiune,
o fată de vârstă mijlocie
în suspine domnitor al timpului.
Finalul profitabil
în sărbătoare grea horcăie
ca ploaia pe un
putred
acoperiș.

Sacou
abandonat în aroganța
unui strâmb piron care
ruginit
lăsa pe perete
o umbră sinucigașă.

Antonis D. Skiathás s-a născut la Atena în 1960 și locuiește în prezent în Patras. A studiat Ingineria Chimică cu studii postuniversitare în Conservarea Operelor de Artă și de Scriere Creativă. Antolog pentru poeți și poezii și scrie critică literară. I-au fost publicate 15 antologii de poezie proprii, precum și alte volume. Poeziile sale au fost traduse în 16 limbi, în timp ce au fost incluse în antologii în Grecia și în străinătate. Articolele și eseurile despre poezie, istorie și educație i-au fost publicate în ziare și reviste de specialitate. Este membru al Societății Scriitorilor și membru ales al consiliului de administrație al acesteia, membru în Cercul Poeților, membru PEN Grecia, membru corespondent al Asociației Filologice Parnassos și președinte de onoare al Greek Library Of London. Este membru al Consiliului Director al Fundației Elene pentru Carte și Cultură – EAIBIII/ELIVIP (fundație sub directă conducere a Ministerului Elen al Culturii), propus fiind de organizațiile profesionale ale autorilor și traducătorilor. A fost unul dintre directorii revistei literare „Elitrochos” în anii '90. Apoi, a creat și coordonează împreună cu alții Festivalul Mondial de Poezie din Patras, revista „Grafton Polisis”, Premiile de Poezie „Jean Moreás”, revista Culture Book <https://www.culturebook.gr/> și Patras World Poetry Festival. <https://pwpf.gr/pwpf-7/> În 2020, a fost onorat de organismul cultural al Uniunii Europene EUNIC să reprezinte ca poet, în Regatul Unit, Grecia. A predat poezie la Departamentul Postuniversitar Interdepartamental de Scriere Creativă a Universității din Macedonia de Vest și Universitatea din Salonic. Compoziția lui poetică „Arhitectura tăcerii” a fost selecționată în lista scurtă pentru Premiul de Poezie de Stat 2023.

▶ ELIAS FRAGKAKIS

Îndatorire

În zori s-a întors marea, plină.
Suntem anexe de evenimente
Fără nicio legătură cu ele.
Moarte, alge și biocenoze
Ele nu știu de unde vin, ignoră de ce.
Cel mai rău?
Nici măcar nu le pasă.
Iată ce suntem
Evenimente singuratice izolate
Motociclete abandonate cu speranța

că timpul va arăta oarecare milă
 Răului. Ruginesc, jefuite, fiare vechi
 Rezemate de pereți
 Și de garduri pe care nu le-au ales
 Au încetat să le mai iubească? Le-a venit
 vremea?

Ele ignoră asta. Și cel mai rău?

Nu vor să facă nimic pentru asta
 Iată ce suntem

Și într-adevăr, a existat o anumită toleranță în
 cazul nostru
 Din generozitate sau compasiune, ni s-a oferit o
 șansă
 Proceduri ale adevărului au fost activate
 Dar noi suntem acolo, în obsesia mantrei
 În cântecul de leagăn hedonist de pe micul val
 până pe mal
 Fără amintirea evenimentului nostru de creator
 Tradiția ne-a eludat memoria

Modernul era absent din logica noastră
 Care zeu ne va accepta atât de fatali și de
 nefericiți?
 Tata nu a avut timp, na. A plecat prematur
 Atunci când viața devenea sălbatică
 Și se micșora – noi nu vedeam asta, dar se
 întâmpla
 Mama, cu toate acestea, la spital, a apucat.
 A avertizat

„Vorbește încet și ai grijă ce spui.
 Oamenii ăștia de aici sunt toți informatori!”
 Iată ce suntem

Ce torent ne va lua pasageri?
 Ce patrie ne va primi?
 Ne întorcem fără adăpost, nomazi, refugiați,
 Deșuri rătăcitoare ale Istoriei
 Iată ce suntem

Elias Fragkakis s-a născut la Atena în 1963. De la o vârstă fragedă, a studiat muzica la Conservatorul Elen, având profesor pe G. Michalopoulos. A început să studieze Fizica la Sofia, dar a trecut foarte repede la Sociologie. Odată cu moartea tatălui său, s-a întors în Grecia și a studiat Științe Politice și Administrație Publică la Facultatea de Drept a EKPA. În paralel, a studiat regia de film la Școala postliceală L. Stavrakou. În timpul studiilor, a practicat în diverse locuri de muncă. Pe când era încă student, a început să lucreze în film, ca asistent regizor, în cercetare documentară și ca regizor de turnări exterioare, în timp ce a început să regizeze scurtmetraje și documentare. În același timp, a apărut ca actor în producții de televiziune și teatru. A regizat un serial TV (Golpo Grosso, Alpha 2001-02). A câștigat premiul Kotronis pentru cel mai bun film

fantastic pentru filmul său Hot Line. De la o vârstă fragedă, interesul său s-a concentrat asupra teatrului. A fost director artistic al Teatrului Regional Municipal din Rodos și al Teatrului Municipal din Keratsini. A creat compania de teatru Sholeion tis Nyhtas/ Școala de Noapte și teatrul Choros. A regizat la Teatrul Național, la Teatrul Regional Municipal și la teatrul independent. Piesa Orestes de Yiannis Ritsos a fost participarea grecilor la Festivalul de monologuri Monoplay al Institutului Internațional de Teatru (IIT) din Dhaka, Bangladesh, unde a și fost distinsă. Este membru al Societății Regizorilor Greci al cărei membru al Consiliului a fost, precum și trezorerier și șef al secției Teatru. A fost reprezentant al Greciei în Federation of European Screen Directors (FERA), membru al Institutului Internațional de Teatru și membru fondator al Asociației Mondiale a Teatrului Universitar. A participat la conferințe și workshop-uri cu prezentări și anunțuri. A predat actorie, regie, scenariu și estetica imaginii. Scrie poezie, proză, teatru, scenarii și cântece. Prima sa poezie a fost publicată la vârsta de 11 ani într-un volum colectiv comemorativ pentru prima aniversare a Politehniciei. A tradus lucrări din repertoriul antic și clasic (Euripide, Aristofan, Eschil, Shakespeare, Moliere, Marlowe etc.) precum și din cel anglo-saxon modern (Tennessee Williams, Neil Simon, Michael Frain etc.). Traduce poezie și proză din engleză, bulgară, spaniolă, precum și texte de teorie culturală. Scrie ocazional critică literară pentru ziare.

► DIMITRA CH. CHRISTODOULOU

Solicisme

Cu ce sentiment de superioritate seara aceasta
 Dezvăluie destinația finală.
 Ca un războinic japonez care demonstrează
 Tehnica decapitării prizonierilor.
 Într-adevăr, există ceva terifiant sau ridicol
 Și totuși atât de îndepărtat și de straniu
 Precum această încărcătură de adjective
 Care strivește versurile de mai sus,
 O verbozitate a instinctelor
 În fața tăcerii.

Legate de mâini și de picioare le duce
 Și munții și apele și adverbele.
 Case și îmbrăcăminte și puncte-virgule,
 Totul din spatele cozii de lună.
 Uite! Își târăște luxul încet
 Spre zorile unui pământ plat.

Nicio ordine, Niciun compliment.
 Fizica, Parlamentul, mormăie.
 Se exfoliază de o piele veche,

Întinsă pe pământ ca o față de masă
 Dacă îmi amintesc, pentru o cină pe iarbă.
 Dar în seara asta comesezii sunt delicatasa
 Și din secunde de praf, iarba,
 Cea care ia cina calm sub stele.

Dimitra Ch. Christodoulou s-a născut la Atena în 1953. A studiat dreptul și filologia. A lucrat în învățământul secundar public. A publicat cincisprezece volume de poezie, un volum cu texte de proză („Coastă în lumina iernii”, Kastaniotis, 1994) și o antologie cu traduceri de poezie lirică greacă antică. Se consideră că aparține „Gerației anilor '70”. Poezia ei este apreciată ca o sinteză de agonie existențială și observație politico-socială legate de o căutare constantă a densității și conciziei în exprimare. Poezii i-au fost traduse în diferite limbi. În 2008, a fost distinsă cu Premiul de Stat pentru Poezie pentru volumul *Foamete*, iar în 2014, i-a fost decernat Premiul pentru Poezie al revistei literare electronice „Anagnostis” pentru volumul *Pâinea minimă a conștiinței*. Volumul ei *Așezare de coastă* (Melani 2017), a câștigat Premiul „Jean Moreas” al „Biroului Poetic” și cartea ei *Douăzeci și patru de lovituri și tăcere* (Malani 2019), a fost nominalizată la Premiul pentru Poezie 2020 al revistei literare electronice „Anagnostis”. Este membră a Societății Scriitorilor Greci și a Cercului Poetic.

▶ GEORGE VEIS

La Berlin, Die Linden

Uneori izbutește și trece
 printre frunzele lor
 și ajunge până la noi lumina cea victorioasă.
 În umbra lor, aproape întotdeauna însă,
 stau drepte și ne așteaptă
 povestirile
 tuturor acelor care trecut-au pe-aici
 crezând că erau și ei
 zei.

Certitudinea Pădurilor

Nu ni se apropie
 nu pentru că le este teamă de noi
 ci pentru că nu le convingem.
 Sunt copacii severi
 veșnic verzi, gânditori
 și îi cumpărăm
 îi vindem la scont
 – așa credem noi
 îi ardem la un moment dat
 – așa credem noi
 dar ei vor exista.
 Sunt aceeași eternitate
 din afara noastră.

George Veis s-a născut la Atena în 1955. Ambasador *Honoris Causa*. Poeziile sale au fost traduse în șapte limbi europene, japoneză, indoneziană și chineză. Printre altele, a fost ambasador – Reprezentant permanent al Greciei la UNESCO. Au fost publicate 23 dintre lucrările sale, dintre care 14 de poezie și 5 cărți de traduceri. A fost distins de trei ori cu Premiul de Stat pentru Literatură la secția Mărturii: în 2000, 2010 și 2016. Volumul său poetic *Αετομέρειες/Κόσμων*/ *Detalii ale lumilor a câștigat Premiul Lambros Porphyras al Academiei din Atena în 2007*. În 2012, pentru serviciile sale în domeniul diplomatic, i s-a decernat gradul de Mare Comandor al Ordinului Phoenix (acordat de guvernul elen cetățenilor greci care au excelat în arte și literatură, știință, administrație publică, transport maritim, comerț și industrie). În 2014 a fost onorat pentru întreaga operă cu Premiul pentru Poezie al Fundației Petros Charis al Academiei din Atena.

▶ LIANA SAKELLIYOU

Exercițiu al unui dascăl flamand

El stă la proră perenic.
 Cu o mișcare a mâinii
 de parcă i-ar picta
 îmi arată masivii stâncoși din fața sa.
 Vrea să traversăm lacul
 până la frontieră și acolo să-l las
 în ceea ce nu a fost niciodată.
 E întuneric.
 Afund lamele vâslelor în întinsul înnoptat.
 Tensionată barca miroase a vegetație deasă.
 Cucuvele intră și ies în frunziș
 la fiecare avânt al ei. Pivoții scârțâie.
 Eu foșnesc. El lucrează în tăcere.

Acrobație
 În mare
 îmi ții palmele.
 Nevoia de a urca pe umerii tăi
 devine degete palide la articulații.
 Fac echilibristică.
 Noaptea este în apnee,
 frisonul lent
 și coloana corpului tău, pilotul.
 Apa trasă se înnegrește
 și îndreptă părul tău între gamba mele.
 Harta tălpilor mele,
 pământ pe care îl cunoști.
 În jurul centrului lui
 alunecă voltajul planctonului
 și face să vibreze zborul
 liliecilor.
 Mă las grea în pulsul tău
 cu brațe deschise ca niște aripi.

Flamingo și amazoană a aerului,
fată cu gât lung a lui Uccello,
privesc afară din tablou
în timp ce te pui de acord
cu detaliile scrâșnitoare
ale adâncului.

Îmi lipsesc granulele vocii tale.
Îți îndoii talia și cobor nod după nod
coloana ta vertebrală –
este fermă ca o poveste medievală
cu perle.

Liana Sakelliou este profesor de scriere creativă și literatură americană la Departamentul de Limbă și Literatură Engleză a Universității din Atena, al cărui președinte a fost în perioada 2013-2017. A absolvit Departamentul de Limbă și Literatură Engleză a Universității din Atena și deține diplome postuniversitare de la Universitatea din Essex, Regatul Unit, și la Universitatea de Stat din Pennsylvania, SUA. 28 de cărți din studiile sale extinse, monografii, poezii, povestiri, eseuri critice, articole și traduceri au fost publicate în Grecia, Franța, România, Spania și SUA. A fost vicepreședinte al Comisiei pentru Premiile de Stat pentru Traduceri (2015-2017), președinte al Comitetului Internațional al Premiului European de Povestire în 2017 la Bruxelles și președinte al Comisiei Grecești pentru Premiul European de Povestire în 2018 (EUPL, 2017 și 2018).

► VANGELIS TASIOPOULOS

Ca niște locuitori într-o țară nelocuită
sau *bând cafea cu Vladimiroș și Lili Brik*

Dimineața sub ficuși plănuiau
prelungind ora cafelei
cu suspinele pescărușilor
până când Vladimiroș asudat a vorbit despre
înfrângere
și anafura: tu puncte negre pui
numai în poezii
mi-a spus el, și acelea puține de tot ...
Cuvintele lui erau ca niște urme pe tâmplă
arătau apropierea focului armei, ceilalți au numit-o
deprindere
cu ceea ce niciodată nu se mai întoarce.
Și atunci mâinile înfășurate în vene și le-au ridicat/
dispăreau printre frunze și apoi reveneau
erau rănite de tăcerile
de primăvară timpurie.
Episodul s-a încheiat, a continuat poetul,
Nu vă temeți de această înfrângere, împărtașiți

barca care s-a spart în apele sterpe;
urcase munți până la înălțimi uimitoare.
Nu se încheie bucuria cu cicatrici, am obiectat.
De câte ori, tot atâtea răni
într-o țară nelocuită viață este bocetul.

Aheron, Marea

Hors texte, încearcă să reconstituie pe hârtie
acel vechi basm care îi fascina pisicile:
A dat nume la incidente în aceleași zile
respecta mereu regulile
iar când se uita pe furiș
se repezeau câinii sălbatici prin fereastră
amintindu-i că mai are timp pentru ritualul
bisericesc de inaugurare
– o permanentă amenințare.
De atunci, insolenți se chemau să triumfe pe cărări
unde sângele aburea – otravă
și scufița roșie impetuoasă
lăsa ușa deschisă intenționat
când avea necazuri distorsiona marșurile tăcute
și apoi albea terasele de piatră,
își pierdea frunzele primăvara
se maturiza desfătarea pe străzi
dar marea, un punct
orice păstra la orizont
sufletele coborâte
basmale și veste de salvare amestecate,
Aheron împodobit cu lotuși,
stafidă neagră și pâine sărată pentru prima
necesitate
– Încalecă-ți calul Constantis și adu-o înapoi pe
Yasmin,
țipa printre ruine mama.
Îngenunchat implora acesta, să nu fie auzit
al tămâiei secret, să nu se amărăscă arăboaica.
Aici se oprea
speranța împiedicase cu înțelepciune continuarea
și dragostea în misiunea fatală,
„Aheron marea”, notă el și se deschise
largului mării cenușie...

AHERON, MAREA, ed. Govostis, 2019
(Din volumul, *Cea mixtă*, ed. Roma, 2022)

Vangelis Tasiopoulos s-a născut în Meligalás, Messinia în 1959. A studiat Pedagogie, Educație Specială și Cultura Greacă. A scris și publicat poezii, eseuri, studii, articole științifice, precum și cărți pentru copii. Poeziile sale au fost traduse în engleză, slavo-macedoneană, italiană, spaniolă și au fost incluse în antologii din Grecia și din străinătate. Este membru al Societății Scriitorilor și președinte al Societății Scriitorilor din Salonic.

▶ ANA GRIVA

Om singur

Parcă am tras o linie
 între noi și stele:
 în dreapta cerul
 în stânga întunericul
 noi ne rotim de la zero
 Omul mereu singur
 omul mereu animal sau zeu
 Zeu singur
 Doar animal
 Unic
 privește la triumful punctului negru
 se scufundă în adânc
 devine pește cu inele
 și coliere
 cu haine și gânduri grele
 Uman
 cel fericit
 nebunul
 iubitor de valuri.

Eos

Eos cea cu buzele trandafirii
 în momentul în care ne trezim ne sărută
 iar dacă refuzăm să deschidem ochii
 îl lasă pe Tithonus un cântec să pornească/înceapă
 care vorbește aceeași limbă ca noi:
 „Bucurați-vă cu minusculul vostru corp, muritori,
 de scânteia Soarelui.
 dați de o parte cortina pleoapelor
 în sărbătoarea cea mare”.
 Asta spune mereu
 Nemuritoarea cicadă din noi.

Vulpe vicleană

Mi-am lăsat bebelușii în tufișuri
 și m-am îndreptat/îndepărtat spre platani.
 Trec deseori pe aici
 veverițe mici și mierle.
 Dacă nu vin și astăzi
 Voi da bebelușilor mei să-mi mănânce coada.

Apoi îmi voi rotunji botul
 și mă voi mișca spre oraș
 pretinzând că sunt câine.

Dacă îmi găsiți dinții, împrăștiati-i
 ca amulete ale pădurii.

Anna Griva s-a născut în Atena în 1985 și a studiat filologia greacă la Atena și Istoria și Știința Literaturii la Roma. Predă scrierea creativă la Universitatea Liberă Greacă, în timp ce, în paralel, lucrează ca traducător și editor de text. Este doctorandă în filologie italiană având în studiu literatura renascentistă. A publicat cinci volume de poezie, dar a participat cu poezii în mai multe volume colective. Interesele sale de cercetare se referă în principal la literatura Renașterii italiene și la receptarea în Occident a textelor grecești. Aparține echipei editoriale a revistelor poetica.net și Apikia. Scrie sistematic eseuri și recenzii de cărți pentru reviste literare. Poeziile ei au fost traduse în engleză, italiană, franceză, germană și spaniolă în reviste și antologii de poezie greacă contemporană. A tradus poezie din italiană.

Volumele ei de poezie: Vocea celui ucis (Charamada, 2010), Zilele când eram sălbatici (Gavriilidis, 2012), Așa sunt păsările (Gavriilidis, 2015), Fir întunecat și legat (Gavriilidis, 2017) și Geniali (Melani, 2020).

ION STRATAN – Opera poetică

La editura RoCart a apărut primul volum din opera integrală a poetului Ion Stratan. După mai mulți ani de la dispariția poetului, cititorii au acces la întreaga sa capodoperă literară. Cele trei volume sunt îngrijite de criticul Dan Gulea.

Al. Cistelean – „Un rafinat al viziunii și un subtil constructor de poeme, Ion Stratan învârte registre diverse cu o egală nonșalanță. Văzută de aproape, poezia lui e complexă și tensionată, dar rezonanța ei dincolo de copreți e destul de fragilă.”

Ion Bogdan Lefter – „Cel de-al doilea volum al lui Ion Stratan este adevăratul început al poetului. Aventura lui printre cuvinte se subordonează – însă – unei vizibile mișcări de organizare la niveluri de semnificare mai profunde [...] în al treilea poem, „Hermes”, aflăm o întreagă cosmogonie. [...] Vom fi martori la geneza unui nou teritoriu poetic.

**M
A
P
A
M
O
N
D**

EVA H. D.* – Canada
VERONICA PAVEL LERNER – Canada
DUMITRU ICHIM – Canada
MARIA KANT (KANTONIDOU)* – Cipru
ANGELA NACHE MAMIER – Franța
GEORGE DRITSAS* – Grecia
SOFIA ELEFThERIOU* – Grecia
LIANA SAKELLIIOU* – Grecia
JONATHAN TEUMA* – Gibraltar
GABRIELA SCHUSTER – Germania
ADRIAN GRAUENFELS – Israel
PIERO SALABÈ* – Italia
EMANUEL POPE – Marea Britanie
LENA CHILARI – Moldova + România
**TEODORA GABRIELA SOPORAN –
Spania**

**traduceri de Ioana Lungu*

▶ EVA H. D. – Canada

Întoarcerea

Atât de grea-i întoarcerea acasă
fie că-ți ling câinii fața ori nu,
fie că ai o soție,
sau doar o singurătate înfățișată ca nevastă
așteptându-te.

Întoarcerea acasă e pustie,
când te gândești
la presiunea barometrică apăsătoare
a locului din care tocmai te-ai întors
plin de duioșie,
și totul devine mai rău
odată ce te afli acasă.

Te gândești la parazitul
agățat de firul ierbii,
la orele lungi de pe drum,
la asistența rutieră sau la înghețată,
la formele ciudate ale norilor
încărcați de tăcere
pentru că tu n-ai vrut să vii înapoi.
Întoarcerea acasă este atât de dureroasă.

Iar tăcerile familiale și norii
nu ajută la nimic
doar la starea generală de rău.
Norii, așa cum sunt ei,
Sunt, de fapt, suspecti
și făcuți dintr-un material diferit
de cel pe care tu l-ai dat deoparte.
Chiar tu însuși ai fost croit
din țesătură înourată
returnată,
rebutată,
bolnavă – atinsă de lumina lunii,
nefericită că revine,

slăbită în zonele palid luminoase,
sordid costum de haine,
cârpă jerpelită, uzată.

Te întorci acasă
picat din lună, străin;
forța gravitațională a Pământului
are un efort dublat,
târându-ți șireturile dezlegate
și umerii
gravând adânc un vers al temerilor
pe frunte.

Te reîntorci acasă golit,
ca o fântână atârnată de mâine
cu un fragil fir de...

Nu contează...

Suspini în măcelul zilelor identice

Sau poate, la fel de bine, pe rând...

Păi...
Nu contează...
Te-ai întors.

Soarele apune și răsare
precum o curvă obosită,
timpul nemișcat
atârână ca un membru rupt
pe când tu doar îmbătrânești încet.
Nimic nu se mișcă, doar
marea purtătoare de sare din corpul tău.
Vederea se tulbură.
Tu porți timpul cu tine,
ca pe marea balena albastră,
ca întunericul scheletic.

Te întorci
cu o privire de raze X.
Ochii ți s-au transformat în poftă.
Te întorci cu daruri reciproc acceptate,
într-o casă de oase.
Tot ceea ce vezi acum,
Absolut tot: doar oase

▶ VERONICA PAVEL
LERNER – Canada

Cuvintele

Cuvintele se nasc precum copiii
în dureri
nerostite nescrise necitite
literele se sting și cuvintele pier
dar când le e dat să trăiască
atunci invadează inimile
mă tem
în ceasul de început al nopții
de cuvinte care știu că se nasc
în dureri

din ploaia gri

să râd să plâng să tac să strig
să stau să fug să ard în frig

să zbor să cad să mă ridic
pe norul fad să văd nimic

să sper apoi ca într-o zi
când clipa mea nu va mai fi
un ultim vers va bătui
prin ploaia gri?

atât de gri...

căpriorul

într-un vârf pe-o stâncă
bătrân slăbit sufla din greu
într-o tăcere-adâncă
un căprior

un vultur îi mai aducea
din când în când
o floare
dar căpriorul însetat
cu ochii doar o atingea
gândind
„și dacă moare?”

► DUMITRU ICHIM – Canada

Semn de carte

Cărțile s-au îmbolnăvit
și or să moară ca toamna
în ultimul nufăr.

Înfrișate de cugetul rău
se-ngrămădesc una-ntr-alta
ca boul trăznit de ceatlău.

Eu, semn de carte –
fâșie țesută din spaimă de in.
Ce ai să faci cu mine,

când o să vină ora
de mahorcă-n amin?
Voi privi într-o parte?
Eu – semnul Tău,
legat de cărți
cu moarte...

Nimeni nu știe
ce e în odaia de Dincolo,
și de ce vinovățiilor
nenăscuta undă le-o sufăr
sub umbra de lampă târzie
a pinilor.

De vorbă cu ochiul

Ochiul mi-a zis:
"Lasă-mă puțin să fiu vânt.
Să mă adune
halucinații din denia
mănosului pământ
cântată în vineri de ape."

...și coasta Lui au împuns.

"Ochiule,
neiertătoarelor pleoape
de unde pustiu-mi să întoarcă
scrisul Lui pe nisip
ca răspuns?"

Ghimpele neadormit

Prea înțeleaptă e lumina care
turcoazei pentru seară îi stă la spovedit
tristeților albastre care dor
ca ghimpele neadormit
de trandafir,
când ți-a plecat și ultimul cocor.

Dar mult mai înțeleaptă e lumina
de parcă-i șovăire când mă spune,
urcând pe treptele de floare crude
spre ceara ghimpelui neadormit
dar tors făclie – cui de trandafir –
tristeților albastre care dor
șoptit doar cu aripa, la margini
de turcoază,
de ultimul cocor...

▶ MARIA KANT (KANTONIDOU) – Cipru

Nu trenurile pleacă, stațiile o fac

Nu trenurile pleacă, stațiile o fac.
Iar stațiile nu poartă o moarte
Pentru a fi dovadă
Afară lucește un chioșc iar tu îmi
vorbești de ukulele,
spune-mi, scaunele și balustradele construite
în lume
într-o excelentă și actuală condiție
sunt la fel ca șinele de sub picioarele tale –
ce altă dovadă mai vrei?
Nici măcar una.

Carnal

Te-au numit zid de palat
și am pășit prin tine
intolerabil, impudic, doar carnal.
Și ce grafie în hartă și ce alei cotite!
Când mă voi debarasa de ele,
altfel te voi numi,
ființă vie, de exemplu, ori bastard,
grădină împrejmuită.
Ți-aș folosi chiar numele.
Și l-aș rosti cu gura ta.
Aruncă-ți epoleții, apoi te voi ruga,
Scoate-ți tencuiala și cimentul –
Căci, până la urmă, ce rămâne din palat?

▶ ANGELA NACHE MAMIER – Franța

Shanti

O capacitate respiratorie
redușă la jumătate

La 30 de ani
s-a decis să trăiască
să se lupte
să FIE

A prins gust să existe
să călătorească
să se cațăre

pe crestele înzăpezite
din Alpi

La 40 de ani
merge zilnic la mare
la vreo 30 de km
dus-întors

Umple un vid
iubita l-a părăsit din senin
cu câteva zile înainte de căsătorie

De atunci
îmbrățișează arborii
vecinii
pisicul Shanti (pace, în sanscrită)

A bătut la ușa noastră
ne-a spus timid
– Sunt noul dvs. vecin
am copt cookies
vreau să-mi cunosc vecinii
sunt noul locatar al reședinței

De la fereastra lui
o inimă decupată în hârtie
ne face cu ochiul

– Adică?
– Nu suntem nemuritori.

▶ GEORGE DRITSAS – Grecia

Tropicul Cancerului

În memoria lui Henry Miller

Măucid migrenele
capul stă să-mi explodeze
ochii mei roșii
evadează
spre cea din urmă lună plină.
Mă plimb în amiaza mare
pe străzile din Pagrati
simțindu-mi hainele transpirate
înotând în măruntaiele mele
și lipindu-mi de inima.

Pășesc agale,
sunt obosit
nu renunț la fumat
adulmec de pe undeva mâncare gătită

mirosul îmi provoacă rău.
 Primul instinct duce spre mine
 sunt gol de oase și de piele,
 tăiat în bucăți,
 mirosind greu
 – aproape metalic –
 a sânge umed
 a învelișul mușchilor mei.
 O masă gătită uscat
 ascunsă brutal
 în tocătorul de carne.
 Mă opresc un moment.
 Văd umbre pe zidurile albe
 ale blocului de apartamente.
 O crenguță pe jumătate uscată
 ca o mână îmbătrânită, fragilă
 îmi oferă un adio amar.
 După un timp
 eu dispar
 cu fața mea cu tot
 în ultima suflare de vânt.
 Tu unde ești?

► SOFIA ELEFThERIOU – Grecia

nu-mi pasă

de ți-e pielea neagră, galbenă
 sau albă
 pentru că ți-e îmbrățișarea largă
 pentru că știi să ascuți
 până și tăcerea
 pădurilor amazoniene,
 pentru că poți vedea flori pictate
 în nori
 nu-mi pasă în care
 Dumnezeu îți e credința
 căci ochii tăi au culoarea păcii
 nu-mi pasă în al cărui
 așternut te culci
 pentru că tu nu vorbești
 cu nodul în gât
 despre iubire

► LIANA SAKELLIU – Grecia

Patrie

Marathon este un oraș antic
 aproape elisian, spun eu,
 pe măsură ce urcăm dealul
 ce îngroapă morții, apar
 bulbi de șofran pretutindeni.
 Privește mormântul, alb ca un os,
 marea de cobalt albastru,
 ziua nudă.

Marathos înseamnă origini, spun eu,
 în timp ce culegem seva verde
 ce poartă numele de Marathos
 este hrana noastră.
 Vrajă cu parfum de fenicul.
 Ce repede rătăcim diverse lucruri,
 pierdem forma
 pierzându-le numele
 transformându-le în ceva diferit.

Sunt vorbe în graiul vostru
 în loc de țipete:
 Da, ai trecut de vamă.
 Nu, pașaport nu ai avut.
 Nu, tu nu erai om mare.
 Nu puteai călători.
 Te bâlbâiai când vorbeai.
 Te-mpiedicai atunci când pășeai.

Ai înțeles greșit instrucțiunile.
 Ai încredințat secretul semenilor tăi –
 Ei te-au ținut în viață până la urmă!
 Ai împrumutat barca lor
 Garda de Coasta te-a întors din drum
 precum un metronom.

Acum lumina e stinsă,
 osândind ca omătul.
 Mie îmi pare o deschidere de aripi
 Ție îți pare că se prăbușește-n
 primăvară
 precum imaginea apăsătoare a unei clădiri.

▶ JONATHAN TEUMA – Gibraltar

Marea Britanie pe primul loc

Se pare ca Marea Britanie-i blestemată
 chiar de Marea Britanie,
 Profitând din plin de o criză economică
 și de un p-p-p-partid politic în plin psoriazis
 Eu știu că nu toți britanicii sunt așa,
 Dar sunt peste un milion pe Facebook
 Ce dracu' -i asta?
 Creșterea extremismului de dreapta
 alimentat de rasismul învechit și stupid,
 de parcă ne confruntăm cu un alt caz
 de cretinism.
 Ei își ascund ura
 Sub chipul victimelor
 își decorează pagina
 cu poze ale eroilor descoperiți
 în războaie de demult.
 Unul cel puțin a fost
 purtat de musulmani, de evrei,
 hinduși, sikhșii, creștinii, atei
 și mulți alții,
 unii lângă alții
 fără să se ascundă
 de dușmanii noștri naziști.
 Eroii de care ei vorbesc
 au fost toți și unul singur
 în ciuda crezurilor
 și au câștigat războiul
 sub un singur soare
 care nu are nevoie
 să facă discriminare între chipuri
 lui nu-i pasă de rasă
 căci singura ce contează
 este una destinată păcii
 între toate surorile și frații
 de pe acest pământ.
 Așa că stai alături
 de această inimă caldă
 a amintirilor reale
 și a istoriei autentice.
 căci omul e născut din iubire
 iar frica se-nvață
 prin ipocrizie și povești distruse.
 Ei sunt cei care au ceva de ascuns,
 care se adună în șpatele mândriei britanice
 un fel de călătorie întunecată și întortocheată:
 țara minunilor creștinătății,
 tărâmul Disney pseudo-nazist.

L-au dezgropat pe Lee Rigby fără rușine
 ca să alimenteze ura printre semenii lor
 în ciuda vorbelor sale “nu-s eu acela”
 rostite printre lacrimile mamei îndurerate.
 Pretind că acționează în numele lui Hristos
 deși încurajează războiul
 și uită...

Ei uită că Marea Britanie a trecut mai întâi
 prin India,
 demontându-i industria textilă
 pentru a o aduce în Regat, vezi,
 au uitat că Marea Britanie a trecut
 mai întâi prin Africa
 pentru a institui sclavia mondială
 ca să aducă zahăr din Marea Caraibelor,
 și au uitat că aristocrația britanică,
 făptuitoarea acestor crime istorice
 n-a dat vreodată doi bani
 pe clasa muncitoare britanică.
 vezi,
 e un truc vechi și s-au pus de acord.
 Iar eu cred, cu adevărat,
 că Marea Britanie înseamnă mai mult de atât,
 Marea Britanie înseamnă mai mult decât
 o singură religie,
 Marea Britanie înseamnă mai mult decât
 un singur grai,
 Marea Britanie înseamnă mai mult decât
 a face lucrurile alegând o singură cale.
 Marea Britanie e mai mult decât
 o Mare Britanie pusă pe primul loc.
 Marea Britanie, când dă ce-i mai bun din ea,
 înseamnă acceptare și compasiune,
 democrație, respect, dragoste, viață
 și “o ceașcă bună de cafea”,
 Marea Britanie, când dă ce-i mai bun din ea,
 înseamnă pace între frați și surori din atât
 de multe medii diferite,
 Marea Britanie, când dă ce-i mai bun din ea,
 înseamnă pește cu cartofi prăjiți într-o zi
 de vineri,
 Vindalho, în zi de sâmbătă
 și friptură cu mazăre în zi de duminică.
 Marea Britanie, când dă ce-i mai bun din ea,
 înseamnă musulman, evreu, creștin, hindus,
 sikhși,
 a-tei și ag-nos-tici
 Marea Britanie, atunci când e bună, e mixtă,
 dar cu ea pe primul loc.
 Așa că privește cu umilință, stai pe spate și
 calmează-te,
 căci Marea Britanie de pe Primul Loc a murit
 demult
 și ce avem acum, slavă lui GODdot!
 Acum este o Mare Britanie Măreață!!

► GABRIELA SCHUSTER – Germania

Sunt o ciudățenie

Mă îmbrac în cuvinte
și intru în cușca oamenilor
ca într-o pădure a fiarelor
mă apropii ca de o casă
în care se ascund șerpilor

ei mă privesc curioși
cu înfumurarea păunului
și sficiunea iepurelui
mă miros
mă întrebă
mă străpung cu ochiul spaimii
provocator

ca pe o mare primejdie
mă transformă într-o întâmplare
de neînțeles

De Nimeni

S-a născut într-un
miez de noapte
era iarnă
crivățul lovea cu pumnul
în ușă
săniile fâșâiau lunecos
pe zăpadă
nu se mai știe de ce

Nimeni nu auzea
cum cad păsările
de frig
nu avea umbră
soarele nu îl găsea
să-l îmbrace
cu lumină universală

nici un strop de ploaie
nu se usca
pe chipul lui
nu avea unul

Nimeni era singur
nu îl vedea nimeni

► ADRIAN GRAUENFELS – Israel

Fabrigando Kirkegaard

Au mâncat ciocolata moliile
au mâncat berzele ciorapii cadrilați
bronzul turnat în statui ecumenice
carii morți pe un câmp desfrunzit
fără de jelenii
la capul mormântului meu esențial,
desenat în palmă
castel îmbrăcat de Prada
defilare molcomă peste acoperișuri fantomatice
îmbulzire la cina cea de taină
fabrigando! strigau nuntașii
nu mai e loc de pus o cană de vin
râdeam de sforăitul petardelor multate
pe grumazul călăilor bine bărbieriți
toți așteptau să se întâmple ceva
să cadă o cometă
să zărim un sfânt timid, dezgolit și murdar
doar Aristo trudit de inutilul clipei
se culcase pe cărbunii mocniți ai pieței
comunale
visând filosofie...

Un sfat pentru nepoți

Cu mult timp în urmă, tatăl meu
mi-a spus: evită excesele
de orice fel, copile!

Ele tulbură viața
așa cum o pisică înnebunește
pentru un cap de pește

Acum am și eu zeci de ani trași pe ață
Și vă spun că nu există
altă viață...

Fântâna Zen

Cele patru broscuțe, pline de pasiune euforică,
eufonică, bineînțeles că nu putea dura.

Așa cum primii pași, trebuie să ducă
la un prim pas greșit,
acea cădere atenuată de bambușii bătrâni
cu ramuri carbonizate
în Pădurea Indiferenței.

Doar femeia în alb poate simți durerea eclipsei
care vine
la masa cerului,
solzii lui care se numesc ba nori
ba zenit
deasupra ochilor ei, petalele de mă iubește, nu, da,
nu...
totul până la infinit este sânge

Ne ofilim de ani în acel desiș al nopții
Apoi, o cădere absentă în havuzul cu broaște
și acolo stai mânjită de mătasea falsă a cuvintelor
de trocul mocnit
de intrigile eunucului

acel schimb dur, acea meschină faimă,
inspecția plată a felinarelor care pâlpaie
afumând noaptea...

Greața

felia de lămâie
are azi gustul perfect
după greața însăși care
a apucat-o dis-de-diminează,
pe când
îi încolțea un gând galben ca un fluier
gura i-a fost atât de strânsă-n pungă
încât s-a stors în ea
acum zace
ca o iubire scofâlcită
în postludiul mileniului

Înainte de orice sărbătoare

aceleași amintiri
îmi mângâie pleoapele
văd luna cum trece stingheră
nu dans, nu cântec,
nimic din tine
doar ziua aceasta, depărtare între noi
ca un lac de stele amare oglindite
de vise agățate în cuier
stăm la masa tăcerii,
cu un stol de doruri între noi
nu mână în mână
ne pregătim de sărbătoarea ta
la rotația timpului
iar trupurile noastre
se despart mirate
de prea multă noapte.

▶ PIERO SALABÈ – Italia

dragoste safică

vorbe pentru
cei care cred
că au înțeles ceva
dar poate ei
au înțeles
pe dracu'

în camera care nu există

în acel moment
când te-am văzut
nu purtai voal

pielea ta era atât de albă
atât de tandră,
un călugăr gol erai,
un copil uimit
o vrabie pe un ram

si apoi
când eu te căutam

voalul tău a înflorit
ca să te pot găsi

fiecare privire, o aluzie,
și cu fiecare privire tăioasă,
mai întuneric, mai multă lumină

fața ta strălucea
în camera aceea
care nu există

se-ntorcea și reîntorcea
cu o perspectivă mereu nouă

strălucea de dor
după tăcerea mea

ca în sfârșit
să poată fi

fără ca eu să întreb
fără ca să eu să rostesc

iar eu în ea
m-am recunoscut

ca femeie ce
iubește femeie

► EMANUEL POPE – Marea Britanie

Pântec

Azi-noapte m-am visat dormind
culcat pe o pâine uriașă, caldă
și mi-a trecut prin cap,
că ar putea fi
un fel nemaivăzut ...de pământ.

În vis ardeam amândoi mocnit ca într-o casă,
doi cărbuni așezați pe vreascuri,
mai vechi, aprinse
și în jurul nostru era o liniște
cum numai noaptea trebuie să fi cunoscut,
la sfârșit de sezon turistic
în mijlocul unei piramide.

Nu-mi vorbea nimeni de nicăieri,
niciun cuvânt, nicio suflare,
doar din pântecul acela de pâine,
drept ca o lamă de cuțit
sau ca o lumânare
se ridica aburul
tăind în mine: felii.

Lumea Umbrelor

Vedeți mărul acela?
ridicându-se în mijlocul peluzei
aidoma unui bărbat cu mâinile îndreptate
spre cer?
Ei bine, el este ceasul de seară, singurul
care măsoară apropierea și depărtarea,
timpul și spațiul până când în final
fiecare detaliu își pierde
sâmburul identității sale pământene.
Iar tot ce știți și vedeți că i se întinde în față
e numai un gigantic munte de hârtie și sânge:
lumea, orașul, strada asta,
cu indicatoarele ei caraghioase
sub forma unor orbitoare semne
de exclamare,
casele aranjate frumos
și tăcut pe două rânduri,
lătratul de hârtie al câinelui meu
așteptându-mă la fereastră
să vin de oriunde
din imperiul de maculatură,
și până și cele două banchete moștenite,

din hârtie creponată
roșie, îmbătrânită, sprijinindu-se
fără dantură
în cotorul cenușiu
al marchizei ce privește-n grădină.
Tot.

Nu tușiți și aveți grijă
în lumina de hârtie cerată
a ferestrelor casei
odată ce i-ați călcat pragul
puteți lăsa semne,
nedorite pe masă,
pe covor crime,
în virgule,
până și pe tălpile
picioarelor voastre ceva,
fiind totul aici, dar totul din hârtie
super-sensibilă la cuvinte.

Toate aceste tatuaje v-ar putea încetini
călătoria, dragilor,
populația de sânge căreia îi aparținem
„a celor de până la măr”
numesc acestea,
câteodată cu duioșie,
alteori cu răutate,
amintiri, discuții, frustrări, regrete...
Numai pentru copacul din față,
ele poartă un singur nume:
„măr”.

De la baza ceasului, cum vedeți
împietrit cuminte vă privește un pitic,
ca și uimirea voastră
...din piatră.
De zeci de ani îl privesc și eu
și tot nu am ajuns decât
la jumătatea
drumului ce desparte
inima lui de piatră de a mea...de sânge.
și cu asta să nu credeți că am învățat ceva
...nu, nimic.
Străini în complicata noastră alcătuire,
proștiți și toți cu glugile trase pe față,
așa cum ne-am născut așa ne vom și duce.
Numai Piticul ăsta,
mama lui de piatră și de torționar
în măreția lui
ne înțelege
și pentru tot ce am irosit în viață,
eu bănuiesc că ne va plânge,
cu lacrimile lui
din piatră făcute piatră.
El e așadar

temutul luntraș Charon,
deghizat și cumpărat desigur
ca toate lucrurile în viață,
de la second hand,
dar lui îi vom da toți
fără tăgadă
ce ne-a făcut să fim așa de mândri,
iar apa ce-o auziți vuind,
înălțându-se,
în trunchiul mărilor printre frunze,
pe timp de seară,
nu e apă ce din pământ să crească,
e doar poezia fiecăruia
când pleacă.

Cele mai reușite poeme

Cele mai reușite poeme se tastează întotdeauna ușor,
Singure își aleg literele, cuvintele, metaforele,
și ca un poet ideal aproape,
nu trebuie cu poezia ta să te porți atunci
decât în modul cel mai natural posibil
la fel cum în viață și tot la fel după.

Cum în preajma buzelor dulci,
îți mai amintești?
tânăr înaintând printr-un torent de fluturi,
în jurul tău cuvintele se alegeau singure
și tot singure își dădeau rod.

▶ LENA CHILARI – Moldova + România

**după mine o să se ascundă multă lume și în
lume**

n-o să mai existe alt ascunziș

după mine și pe mine o să fie vărsată apă fierbinte
și n-o să mă ardă smoala sub picioare o să se
purifice cu timpul
după mine or să escaladeze toate mișcările toți or
să înceapă
să-și taie părul și să vorbească adevărul
lumea o să devoreze bunătatea și o să-și
recunoască întunericul
dinăuntru
după mine toți or să-și scarpine scalpul și or să se
aplece

spre cel care vorbește
or să-i privească sufletul și or să poată vedea
dincolo de cuvinte
și de grimasă
după mine toți or să scrie volume despre mame
și apoi or să se
întrebe de ce sunt singuri pe lume
când lumea e atât de mare și atât de bună cu ei
chiar și atunci
când scriu poeme de ură

▶ TEODORA GABRIELA SOPORAN – Spania

Două fețe

obosită uneori de propria-i cumițenie
Marea își ridică insolent poala
și adună în talazuri priviri de fulger

pe-nsurat
ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat
ca o adolescentă cuminte
marea privește visătoare cerul incadescent
și printre gene îi zboară inocent
pescăruși

Val efemer

mă frânge pe înserat
povara mea de umbre și lumini
mă smulg furtuni
și mă întorc
în visul din copilărie

drumul mă toarce albastru
ritmul mi-e dulce-amar
mi-e zborul rupt.

poveștile nescrise și setea
de viață
iar și iar către izvor
mă întorc

plutesc spre mal fără catarg
ca să renasc
în ochi senini, furați din cer

P O E Z I E

ANGELA BACIU
NICOLAE TZONE
MIKI VIERU
IRINA ALEXANDRESCU
AURA CREȚARU
GEORGE NINA ELIAN
JULIEN CARAGEA
MARIUS GANEA
ALEXANDRU PETRIA
TATIANA ERNUȚEANU
ANCA BUKOWSKI
CRISTIAN NEAGU
LIVIU MĂȚĂOANU
ANDRA ROTARU

▶ ANGELA BACIU

taxiul

1.

iar sună telefonul
 altă comandă anulată
 privesc pe fereastra taxiului
 începe să plouă ușor
 oameni grăbiți
 cu glugile trase pe cap
 cerșetorul din intersecție
 îmi face semn
 să-i dau de-o țigară
 sau ce pot
 nu
 nu îi e foame
 în stația de autobuz
 doi bătrâni se țin de mână
 se uită în pământ
 de parcă de acolo
 ar veni toată
 salvarea lumii
 alături
 florăreasa așază pe scări
 două jerbe proaspete
 de flori
dumnezeu să-l odihnească
 scrie
 pe prima
 nu mai apuc să văd
 ce scrie și pe cealaltă

2.

s-a făcut verde
 claxonul din spate
 îmi țiuie urechile
hai moșule mai repede
că ne-apucă moartea bre!
 șoferul zâmbește
 prin oglinda retrovizoare
 nu se grăbește
 parcă începe
 să îi crească părul
 sau așa mi se pare
 iar sună telefonul
da da iau eu pâine
și lapte
ia-o tu pe alexandra de la grădi
am comenzi acum
 îndrăgostiții din dreptul
 semaforului
 își duc patinele pe umeri
 și râd cu gura

până la urechi
 a înflorit magnolia
 mirosul vine cu noi
 și salcâmi
 da da salcâmi
„Au înnebunit salcâmi
De atâta primăvară...”
 ce-mi veni cu
 melodia asta
 chipul șoferului pare
 mai tânăr
 părul continuă să-i crească
 pe față pe mâini
 seamănă cu tata
 tata în fotografie
 cu mama
 mire și mireasă
 avea plete și perciuni
 așa era moda
 și mama se sprijinea
 de umărul lui
 așa au trăit mereu
 umărul lui tata
 povestea mea
 din fiecare seară
 se făcea că
 noapte de noapte
 tata se prefăcea în...

3.

iar s-a schimbat
 culoarea semaforului:
 e roșie
 în mașina de alături
 o doamnă blondă
 se rujează
 vorbind în același timp
 la telefon
femeia la treizeci de ani
 știa el ce știa balzac
 eram puștoaică
 și văzusem cartea asta
 la o colegă
 eu citeam madame bovary
 am făcut schimb
 așa cum băieții
 făceau schimb de timbre
 sau mașinuțe colorate
 chiar așa
 cine mai colecționează
 astăzi
 timbre așezate cu grijă
 în clasoare de piele
 șoferul
 șterge bordul mașinii

și volanul
 cu o cârpă albastră
 e la fel de calm
 viața lui
 o cursă fără sfârșit
 îl privesc iar
 pielea feței a devenit
 mai întinsă
 mâinile sunt mai tinere
 părul încărunțit
 a devenit
 aproape negru
 nu e același șofer
 cu care merg în fiecare zi
 pare atât de frumos
 domnul paul
 mă întreabă
 dacă mi-e rău
 deschid geamul
 și inspir aerul proaspăt
 de când sunt în acest taxi
 mă întreb
 de ce mă simt deodată
 atât de bătrână
 închid ochii
 mă văd pe Covaci
 așteptându-l pe T. să vină de
 la repetiții mergem
 să bem o cafea
 la hanul lui manuc
 mai știi, T.

4.

și iar s-a făcut verde
 unde mă aflu acum
 durerea de spate nu îmi dă pace
 număr banii din portofel
 nu-mi găsesc ochelarii
 de când port ochelari
 și taxiul ăsta e atât de mic
 șoferul are părul lung
 până la umeri
 geacă de piele
 și ochelari de soare
 fredonează
 o melodie din tinerețea mea
 bohemian rhapsody
unde e domnul paul
 întreb
 miroase a tamâie parcă
nu știți?
a murit demult
 la picioarele mele
 e o cârpă veche albastră
 atât a mai rămas...

► NICOLAE TZONE

gellu naum, în vis, acum două seri, era supărat.

Sau cel puțin nemulțumit. Eram pe un teritoriu ce poate fi cu greu descris. Era foarte mult pământ în jurul nostru, erau și mai multe căsuțe de pământ. Sau, mă rog, un fel de căsuțe de pământ. Și mergeam printre ele. Erau și șanțuri sau tunele în pământ. Și noi, toți oamenii de aici, păream a fi, de asemenea, de pământ. Și Gellu Naum era un Gellu Naum de pământ. Și era viu și încrunțat, nemulțumit. Nu-i convenea ceva, în vis știam ce nu-i convenea, acum, când povestesc visul, deși mă concentrez la maximum, nu îmi pot reaminti ceea ce anume îl nemulțumea. Și eu încercam să-i arăt că nu este deloc important ceea ce-l nemulțumea. Încercam. Dar nu reușeam. Și mi-era ciudă, foarte ciudă, pentru că într-unul din tunelurile alăturate descoperisem un portret al lui desenat pe lemn, pe o ușă poate ce era ruptă, de-a lungul, în două, sau pe o scândură destul de lată și înaltă de aproape doi metri. În vis, știam cine făcuse portretul, foarte interesant, de altfel, acum, treaz, nu mai sunt atât de sigur dacă pictorul ce se întrecuse pe sine era Perahim, sau poate Herold, sau poate altcineva. Am reușit, totuși, să-l conving pe Gellu Naum, să îl duc în fața portretului său. S-a uitat îndelung la el. "Nu-i deloc rău", a zis. "Ești bun să-l ducem de aici?", a adăugat. "Să-l ducem", am spus, și am luat în brațe scândura colorată. Era foarte ușoară. Parcă era un fulg. Și Gellu Naum mergea printre căsuțele de pământ, cobora în vreun șanț, trecea prin vreun tunel sau altul. Și eu mergeam la câțiva pași în urma lui cu ușa pictată de Perahim, sau poate de Herold, sau poate de altcineva, în brațe. Senzația, de la un moment dat, a fost că mergeam în cerc, pe un cerc de pământ, și pe marginile lui și prin mijlocul lui. Și dacă Gellu Naum părea că este de pământ, pesemne că și eu tot de pământ eram. M-am trezit și m-am mirat că nu mai am în brațe scândura ce ar fi uimit lumea culturală. Mi-am zis că ar fi bine să mă ridic din pat și să scriu visul imediat. Dar, mai înainte de asta mi-am spus că e bine să încerc să-l rememorez și să mi-l povestesc. Și asta am și făcut. Și atât de sigur am fost că nu-l voi mai uita niciodată, că am adormit la loc. Nu am făcut bine. Nu am ținut totul minte. Nu am ținut minte, iată, mare parte din vis. Nu mai țin minte ce-l nemulțumea atât de tare pe Gellu Naum. Nu mai țin minte exact semnătura ce era atât de vizibilă, atât de clară, pe scândura înaltă de doi metri. Cert era că aparținea cineva din lumea

avangardei, și că nu era Victor Brauner. Că atunci când am citit numele pictorului, în somn, în vis, îmi aduc aminte că am fost un pic dezamăgit că nu era sub portretul lui Gellu Naum semnătura binecunoscută a prietenului său.

▶ MIKI VIERU

Eligia narrative 0.1

Așa începuse povestea Daniela cu mocasini de argint
cu a fost o dată o fată ca niciodată care iubea
mușcatele
din pridvorul casei

cum eu îți iubeam zâmbetul și lumina lui cum o
aducea
peste dalba de pribeag ființă a mea

dar te întristai câteodată, zicându-mi, Andră, că
nu-ți sunt
aici
tu nu ești aici îmi spuneai

dar eu imediat îi spuneam vântului să-ți mângâie
părul
și-apoi râdeai fericită din nou

povesteam despre lucruri nemaivăzute cum e
viteza
gândului și atâtea alte coroane

apoi ne furișam sufletele-n seară așteptam pe rând
luna în geam cu bătaii să răsară râdeam și râdeam

asa știam noi cum ne știam răsul tău strălucitor
aduce
mereu o lună cu care să batem culoarea
mușcatelor
în geam

te-am căutat pe leagăn unde obișnuiam să-mi culc
gândurile în palmele tale căuș adunate în poală

în grădină unde dimineața se spărsese-ntre cele
din
urmă cuvinte de poteci de faianță
pe norii cerului forturi de șampanie împotriva urii
în leagănul gol care suspina a nesomn am rămas
să mușc
dintr-o mușcată dintr-o tulpină amară

apoi din nou luna fără de răsul tău strălucitor

o amenințare tăcută bătută în geam cum mă
priveam
în dreptul inimii

m-am așezat lipsa gândurilor a luat loc pe un
scaun
la masă în fața mea plusez la sec părea să zică
ce zici părea să zică , dar ne priveam doi tori
bătrâni
de șah, doi padișahi

și lumina dimineții din nou pe chipul ferestrei ca
și cum
noi nici nu ne-am fi întâmpalat

și am întrebat: soarele inimii mele unde ești după
vârful
acela ciudat de înalt unde te duci

ea mi-a răspuns I 'll circle you back

Un Glob strălucitor narrative 0.2

am să îi spun lui Gringo că nu e așa cu Dorian
Gray
am să îl întreb: știi cum se strecoară noaptea ca o
tarantulă pe sub cămașă,
cum se-nghesuie inima-n buzunare de catifea
caldă
te trezești,
dai să te îmbraci și vezi că îți intră blugii pe mână
până la umăr,
dar tricoul cu mâneci lungi e strâmt pe picioare o
lași baltă somnului
ca pe o zăpadă de curând ninsă pe mieii și mai
trece
un glob strălucitor cu viteză prin dreptul ferestrei
peste umărul tău stâng năruit

dai să te trezești hotărât că îi vei spune lui Gringo:
vom înghesui noaptea
în mașina de spălat drumurile dis de dimineață,
Gringo. el îți va spune:
Senor te smulgi din aerul care te-ntinde ca pe-un
lipici prin dimineață
geaca pe dos. ești în șlapi la ușa liftului, dar ușa
liftului e în spate tu la parter.
ceva e în neregulă îți spui tâmp. în care timp un
glob strălucitor mai trece pe
sub umărul tău năruit, mâna îți este portieră. în
oglindea retrovizoare eul tău
o portocală care se simte descojită de amintiri și
cum doare asta

inima e la orizontală aliniată cu brațul stâng spre perna ca o prora
 la auzul mării sari din pat nu mai contează ce. te împotrivești oricărei
 iluzii de fashion. afară te uiți la tine cu un ochi atent ești ok, dar nu te bazezi
 pe asta.
 nori cu alb cu negru lunguieți pe orizontala care se duce-n adâncime deodată
 cu strada și trotuarele sunt mov, frigul e o bagatelă. la toată strălucirea
 cerul e albastru metalizat azur. e de-un februarie ieftin pus pe brazde
 se îngheșuie consoane vorbele cad măzărliche la ieșirea de pe buze cum *glider*-ii,
 muchiile ascuțite ale zborului în picaj iute, unul după altul. cerul e de februarie
 parcă ai mai zis asta sau ai auzit-o șoptită undeva. și ni se aude de la cinci
 kilometri. un glob trece dinspre M Saligny spre M Dristor 2.
 dai a neîncredere din cap, cobori în gura larg deschisă a Dristorului
 plină de paltoane care flutură aripi pe oamenii cu privirile în pământ și servietele
 frână în mână
 hotărât îi vei spune cetățeanului: știi? cum împingi noaptea-n lift.
 mâna pe gură și-i strigi: șșșt, dar numai ție ți se pare că strigi.
 îți izbești pubisul de-al ei un orgasm supra-lunar de sub ochi i se vede dunga albastră de fard care-i
 aprinde
 ochii și obrazul pleoapei alb îi face verde paris și mai verzi și frunzele teilor tremură când
 deschizi ochii și iubești
 infinit puternic infinit dens
 încet condens.

de pe inimă se lărgește încălzit un spațiu între coaste imens
 simți inima cum îți bate ca-n palmă fiori cum alunecă pe
 țesutul ei neted și-o taie lacrimi, lacrimi bucuria ne-o sfășie
 un banc de păstrăvi speriați, schije dintr-o grenadă de AG-7
 apoi un glob strălucitor pe lângă ferestrele sudice ale
 umărului tău stâng.

► IRINA ALEXANDRESCU

Asta, asta de pe cap...

poetului Cristian Popescu

stătea în rând stătea liniștit până când
 a ieșit dintr-o dată
 Domnule
 nu pot să mai suport asta asta de pe cap
 și făcea asta chiar în secunda în care un înger își smulgea nimbul
 chestia aia rotundă din icoane
 și atunci s-a simțit ca o fereastră în care dădea cu târnăcopul până își găsea
 familia
 o încolona în tramvaie cu numărul 26
 și cu lumânarea aprinsă în soare avea un dialog cu dumnezeu
 cu copiii cu lopățele ruginite care îi făceau o groapă frumoasă
 apoi le bandaja mâinile mici de sub pământ
 de sub trotuarul în care cu lacrimi în ochi își smulgea chestia aia
 aia dureroasă de pe cap
 își organiza relații de posesiune cu femei sinucigașe care fac vara
 cozonaci reci
 și te învelesc cu ei ca și cum
 ai sângera
 se uita se uita și el pe stradă
 pe străzi
 și zâmbea madonei negre de pe scuter
 plămânilor sănătoși
 ai lui Blecher
 lui Isus care a murit cu trei ani înaintea lui
 un soare distant se chiorea mereu la el ca el la soare în timp ce el scria
 ca să nu mai scrie
 azi mâine poimâine răspoimâine
 și mai ales
 și mai ales!

Schimbarea la față

plimbarea prin parc te poate umple de neliniște
 atâtea culori nu au cum să încapă în viața ta
 de un negru cleios
 ca magiunul de prune
 așa că de cele mai multe ori poți chema un asasin plătit
 din simbria membrilor familiei tale cumsecade

și să-l rogi frumos
 să împuște florile astea nebune
 care îți macină nervii
 și după ce toate petalele or să cadă
 pe pământ
 tu încearcă noaptea să-l întorci pe dos
 și să-l legi cu o sfoară de capătul
 pe unde ar scăpa vreun curcubeu
 și nu uita să-ți iei cu tine o cutie cu bere
 s-o dai peste cap și
 să simți domnule cu adevărat
 c-ai murit

my black lover

adună-mă de pe stradă
 my black lover
 dă-mi să iau o gură din buzele tale pline cu carne
 mușcă-mi falangele albe pentru contraste
 sângele meu este la fel de roșu
 câteodată pot părea o veritabilă bitch
 dar păstrez partea asta pentru
 amuzament
 în patul celui mai ne-Procust
 aerul se umple atunci cu epiderma ta cu mâinile
 tale și
 plantația dintre coapsele mele poate rodi
 nimic este totul când totul are timp
 așa că
 adună-mă de pe stradă
 my black lover

▶ AURA CREIȚARU

cochetărie

Femeia se admiră în oglinzile lumii,
 își retușează micile defecte văzute de ochiul ei
 critic

Se depărtează...

Imaginea dezvelită de retină e percepută dansând

–

admirată la scenă astrală,
 iubită și adulată de admiratori...

Oglinda nu o înșală – e ea cu rotunjimi perfecte,
 seducătoare pentru ea-însăși

Banchetul sfârșește, partida în doi se șterge,
 ca și aerul narcisismului

Femeia – în sinea ei, încă se mai caută prin

vraful de amintiri galante, acum diluate,
 cu un contur din ce în ce mai șters

Rochia impecabilă dansează singură,
 în oglinda timpului

Ea își caută năucă trusa de machiaj
 de atunci...

▶ GEORGE NINA ELIAN

noapte de noapte, imaginea unei străzi lăturalnice

noapte de noapte ascultam ploaia ca pe-o
 poveste spusă doar mie aproape invariabil
 aproape invariabil vedeam imaginea unei
 străzi lăturalnice în mijlocul căreia
 trona un container abandonat plin cu de toate dar

ei îi plăceau doar trandafirii negri. "fiindcă
 orice începi, în final e mult mai puțin decât
 o privire rătăcind pe deasupra apelor"

într-un colț de ecran tu sora ei geamână
 dublul ei din oglindă te zbăteau între
 conceptele de "my husband" și "father of my
 children"
 nu mai știu ce-ai ales în final

râuri albe coborau

cu ani în urmă în fiecare vară citeam
 Jurnalul lui Witold Gombrowicz și mă
 visam la Copacabana

râuri albe coborau printre litere ca printre pietre

acum aș vrea să plec undeva dar pe
 pământ nu mai am unde

sunt singur în sala plină de chiuvete
 și vomit oglindindu-mă-n irișii mortului
 adormit cu ochii deschiși

veșmântul lui dolores o'riordan

ningea... și-n cicloramă se-auzeau
 macabru-haotice sunete de oboi
 însoțite de un recitativ obsedant:

"acum cât mai e timp
 acum cât mai e spațiu
 cât încă mai e lumină
 acum
 cât soarele nu apune cu totul..."
 acum
 în dimineața neagră ca veșmântul lui
 dolores o'riordan
 de pe coperta primului ei album solo

el și ea făcuseră șapte copii
 (câte unul pentru fiecare
 zi a săptămânii)
 și-o listă cu ce trebuie uitat
 înaintea plecării

► JULIEN CARAGEA

livadă în amurg

clarități intense
 așteptări
 chei de cristal
 fântâni respirabile
 tot ce e important
 ni se întâmplă
 lângă clopotul prunc
 al unei mici coline
 unde pomii au voie
 cu fructe

însemn

în acea noapte primeam lumină
 ca pe un credit
 de la fluturi
 cocleala flăcării rugină
 agni arhitectură a dansului
 în luminișul din junglă
 ținând un timp frunzișurile rapace
 la distanță

nu am uitat aceasta nici când
 lepădând carantine
 coboram în tăcere spre văi ospitaliere și
 line ca-n prăvălii mărginașe
 vitrine pentru bocancii ploii
 ori
 în fine un iluminat stradal medieval
 în o conurbație cu ferestre lucitoare și moi

în nări cu miresme amare de puste

și-n suflet cu pace purtam pe umăr cadrul
 unei uși înalte înguste nevăzute de voi
 tăiată din trunchiul acelor frunzișuri
 bestiale rapace

gândind că aş duce
 din mirări și azur întocmită o cruce

bizar surâzând ca un cioban solitar
 coborând agale spre o turmă de oi
 spre orașul marin cu ferestrele moi

temeri

există un destin de protecție
 dimineața ca balustradă
 un discurs despre grație
 urcând coastele descărnate ale scării

muntele cu zăpezi
 nu se negociază cu Dumnezeu

când ne trezim ni se pare
 că luna se topește de oboseală
 n-are nevoie de ochelari
 totuși
 roua s-ar putea sparge

► MARIUS GANEA

mult timp am privit, din grădină, de sus
 la șerpui crescând nestingheriți pe pământ
 uneori, noaptea, când toate florile erau negre
 luna ca o umbră trecea, singurul prieten

Pentru că noaptea e rece.
 Pentru că demult a trecut vremea cireșelor.
 Copiii, cu dragoste, cu obraji roșii
 și tristețea care s-a așternut peste lume,
 pe toate le visez, noapte de noapte.
 Lubitele mele obișnuiau să mă sărute
 cu buzele cărnoase și moi.
 De parcă ar fi fost iubire adevărată.
 Cu groază îmi amintesc cum în întuneric,
 gurile lor păreau mânjite cu sânge.

toamna rece alunga de pe străzi trecătorii
 îmi amintesc tata era mai înalt decât norii
 sub palmele lui nimeni nu putea să mă vadă
 apa din cer avea gust de dor și zăpadă
 eram prea mic ca să înțeleg de ce plouă
 din fântâni noaptea pregătea o zi nouă

▶ ALEXANDRU PETRIA

adevărata frumusețe

cum aerul rebel e singurul pe care merită
să-l iei în cârcă,
o găsești în cuvintele aspre,
chiar în gloanțele ce-i aliniază șoseaua
de la o benzinărie la alta

frumusețea e ce învârt roțile automobilului
după ce ai învățat
să vezi și să simți până la sânge,
adevărata frumusețe se întoarce
în cuvintele aspre
și în somnul izbăvitor al mamelor sărace,
isus face autostopul pe aici

când o fi să fie,
aleg să beau un mate cu che guevara,
nu un un whisky cu vreun președinte de stat

un loc fără ipocrizie

mi-am scos locul meu de aer
dintre locurile celorlalți,
îl port mereu în buzunare, pe tastatura laptopului,
peste geacă și șapcă
oriunde intru întră locul meu înainte,
precum un cercetaș,
intră să-mi susțină articolele,
ceea ce scriu,
sigur că nu mă suportă toți
și zic: ”uite cum umblă cu locul lui de parcă
ar avea aur!”
și mai zic: ”i s-a urcat la cap,
nu mai vrea să stea la masa noastră,
lasă că o s-o încurce,
o să vadă el!”
le aud vorbele și nici că-mi pasă,
am strâns zeci de ani din dinți
pentru locul meu de aer,
e locul în care vreau să mor,
un loc fără ipocrizie

dragostea-i un sport de contact

cu poezia de dragoste ai o problemă,
”am înțeles că te adresezi tuturor, dar pentru cine
ai scris-o
de fapt?”
ești tras de mânecă.

”hai, fii sincer, ai vreo fufă?!” , auzi.

degeaba te afunzi în argumente
despre distincția dintre literatură și viață,
dragostea-i un sport de contact:
îi săruți povârnișul de transpirație
de deasupra buzei
și o privești în ochi de parcă ați face schimb de
ochi,
să te vadă cu ochii tăi,
și nu mai încape nicio problemă

monotonia tihnită a aerului condiționat

cum știi că o iubești
când nu știi că o iubești?
uită-te la ea când își iese din fire
și dacă eventuala înjurătură
nu te doare sau nu te scârbește,
e ok, o iubești.
uită-te la depigmentarea pielii,
la coșurile de pe fese,
la unghiile încarnate de la picioare,
dacă nu-ți vine să bei
o votcă triplă cu prietenii,
e ok, o iubești.
iubirea e ca monotonia tihnită
a aerului condiționat.
dacă reușești s-o ascuți până la capăt
(fără s-o întrerupi)
când meșterește din cuvinte
o tâmpenie monumentală,
atunci o iubești cu siguranță

prețul setei

ca să înțelegi un lucru trebuie
să te lungești până nu-l mai vezi
sau să-l înconjori

adevărul are nevoie de absență
ca un pahar care știe prețul setei

cum stă deșertul numai după ușă

îl priveam pe clint eastwood în filmul său din
2021,
cum dansa încet cu o bunăciune mexicană încă
focoasă,
era ușor penibil la peste 90 de ani,
nicio scamă de dirty harry,
cry macho nu este despre crime și polițiști,

cry macho este despre îmblânzire
și bătrânețea e ea însăși o îmblânzire,
pe cât de penibil, pe atât de omenesc era
eastwood,
cu o privire ca o scuză a anilor,
cel mai curat din toate filmele,
îmblânzit ca și cum cerul și-ar scoate cizmele de
piele,
iar cizmele de piele o să stea numai lângă ușă,
cum stă deșertul numai după ușă
odată pentru fiecare

viața premeditată

dacă știam pe ce parte a aerului
e mai tihnită odihna,
învățam să-mi aleg prietenii mult mai atent,
sigur, învățam
să mă dezbrac mai repede de naivități,
învățam că nu merită
să iubești decât atunci
când ești iubit,
să te lupți numai pentru cine și cât merită,
dar oare cât de bună
poate să fie partea bună a aerului
ca viața să aibă haz premeditată?

nu ne interpretează tom hanks pe fiecare

toamna s-a împrăștiat cu nu știu câte colțuri,
cum s-o cunoști când nu dai de ele să le numeri,
și dacă nu ai habar de ce ascunde sau pregătește
toamna,
cum să știi ce ai rămas?
și primăvara și vara au colțuri, dar numai toamna
contează la socoteli,
dacă am trăi în mare,
ai spune că e o caracatiță gigantică
care ți-a cuprins capul cu tentaculele,
colțurile aduc cu ele,
este intrigant – n-ai cum să cuprinzi toamna
întreagă,
când doar una avem la rație,
nu îți dai seama de corectitudinea alcoolemiei în
resemnare,
merită ori nu să pui la punct ce ai lăsat în
dezordine?,
cum să-ți stabilești prețul când toamna ți-e
aproape neumblată?,
”run, forrest gump, run”, se aude insistent
împins de cupele buldozerelor,
”run, forrest, run”,
dar nu ne interpretează tom hanks pe fiecare

► TATIANA ERNUȚEANU

aproape *you're no longer here*

clar da
așteptând mai puțin
(tu nu)
începe să-mi fie somn mai des (decât?)
într-un apartament mic
pe o stradă cu nume de poet
despre care nici nu știam că a fost poet
mâncând o portocală care nu mă face mai fericită
dar nu pot trage nici-o concluzie despre portocale
(mai sunt 399 de tipuri în lume)
într-o cada *bleu fané* cu toata indiferența din mine
și fără pic de literatură
mai cu seamă *great*,
great literature boring me
berryman dixit
privind porii portocalei
uzi
ceva se mișcă în mine
între necesitatea de a rămâne sincer dar totuși
adaptabil
există această tentativă
de a te gândi la warhol
care a anulat individualitatea obiectului
în favoarea individualității proprii

repetă imaginea schimbând doar culorile

apoi redu totul la o singură întrebare la care toată
lumea poate răspunde

îți plac portocalele?

399 tipuri de portocale
victime nevinovate
flora luminare doar în cadă
acceptă
nu poți fi sincer
dar totuși adaptabil
aproape *you're no longer here*
clar da
proximitatea naște nevoi care dor
obiectul poate fi produs în serie
ideologia nu e sentiment
doctrina nu e sentiment
sistemul nu e sentiment

dar când a fost o necesitate să fie?

▶ ANCA BUKOWSKI

întuneric dual

Undeva între două becuri arse
 un alt bec stă mereu aprins
 unde va adormi un copil orfan
 cu câte o fotografie ștearsă în mână.
 Mie mi s-au desprins pleoapele
 și acum privesc fără încetare acea lumină
 cum pătrunde vag
 și galbenă clipește
 iar
 întunericul dual o învelește în singurătate.
 Umbra lui țopăind
 îmbrăcată în var a plecat la plimbare
 la colțul peretelui pentru un moment se oprește
 în loc de siguranță
 inima-mi sare
 și toată imaginea îngălbenește
 când copilul dispare.

ziua prea scurtă

Să ai toată neîncrederea
 c-am să te bat pe umăr cu buzele mele
 până la zăpada mieilor
 îmi cresc peste ele trei straturi
 de noapte bătătorită
 fiindcă
 soarele e grunjos
 sus, sus,
 o pasăre își adună zborul până la os
 cu ziua prea scurtă
 bruma-i cosită
 și tu mă vrei goală de sus până jos.

cu cearta pe tine

Când te uiți la vaci cum intră singure în grajd
 ca și când
 te uiți la flori cum se scutură singure
 de singurătate,
 când te uiți de uitare și taci
 mâinile tale plouă cu fân
 și Soarele se rupe de la sine în doi colaci.
 Despre Lună auzit-am din pâine,
 și ce te mai faci
 când te uiți de uitare
 și plouă cu mâine?
 Te uiți la Cer cu cearta pe tine
 să taci...

▶ CRISTIAN NEAGU

Iartă-mă copilărie

Eu...
 Doisprezece ani, desculț.
 Pantaloni scurți, cămașă cu nod sub buric,
 Praștia, fațetele cutiilor de chibrituri,
 Claia de păr, emblematic copil șic
 Pe maidanul unde respiram aventuri ...

Așa te știu: coagulată-n imagini
 Când clare, când mai șterse, ca o aritmie
 A unei emoții dense, fără margini,
 Fragment din destinul meu, copilărie !

Ai oprit cumva timpul acela decantat
 În care multiple jocuri fără vreo disciplină
 Accentuau zarva pubertă, drept impact,
 Al liniștii cărunte care urma să vină.

Acum, când te știu definitiv pierdută,
 Când orișice imagine de-a ta mă doare
 Iertare-ți cer, copilărie absolută,
 Că am îndrăznit ... să mă fac mare !

Rămasă-n amintiri alb-negru conturată
 Prin care uneori mai rătăcesc,
 Iertare-ți cer, copilărie consumată,
 Că a trebuit ... să-mbătrânesc !

A nins ...

A nins convalescent, a nins orbitor
 La hotarul dintre suspin și uitare,
 Peste somnul pământului gol,
 Și peste tot ceea ce ne mai doare.

A nins chiar și peste lacrimi stinse
 În emoții pure, debordante,
 A nins profund peste iubiri și vise,
 A nins parcă ... și peste moarte !

A nins precum în basmele polare
 Peste viața mea de larg consum,
 Peste nocturnele tăceri devoratoare
 Ce vor fi trezite, doar postum ...

► LIVIU MĂȚĂOANU

Mi-ai dat
niște aripi lungi
cu care am zburat
foarte sus

cel mai sus
cred

pentru că acolo
nu am văzut

niciodată

pe nimeni.

și pentru asta
îți
mulțumesc!

am urcat
muntele până
în vârf

și
nu te-am
zărit

dar

încă te
aștept
cu picioarele
depărtate

și

adânc înfipte
în pământ.

prima zi de primăvară este

prima zi de primăvară este ea însăși o primăvară
așa cum într-o floare poți vedea toate florile –
pe postul național de televiziune sportivii cresc
tonusul
o echipă feminină de tir îți poartă medaliile pe piept

așa cum din războiul al doilea trebuie să se fi întors
bunicii noștri / din cehia sau din ungaria
din germania sau din nimeni-nu-mai-știe-de-pe-
unde;

deschid telefonul / caut o aplicație
prin care pot să pun pe suprafața unei fotografii
de jur-împrejur / câteva motive vegetale
flori / frunze / vrejuri / ciorchini / vietățile

aș alege o fotografie din tinerețile noastre

una în care corpurile noastre sunt în atingere
poate chiar aceea în care petrecream
cele câteva minute pe care le aveam avans
față de ceilalți / ne odihneam umbrele
pe treptele cabanei și ne imaginam

unde să punem corturile;

sau aceea în care radu tăia o mare porție de pizza
undeva pe la băneasa / atunci când mătușa
irinei făcuse infarct și era internată la fundeni
iar noi nu prea știam cum să o ajutăm;

sau aceea în care mașina invizibilă se răsturnase
pe la piața kogălniceanu / cu niște genți uriașe în ea

dar

până la urmă primăvara își va scutura florile
și peste tot va fi o mare zburdalnică și
lăptoasă / iar cei care se vor întreba
cum erau primăverile în al doilea război

se vor așeza confortabil pe o terasă între
nenumăratele ghivece cu neasemuite flori.

@Antonesei Blog

▶ ANDRA ROTARU

Straturi

străzi fără sfârșit, livada și km. de asfalt care duc la mare. în luna mai, liniștea se întinde dintr-un capăt în altul.

e ușor să recunoști locul ăsta fără porți de intrare, cu o troiță și o fântână lângă care scrie „redescoperă, găsește din întâmplare tot ce-am fost eu înainte, toate straturile anterioare¹”.

drumul parcurs în urmă cu o jumătate de viață pare neschimbat; dinspre cimitir adie o boare plăcută.

odinioară ne întâlneam aici pentru a ascunde tot ce nu puteam păstra. persistența dintre noi dura doar atunci, când simțeam din ce erau făcute aceste corpuri și reveneam la ele ori de câte ori.

însă între noi, acum, e o carne nouă. plină de meri sălbatici, ogoare și livezi, de reliefuri nesfârșite care țin linia de coastă a mării. undeva pe fundal e un leagăn de lemn, puțin mai încolo copii într-o barcă. doar două trepte ne despart de podeaua de piatră și de locul care pare un refugiu. câteva pete sângerii ne vor aduce mereu aminte de procesiunile acestei luni, de masele de oameni care s-au perindat deodată cu noi, de mirosul de salcâm rămas prin aceste locuri.

nicăieri nu mai persistă parfumul crud de odinioară. nicăieri în brațele tale îmbrățișarea de acum.

*

ce ai gândit în trecut despre asta e nesemnificativ. va veni o vreme în care vom fi morți și risipiți, în care „vom regăsi deșertul²” și formele curbate ale obiectelor de atașament.

„ceva din mine renunță la tine, nu te mai învăluie, nu te mai caută³”.

„n-am vrut să știu niciodată cum a fost la început⁴”, nici să cunosc locul care mi-a aparținut, în care m-am născut. când mă luai și mă purtai departe sau când reveneam foarte aproape, stabilitatea mea

semăna mai degrabă cu a unor curenți subacvatici – intenși și periculoși.

poți afla despre mine mai multe când nu vei mai căuta nici o măsură a acestor suprapuneri temporale. când „ceea ce n-a fost niciodată în timp⁵” ne va înconjura cu persistența sa.

Teritorii

„o zi ploioasă de octombrie; dis-de-dimineată; un geam prăfuit⁶. ziua începea la fel.

în lipsa unui ritm aproape identic, lucrurile ar putea degenera. se ținea cu strictete de program, fără să rateze orele. funcționa, deși plăcerea dispărea treptat din gesturi.

era într-un punct în care totul i se părea firesc. „vedea pretutindeni similitudini; toate obiectele îi aminteau unele de altele⁷”. viața lui îi amintea de viața lui și orice desprindere de ea îi provoca accese de furie.

în timp, „lucrurile se acopereau unele pe altele⁸”; foarte aproape de granițe, se înmulțeau. era copleșitor, o stare în care simțea că amețește de neliniște și nimic nu se așază. se întreba dacă căutarea va dura la nesfârșit. nu știa ce să facă cu resturile, cu surplusul, cu tot ceea ce nu i se potrivea. știa că a părăsit de mult orașul. pentru locuitorii săi nu mai exista. pentru trupul care încă exista nu era loc de întoarcere. procesiunea avusese deja loc, viii se desprinseseră. nimeni nu era în trecere pe aici, în afară de el.

era conștient oarecum de privilegiu. rămânea să înnopteze aici, în vecinătate, unde simțea că ar fi putut fi încă vizibil. iluzia îi făcea bine.

pentru un timp, surplusul nu-l mai deranja. și-ar fi dorit ca această stare de ignorare să dureze. să-și continue drumul fără prea multe devieri de la ceea ce putea fi încă previzibil. încerca să-și creeze spațiu în propriul corp. asta era suficient pentru o astfel de zi – un aer pașnic, o aliniere a acestuia în cavitățile interioare ale plămânilor.

"Writer of the City of Graz" 2024/2025

¹ Ingeborg Bachmann, *Malina*, pag. 28, ed. Humanitas Fiction, 2007

² ibidem, pag. 115

³ ibidem, pag. 117

⁴ ibidem, pag. 123

⁵ ibidem, pag. 143

⁶ Peter Handke, *Frica portarului înaintea loviturii de la 11 metri*, pag. 88, Editura Art, 2019

⁷ ibidem, pag. 151

⁸ ibidem, pag. 167

P R O Z Ă

**NORA IUGA
PAVEL ȘUȘARĂ
VIORICA RĂDUȚĂ
EMILIA POENARU MOLDOVAN
GABI GABRINOV
IULIA DRAGOMIR
BOGDAN STOICESCU
CIPRIAN APETREI, ARLEEN IONESCU
LAURA CĂTĂLINA DRAGOMIR
VIORICA BÉDU**

▶ NORA IUGA

Touslesgoûts(pentru *Caietele NORR*, 1 septembrie 2024)

Sunt o femeie fericită. Sunt cea mai fericită femeie! Am 93 de ani și... și sunt îndrăgostită!...

Gândul meu are încă picioare bune, picioare care nu au uitat drumul ușilor care se deschid mereu înspre tine. Acolo unde eu ascult orbește... *ușile/ ușile, cu înțelepciune să le deschidem!* Așteaptă, nu te grăbi cu deschisul..., că mai întâi vine *să luăm aminte...!*

De ce, Doamne?! De ce simt încă gustul dulce al pedepsei Tale în colțul buzei și gingia mea salivează când simte gustul păcatului... plăcerea din vârful degetelor... plăcerea din vârful papilelor gustative, măruntele vârfuri ale infinitelor crime comise de memorie...

– Crește un cuvânt, crește un copil, crește o țară...

– Amoru-i un copil pribeag...!

Mă ascund în bolgiile papilelor gustative... v-ați gândit vreodată la naivele mele degete, câte ispite mă asmut spre provocatoarele voastre rotunjimi – frumoase sunteți voi degete veșnic ascunse după draperiile petelor de cerneală... și buzele – auzi-le, au și început să declame:

– Frumoasă ești iubita mea, moleta mea, trandafiria mea, Eufrosina Cornelia, soprana mea dramatică, Eufrosina Cornelia, bunica mea Eufrosina Cornelia, și nici o vină n-am găsit în tine. Eu sînt Nora, Norica, Nor, Ninel, drăgălașa Ninel, pistruiața Ninel... nepoțica ta, *cafeluța ta! dulcețica ta!*

– Spune-mi, Mama-Mare, de ce domnișoara Milli, de la casa cu perdele roz, are sandale cu tălpi de lemn care bat, când merge pe trotuar, cum ar bate când se prinde în horă ritmul, Mutul din Hobaia, unde și-a pierdut păstorul oaia...

Ce repede se completează o foaie, ce repede se termină o pagină fără să spui nimic, fiindcă nu știi dacă aveai ceva de spus... cum făcea – n-am nici o îndoială – și Lorca, atunci când a scris *Luna pân-la primărie/ în fusta ei de ierbi venea/ Copilul sta și o privea...*

Și deodată! *Și te-ai dus, dulce minune/ Ș-a murit iubirea noastră/ Floare-albastră! Floare-albastră!.../ Totuși este trist în lume.*

Și cine e, de fapt, această floare albastră?... da, totul este trist pe lume!

Nu, nu pot înțelege, de ce toate iubirile când se duc la culcare... se duc, să moară puțin!

Și uite-așa, o barbă avea/ uite-așa o pieptăna... și mereu o pieptăna...!

Era pe vremuri o piscică, de fapt, era motan, un cotoi negru pe care îl chema Zogu, îl botezase Tata-mare după regele Albaniei! Motanul a fost uns „monarh” în anul de grație 1938, pe Bulevardul Dinicu Golescu numărul 28, în salonul „Căsuței albe” cu perdele roz la fereștri...

Pe seară, mă plimbam cu Mama-mare, vis-a-vis de grădinița supravegheată de statuia lui Dinicu Golescu și... fetele alea în sandale cu tălpi de lemn se vânturau prin fața vilei cu Hochparter, în care intrau seara, când se lăsa întunericul, grupuri de bărbați în uniforme rusești sau germane... Mama-mare zicea că acolo era „comandament”... și eu, oricum nu știam ce-i ăla un „comandament”!

Chiriașele acelei vile cu un etaj, purtau sandale cu tălpi de lemn și uneori ieșeau însoțite de soldați în uniformă militară rusească sau nemțească, cum spuneam. Nu știu cum se făcea, că soldații ruși au învățat așa de repede să vorbească nemțește... ce curios! Uite, c-am și uitat... poate că un rus învață să spună *Brot* mai repede decât învață un neamț să spună *Hleb!* Nu știu, sincer vorbind, ce am vrut să spun aici...?!

Ce mă face pe mine acum să scriu cu frenezie, în caietul ăsta (pe care scrie „texte noi pentru Angela”), fragmente fără gând, de parcă... așa împinge cu mâinile goale un Ford Mondeo sub arini... în Dumbrava Sibiului, unde povestea de *Bună seară!* se întindea pe nesimțite până la *Bună dimineață!*...

Și te-ai dus, dulce minune/ Ș-a murit iubirea noastră...

Ce puțin îmi trebuie să-i fac să creadă că pașii zilnici la BCU îmi erau atât de fideli, ca pașii care mă duceau la cantina studentească, găzduită într-o vreme chiar la subsolul Universității, unde era și sala de mese; îmi apare pe limbă chiar acum o expresie frecventă în studenția mea *Touslesgoûts...*! Îmi amintesc acum ce franțuzită era pe vremea aceea studenția mea, când fredonam mereu șlagărul *J'attendrai/ Le jour et la nuit, j'attendraitoujours/ Ton retour/ J'attendrai/ Car l'oiseau qui s'enfuit vient chercher l'oubli/ Dans son nid/ Le temps passe et court/ En battant tristement/ Dans moncœur plus lourd/ Et pourtant, j'attendrai/ Ton retour...*

Fiecare generație din România s-a lăudat la vremea ei cu un șlagăr franțuzesc, învățat după

ureche... la mine, acel șlagăr a fost „J-attendrai”... pe urmă au venit și altele... Acum șansonetele și-au trăit demult traiul; eleganța, rafinamentul, până și H-ul aspirée, ori vocalele estompate, în spatele cărora, între o consoană și o vocală a limbii franceze se puteau produce adulteruri, după perdea (mici accidente de circulație într-o perioadă foarte „en vogue”, acum, „de mult perimată”). *Îl est mort,/ Îl est mort, le soleil/ Quand tu m'aquittée/ Îl est mort, l'été/ L'amour et le soleil,/ C'est pareil.*

Și mă gândesc că acum trece și...augustul și voi cânta mai departe *Îl est mort,/ Îl est mort, le soleil/ Quand tu m'aquittée...* De unde până unde invazia nerușinată a limbii franceze în monologul ăsta penibil și fără nici o noimă...?

A venit momentul să îmi cer iertare de la tine, cât mai am puterea să scormonesc în zăcămintul tău, fiindcă jumătatea ta „legitimă” n-ar putea accepta ideea de a fi îndrăgostiți de aceeași persoană o viață întreagă, ori eu, ori câte clipe de neuitat aș fi împărțit cu tine, clipe pe care nu i le datorez nici unui alt bărbat, nu pot să jur în aceste mărturisiri secrete...că aș fi fost îndrăgostită de tine o viață întreagă! Starea de îndrăgostire am resimțit-o, de fiecare dată, ca pe o boală – evident, cea mai plăcută pe care am trăit-o vreodată, și pe care o contactăm uneori, dar mi-e greu să afirm aici că rostesc un adevăr absolut, dacă mă apuc să aduc acum în discuție existența unei perechi divine, așa cum poetul din mine s-a mințit o viață întreagă că ar putea exista...sentimentul ăsta mistic al perechii divine, în care am crezut orbește o viață și care e, de fapt, vocea, poate cea mai sonoră din toate inflexiunile pe care le adoptă discursul categoric: „ce vreau eu, mai degrabă, ce vrea el să spună!”.

Și aici urmează o pauză lungă...

Bate vântul frunza-n dungă/ cântăreții mi-i alungă/ Bate vântul dintr-o parte-/ Iarna-i ici, vara-i departe...

Și acum, intră în scenă părintele acela, nenorocitul ăla de tată:

Avea și dânsul trei feciori/ Și i-au plecat toți trei deodată/ La tabără, sărmanul tată!/ Ce griji pe dânsul, ce fiori,/ Când se gândea că-i greu războiul,/ N-ai timp să simți că mori...

Chiar! Tu de câte ori ți-ai găsit timp... să simți că mori?

Și acum de ce și, de unde până unde, te-ai pomenit cu lacrima asta care se scurge cuminte din ochiul drept, de sub palma cu care te închini pe obraz... și buzele, ah, buzele, rostesc fără glas: *și te-ai dus dulce minune...*

Uite că nu mai știu, pe motanul ăla negru îl chema Yorick și numele Siret venea de la Szerret (iubire), ori de la „șiret” (pantof) sau de la șmecher...Câte ascunzători poate avea un cuvânt! Nici nu înțeleg de ce construim atâtea semne de întrebare sofisticate: *și te-ai dus dulce minune/ și-a murit...*

Cine? care? cum? cutare!

La ce sînt bune întrebările astea care dau buzna în dormitor fără să bată la ușă și Mama-mare, de ce se trezește în fiecare dimineață în patul meu de pe Bulevardul Dinicu Golescu de la gară, unde ne bombardau americanii cu „fortărețele lor zburătoare”... și eu... „Noapte bună!”... și pe mâine, în același colț de stradă...

► PAVEL ȘUȘARĂ

Tatuajul de pe sânul drept

(fragment de roman)

Gata, acum la dreapta! comandă ea scurt, apoi surâde, iar degetele ei îmi alunecară ușor, abia atingându-l, prin părul care îmi atârna puțin peste urechi. Ninsorea s-a întetit. Fulgii se rostogolesc aproape cu agresivitate, mișcarea lor sinuoasă prin aer creează, prin reflecție, un ciudat joc de culori, un amestec de albastru rece și de roșu scânteietor.

– Pe aici? o întreb.

– Sigur, pe aici, și oprești acolo, în stânga, lângă gaura aceea neagră.

Scrâșnetul metalic al frânelor se încheie cu un șuierat prelung. Un ultim spasm, horcăit, al motorului.

În liniștea profundă, aproape de surzenie, care urmează decompresiei timpanelor, ea mă privește fix printre gene, apoi surâde, oarecum ironic, în colțul gurii. Buza de jos îi tresaltă brusc, o încălecă și o umezește pe cea de sus, alunecă după aceea la loc și se destinde într-un zâmbet larg.

– Urcăm sau ți s-a făcut teamă și te-ai răzgândit?

Nu i-am răspuns, doar am fulgerat-o cu o privire ascuțită, al cărei mesaj era unul destul de simplu, și anume, că mi-am însușit cuvintele ei ca pe o simplă provocare. Dar în adâncurile mele, acolo unde totul e negură și vuiet stins, ceva se împotriva cu cerbicie și cu greu am reușit să-mi zdrobesc între buze răspunsul corect: da, mi s-a făcut teamă, m-am răzgândit și nu mai urc. Ea și-a adunat dintre scaune fusta largă, și-a strâns-o insinuant între genunchi și a coborât încet, aproape

teatral. După ce am închis ușile mașinii și mi-am aruncat geanta pe umăr, s-a apropiat de mine, m-a luat de mână și și-a lăsat capul pe umărul meu.

– Aceasta este intrarea în vastele mele cetăți, mi-a comunicat ea, conducându-mă spre ceea ce numise puțin mai devreme *gaura neagră*. Adică o intrare veche, de la începutul secolului, așa cum aveau, de obicei, clădirile acelea cenușii, cu fațadă la stradă și curte interioară. Un miros greu, de pivniță abandonată, de gunoaie și de șobolani m-a izbit de la primii pași. În contrast cu albul de afară, aici se lăsase un întuneric apăsător.

Dalele de beton, tocite și roase pe la colțuri, se mișcă sub greutatea pașilor și fac un zgomot ciudat, un clipocit dur de pietre care se rostogolesc. La capătul coridorului, se deschide o curte interioară a cărei lumină, obosită și răsfrântă pe geamuri, coboară de undeva, se insinuează apoi prin crăpăturile mucegăite ale tencuielii și se împrăștie uniform peste dalajul din care țâșnește, undeva în stânga, asemenea unui accident geologic, scheletul unei pompe abandonate, roase de nefolosință și de rugină. Privesc totul cu detașare, aproape cu seninătate, și doar atmosfera atât de neobișnuită mă obligă să observ lucrurile din jur, aproape fără voia mea. Strâns lipită de mine, cu trupul ei fragil și robust, Cristina mă conduce ușor, ca într-un dans lin, din care ritmurile au dispărut, rămânând în schimb doar inerția liniară a mișcării. O lume de foșnete și de umbre din care un ghem molatic de cârpe și de zdrențe apare deodată din capul coridorului și din el se desprinde, țopăind dezordonat în direcția noastră, o făptură ciudată și nedefinită, căzută parcă dintr-o altă lume. Se oprește din rostogolire la doar câțiva pași de picioarele noastre, se răsuțește cu o iuțeală incredibilă, apoi începe să latre.

– Ham, ham, mmârrrrrr, ham, mmârrrrrr... mmârrrrrr... ha-ham-mmârrrrrrrr...

Mă opresc involuntar, dar mai mult uimit decât speriat, dintr-un instinct de apărare și el pe jumătate amorțit. O privesc scurt pe Cristina, ea îmi răspunde cu o privire ușor amuzată și zâmbește complice.

– Stai cuminte, nu se-ntâmplă nimic. E Cornelia, n-am apucat să-ți vorbesc despre ea. Doarme în gheana de gunoi, mănâncă ce aruncă locatarii și e paznicul locului, mascota nebună a blocului. În general, se crede câine și latră ori de câte ori intră cineva pe coridor, câteodată crede că-i mireasă și se împopoțonează cu flori de plastic și cu panglici colorate, iar altădată se trezește locomotivă, aleargă prin curte în patru labe și puflăie până cade lată de oboseală; apoi adoarme, nemișcată, ore în șir. Nu face niciun rău, ba din

contra, fiindcă mai întotdeauna reușește să ne aducă la scara exactă a mizeriei noastre, pe care tot timpul facem efortul de a o camufla. Hai, liniștește-te, Cornelia, să nu ne muști, sunt eu, Cristina, iar domnul este oaspetele meu. Ai înțeles, da?

– A, ați venit? întrebă ea cu o voce găjăită, aproape neomenească. Dar doamna a plecat, să știți, am văzut-o eu când și-a luat parașuta, a ieșit pe geam și a zburat încolo, peste corcoduși.

– Bine, Cornelia, îți mulțumesc că mi-ai spus. Dacă se întoarce, zi-i că suntem sus, da? Pentru asta, îți dau, uite, un covrig cu susan, pentru tine l-am adus. Vorbind, deschide cu mișcări iuți geanta, scoate un covrig și i-l întinde. Și din mormanul de zdrențe și de fâșii colorate, deghizament grotesc într-un straniu ceremonial, se alungește, ca împinsă de un resort ascuns, o gheară neagră și tremurătoare, cu unghiile incredibil de mari. Apucă fulgerător covrigul, apoi se întoarce spre mine, mă privește cu ochi întunecați și îmi spune dintr-o suflare:

– Și tu o să fugi cu barca albastră, că e peste tot numai apă, de la potop...

– Cornelia, interveni prompt Cristina, nu e frumos să-mi deranjezi musafirii; da, doar știi asta, că tu ești fată educată.

Înteruptă și, după toate aparențele, rămasă cu alte vorbe în gură, Cornelia se strânge în zdrențele ei murdare și colorate, se face ghem, ca un arici, apoi se rostogolește lătrând înfundat și se pierde pe undeva, prin colțul din stânga al curții.

– Nu-i o primire prea grozavă, așa-i, dar întâlnirile astea au și partea lor bună, că te trezesc și îți pun sângele în mișcare; adică, oricum nu te lasă indiferent, asta e clar, mă liniști Cristina și îmi zâmbi complice. Iar vocea ei, cu o sonoritate nouă de data asta, amplă și învăluitoare, chiar mă trezi, mai mult decât aceea a Corneliei, dintr-un soi de absență, ori numai dintr-un moment de amorțire. Așa am realizat clar că văzusem totul, că am înregistrat secundă cu secundă curgerea fiecărui detaliu, dar că totul s-a succedat foarte lent, într-un timp dilatat, în care atributele conștiinței mele au coborât până aproape de pragul minim, așa cum se întâmplă cu unele organisme, capabile de un autocontrol neobișnuit, care pot să-și reducă funcțiile vitale până la aparența suspendării, fără a pierde însă comunicarea cu lumea, ba dimpotrivă, exacerbând-o. Revin brusc, poate chiar puțin impulsiv, în realitatea momentului, o strâng pe Cristina la piept și încerc s-o sărut. Ea se ferește și își ascunde fața lângă clavicula mea dreaptă. Apoi, de acolo, vorbește înfundat, iar vocea ei se așază

ambiguu între șicană și provocare:

– Ți-e frică sau te excită?

– Nici una, nici alta, îi răspund eu, mă înduioșează doar. Și, dacă ții neapărat să știi, îmi stimulează tandrețea și îmi activează memoria afectivă. Toți avem un nebun sau, poate, mai exact, *nebulul* copilăriei noastre. Eu mi-am amintit acum de al meu. Îl chema Ion Gornicu, locuia singur într-o casă de la marginea satului, ziua tăcea, era absent, cu chipul împietrit, iar noaptea dansa, cânta și chiuia, ori vorbea cu voce tare cu duhurile care îl vizitau și îi țineau de urât din ce în ce mai des. Până într-o noapte, în care...

– Lasă, că îmi spui asta sus, și buzele ei îmi zdobesc iremediabil ultimele cuvinte. Urcăm cele două trepte din fața ușii care se deschide în dreapta coridorului. O scară lată din lemn, măcinat pe alocuri de vreme și de folosință, urcă într-o spirală amplă și blândă. Balustrada pare un simplu element de compoziție, un decor discret și o soluție eficientă de preluare a pantei, dar în linie continuă, fără prăvălirea ritmată a scărilor. Dintr-o obișnuință veche, devenită între timp stereotip, număr întotdeauna treptele pe care le urc pentru prima dată în locuri necunoscute. Numărătoarea, cu monotonia ei, cu adausul acela mecanic și previzibil, introduce puțină rigoare și o ordine necesară într-un spațiu care-și pierde natura lui firească și simplă, sub avalanșa construcțiilor imaginare, a scenariilor de tot felul și a descărcărilor sufletești irepresibile. Unu, doi, trei... trepte înalte, scândura lor groasă de brad, atât de nemilos călcată în picioare, geme surd și se destramă pe la colțuri și pe la încheieturi. Mirosul acela unic al clădirilor vechi se ridică odată cu praful, ne învăluie și ne însoțește ca un mesaj al cărui conținut rămâne deocamdată vag.

Lipită de mine, cu degetele încleștate pe mâna mea, puțin mai sus de articulația cotului, Cristina pășește cu siguranța unui ghid alpin și respirația adâncă, ușor precipitată de urcuș, îmi dă o senzație stranie, de familiaritate și de necunoscut în același timp. Deși totul îmi este străin, de la spirala scării și până la trupul acesta fremătător și fierbinte, a cărui căldură mi se transmite din creștet și până în tălpi, am o inexplicabilă convingere interioară că totul se repetă clipă cu clipă; recunosc, iată, acest amurg care mă înconjoară, mirosul este același, carnea mi s-a mai înfiorat de același abur al respirației și chiar minusculele fire de praf care dansează incandescent în fasciculele de lumină scăpată prin crăpăturile obloanelor sunt aceleași, cum aceeași este mișcarea lor ce pare, la prima vedere, una din infinitele forme concrete ale hazardului.

Frisonul acestei amintiri din afara memoriei proprii, sau dintr-o memorie care mă excede și mă conține în același timp, ca o placentă impalpabilă, îmi adună în zona genunchilor o fierbințeală de nesuportat și îmi relaxează, până la paralizie, toate articulațiile. Iar pentru a nu mă prăbuși încontrolabil, îmi eliberez brațul din strânsoarea Cristinei și mă sprijin pe tencuiala scorjită a peretelui, pe care o simt sub palme ca pe o coajă de copac secular care se rotunjește, iată, sub brațele mele firave de copil. Îl îmbrățișez cu ardoarea aceea irepetabilă cu care îmbrățișez genunchii bunicului când vreau să simt lumea netulburată, pământul sigur sub învelișul său de iarbă și cerul transparent și nemișcat. Crescând din brațele mele mai înalt decât casa și decât pădurea întreagă, bunicul este chiar stăpânul acestei lumi. Uite, îmi spune, vezi aicea, pe coaja copacului scrie ceva, un nume. A fost scrijelit cu colțul toporului, Za-ha-ri-a, Zaharia, așa scrie, 18... și restul nu se mai vede. Este strămoșul nostru cel care și-a scris numele aici, pe când umbla cu porcii la ghindă. Numele a crescut și a îmbătrânit odată cu scoarța copacului. Zaharia, așa l-a chemat și îl va mai chema atâta vreme cât acest copac se va mai ține în picioare. Înfipte în tencuială, unghiile mele dislocă bucăți minuscule de mortar. Și ele se cern pe dușumea ca un nisip alburui.

– S-a întâmplat ceva, nu te simți bine? mă întrebă Cristina.

– Ba da, e în regulă, mă simt mai bine ca niciodată, dar am avut, așa, un fel de stare de plutire și era cât pe ce să mă las în voia ei. Și așa mai vrea să îți spun ceva...

– Lasă, nu-mi mai spune nimic, și își apasă ușor arătătorul pe buzele mele, pentru că știu ce ai în cap. Apoi zâmbește îngăduitor, așa cum le zâmbesc mamele unor copii care tocmai află lucruri pe care le știe toată lumea. Ai descoperit cumva că totul s-a mai întâmplat, nu-i așa? Că ne-am mai întâlnit și am mai urcat aceste scări împreună. Și ce-i cu asta?

Se smulge apoi brusc de lângă mine și începe să urce, alergând, ultimele trepte, iar un râs gălgâit, mai curând un semn al triumfului decât unul al veseliei, sugerează, împreună cu ropotul ascuțit al tocurilor, mult mai mult decât o înlănțuire întâmplătoare de sunete. Cine știe, poate un mesaj indecelabil, poate celebrarea spontană și sălbatică a unei victorii de etapă. Dar se oprește brusc în fața ușii. Cele trei voleuri, comentariu parodic al unui triptic creștin, par mai degrabă paravanul stângaci al unei alte realități, decât o piesă utilă și funcțională în arhitectura unui spațiu interior. Impozante prin dimensiuni și prin impresia de

greutate, impresionante prin alternanțele dintre opacitatea sumbră a lemnului și transparența fanată a cristalului bizotat, bandajate pe dinlăuntru cu o hârtie frustă, cândva de culoare albastră, acum albită de bătrânețe și de expunerea îndelungată la lumină, cele trei aripi ale ușii zac acum într-un fel de încremenire amenințătoare. Țeapănă și ea, dreaptă ca un soldat în plină prezentare a onorului, Cristina își desfăce și își aranjează părul ca în fața unei oglinzi. Nimic altceva, doar o mișcare prelungă a degetelor prin șuvițele desfăcute.

– Cum adică, ce-i cu asta? o întreb eu cu adevărat surprins. E chiar atât de obișnuit ce-mi spui?

– Pentru mine, da, îmi răspunde fără să se întoarcă. Dacă nu și pentru tine, cere-ți ție explicații, nu mie. Iar dacă nu înțelegi nici așa, cel mai bine ar fi să taci. Și cel mai simplu. Aici, doar ți-am spus-o deja, este locul meu de odihnă și de reculegere, nu-i grădiniță de cartier unde doamnele educatoare oferă răspunsuri tuturor întrebărilor inocente. Și decât să vorbești singur, hai mai bine să intrăm și să tăcem împreună.

Vine alături și își sprijină iarăși capul de umărul meu, apoi îmi cuprinde mijlocul cu mâna dreaptă, iar cu stânga, nefiresc de încet, mai mult pentru îndeplinirea unui ritual, decât din vreo precauție oarecare, împinge ușa nefiresc de ușor, fără să o fi descuiat în prealabil. În ciuda masivității ei intimidante, aceasta se deschide, practic, singură, fără niciun zgomot și incredibil de lin. Pășim împreună, îmbrățișați ca în serile reci de toamnă, când frigul umed te scoate de prin parcuri, dar tu vrei să mai păstrezi, ca o sfidare, printr-o înlănțuire interminabilă, căldura trupului de lângă tine. Tandrea devine atunci o formă de disperare, o luptă surdă, exact ca în momentul acesta în care intrăm pe un hol, obișnuit la prima vedere, dar care pare pustiu din pricina absenței oricărui mobilier, luminat, în schimb, cu o intensitate surprinzătoare, prin geamul imens care îl deschide înspre curtea interioară. În acest vid strălucitor, de o răceală stranie, observ, răsturnat lângă peretele opus, un singur obiect; un brad uscat, pregătit cândva, evident, pentru un Crăciun, dar care n-a mai apucat să ajungă pom și a rămas așa, doar un brad tăiat, o mumie de brad, cu crengile strânse de-a lungul tulpinii și încă legate cu sârmă sau cu sfoară. Îmi trec prin minte o mulțime de asociații, dar nu mai zic nimic, aștept doar, deși habar nu am ce aștept, de fapt.

– Bine ai venit, dragule, în vastele mele apartamente...

Își desfăce larg brațele și, prin acest gest ușor teatral, eliberează parcă un spațiu pe care îl

ținuse captiv până atunci.

– Haide, să-ți arăt, vrei? Și nu mai face boticul ăla de copil care nu și-a primit bombonica pe care, de fapt, nici nu i-a promis-o nimeni. Am zis și eu așa și am ghicit, ce vrei să-ți spun mai mult? Nu sunt vrăjitoarea sectorului, dacă asta voiai să auzi! Hai, vino... Uite-aici, la stânga, este camera copilăriei mele. Nu, nu intra, că n-ai ce să vezi, acum e un fel de magazie, în care am înghesuit cărți și caiete de școală, ursuleți și păpuși, hăinuțe, zdrențe, ghiozdane și nu mai știu nici eu ce. Aici, în dreapta, în prima camera, e lumea mea de adolescentă și de liceană. Cam toate sunt aici, la locul lor. Așa cum le-am folosit atunci și cum le-am lăsat mai târziu. Și veioza are același bec, iar cerneala din sticlă, pe care n-am mai avut curiozitatea să o verific, și care cred că s-a și uscat, este tot de atunci. Și acum, cu voia dumneavoastră, schimbă ea tonul, trecem în camera de zi, fosta cameră a bunicului. Tu știi cine a fost bunicul?

– Bineînțeles că nu, trebuia să știi?

– Bineînțeles că da, e atât de simplu chiar și pentru un ignorant ca tine. Bunicul a fost tatăl mamei mele.

– Merci, bineînțeles că nu, îi răspund eu fără nicio ezitare, putea să fie și al tatălui tău, logic?

– Vezi că ești mic și prost și că nu e nimic logic? N-avea cum, pricepi? N-avea cum, pentru că eu nu am tată. Am doar mama, o soră destul de ciudată și am avut un bunic, atât! Adică și o bunică, uscată și foarte cochetă, cu niște degete incredibil de lungi, între care ținea mereu un țigaret gălbui, din picior de barză, ferecat în argint. Dar bunicul a venit să locuiască cu noi mai târziu, eu eram deja într-a șaptea, atunci când bărbatul din el se stinsese cu totul. Dar până să vină, eu nu l-am văzut niciodată. Era mereu plecat pe teren, dar pe terenul acela avea treburi atât de importante că ani de zile nu a mai trecut pe acasă, iar eu nici măcar nu-i știam chipul. Ba mint, uneori mama ne lua în casă, ne retrăgeam toate trei în camera aceea din fund, o să ți-o arăt eu, și ne spunea în șoaptă să fim cuminți și să nu facem zgomot că a venit bunicul și are treabă, însă eu nu l-am văzut niciodată în perioada aceea. Dimineața, pleca întotdeauna înainte ca noi să ne trezim, însă casa era la fel ca înainte, nimic nu se clintise din loc, doar bunica era mai tăcută ca de obicei, bea cafele mari și fuma încontinuu, trăgând din țigaretul ei din picior de barză. Doar ochii îi străluceau într-un fel ciudat, dar asta poate din cauza cearcănelor care atunci păreau mai vineții și mai adânci. Și știi ce era bunicul? Avocat, asta era. Un avocat celebru, care a cutreierat toată lumea cu procesele lui incredibile, a cunoscut atâtea lucruri încât la bătrânețe a căzut într-un fel

de muțenie. Zicea, uneori, Cris, așa îmi spunea el, știu atât de multe că dacă deschid gura îmi nedreptățesc și îmi insult memoria, că nu am cum să le spun pe toate. Așa că mai bine tac. Cine vrea să afle ceva, n-are decât să se ducă și să vadă singur. Asta e camera lui, Vezi? Acum locuiește în ea sora mea, care a fost botezată, nu știu de ce, cu un nume imposibil, Hypolita, dar căreia eu îi spun Lizoi, că e mult mai simplu, cu soțul ei care este un chinez foarte simpatic. Îl cheamă Felix, e numele pe care l-a primit după botezul creștin. Uite, pictura aia de pe perete el a făcut-o, îți place? Mie nu, e cam tâmpită și îmi dă senzația că sparge peretele degeaba. Pendula și lustra sunt de pe vremea bunicului, iar saltelele astea, care vor să fie un pat, sunt opera lui Felix și a lui Lizoi. Vezi? Mă urmărești sau te uși doar, așa, pe nicăieri?

Ascultând-o, privesc afară, prin geamul ușor aburit, și văd cum zăpada se întetește, iar fulgii sunt atât de mari încât nu mai cad, ci pur și simplu se rostogolesc. Mișcarea lor aruncă parcă, în mod voluntar, o lumina tremurătoare peste pictura lui Felix. O văd mai clar acum, scăldată în lumina aceasta molatică, o privesc oarecum amuzat mai întâi, apoi din ce în ce mai cu luare aminte.

Un peisaj exotic ce se întinde pe un întreg perete sau, mai degrabă, un model imaginar, un stereotip mental a ceea ce s-ar vrea, cu tot dinadinsul, un peisaj exotic. O insulă desenată sumar, ca în vechile hărți în care fabulația exceda geografia, scăldată în albastrul transparent al unor întinderi fără margini de apă, este susținută de verticala puternică a unui palmier a cărui coroană se proiectează, într-o enormă pată verde, pe cerul care se înalță de la linia orizontului și cuprinde întregul perete, până la tavan. Câțiva pescăruși zboară înspre punctul de fugă al imaginii și alunecă pe linia privirii, iar în prim plan, chiar lângă privitor, era pictată o barcă solitară, cu vâsle ancorate și lăsate la apă. Nimic mai convențional decât această imagine-tip, decât acest clișeu care nu are nicio legătură cu arta, oricât de joase ar fi exigențele, dar are o legătură certă cu spaimele noastre latente și cu cine știe ce alte stări tulburi și difuze.

Privind, rămân o clipă nemișcat și confuz. Un cuțit de gheață îmi străbate șira spinării și instantaneu înțeleg de ce; am mai văzut undeva aceste imagini. Ele sunt niște strigăte în pustiu, unul dintre multele chipuri pe care le poate lua uneori disperarea. O caut cu privirea pe Cristina. Ghemuită lângă patul improvizat, scotocește într-un maldăr de casete. Mulată puternic din pricina poziției, copiindu-i pulpa fibră cu fibră, fusta ei cu picățele albe stă gata să plesnească. Are

iarăși aerul acela ingenuu și sălbatic de zeiță a fecundității.

– Cris, o strig, dacă pot să-ți spun așa, ca bunicul tău, cine este de fapt Felix?

– Cum cine e, nu ți-am spus? Și își întoarce brusc privirile spre mine, iar ochii ei negri, neverosimil de mari, scânteiază la propriu, adică aruncă un fel de lumini scurte în penumbrelor camerei. Un amestec de excitație și de ură țâșnește din privirile ei, proiectate pieziș printre șuvițele ondulate care i-au acoperit, din pricina mișcării precipitate, fața și pieptul. E un chinezuc mic și dulce, dulce de tot, și pe deasupra bărbatul lui Lizoi, verișoara sau sora mea, așa cum ți-am povestit mai devreme și cum vrei tu să-i zici.

– Și unde-i acum?

– Cine?

– Chinezul acela mic și dulce, bărbatul lui Lizoi, că doar despre el vorbim, nu?

– A, Felix, păi cine să știe pe unde e? Are el treabă pe undeva, știu eu pe unde!? De obicei nu mi se confesează și nici nu-mi trimite rapoarte de deplasare. Dar, în general, umblă. Are lumea lui și treburile lui. Dar de ce mă întrebi? Ai aerul acela conspirativ al unuia care a făcut o mare descoperire. De fapt, ce vrei să spui și ce te interesează să afli?

– Vreau să spun că am mai văzut aceste imagini și că în mintea mea ele se leagă de o situație limită, de conștiința prăpastiei și de proximitatea morții.

– Iarăși povestea cu scările? Repeti și acum o experiență anterioară? Știi că înmulțirea acestor desincronizări între act și conștiința lui este primul semn de schizofrenie?

Ochii mici. Buzele se destind, freamătă ușor, apoi se învinețesc, părăsite, ca în urma unei aspirații subite, de ultima picătură de sânge. O arcuire insesizabilă, premeditare a unui atac pe care îl presimt inevitabil și încărcat de o furie fără margini. Tace. Respiră precipitat. Plimbă o casetă. Apasă dezordonat pe clapele unui casetofon imens. O lumină mai vie, o rază de soare care scapă prin opacitatea imperfectă a ochiului de geam, se răsfrânge și desenează o formă rotundă și tremurătoare, asemenea celei reflectate de pânza unei ape care se mișcă, în colțul drept al unui peisaj marin, acolo unde se înlănțuie, ca niște umbre dintr-un vis confuz, imaginile sumare ale acelor pescăruși care se îndreptă, în zbor, spre ieșirea din cadru, răzvrățiți parcă împotriva unui spațiu fals, a unei butaforii cu atât mai agresive, cu cât vrea mai mult să mimeze realitatea.

– Nu e nicio desincronizare și nicio tulburare de percepție, le-am văzut pur și simplu, îi

răspund eu. Le-am văzut și am simțit întreaga dramă din spatele imaginii, pe zidurile pustiite după dezafectarea lagărului de la Birkenau. Pe scânduri solitare sau pe mici suprafețe de tencuială reveneau, ca semn al unei speranțe irepresibile, ori ca experiență efectivă a libertății, invariabil, obsesiv și mereu proaspăt, motivul apei, al orizontului larg, pe care se sprijină întreaga înălțime a cerului, al păsării care zboară sau al corabiei care se pierde în zare, însă totul era lansat din realitatea captivității și din anticamera morții. Din gura camerei de gazare, din cavernele sonore ale craniilor pe care n-a mai rămas nicio fibră de carne, ci doar piele mumificată; umbra de viață care mai rămăsese prin mărcinișul de oase și prin încręgăturile de vene, de tendoane și de zgârciuri la vedere se încăpățâna să-și prefigureze libertatea, fugea din contingentul infernului, odată cu imaginea care încorporează mitologia profundă, dar și întreaga realitate a nelimitării. Acestea nu sunt imagini oarecare, ele sunt leitmotive ale detenției și strigăte de ajutor, S.O.S.-uri adresate vidului, în spatele căruia doar bunul Dumnezeu mai poate fi găsit. Nu te contrazic, Felix al tău poate fi și chinez, dar mai mult decât atât, el este un prizonier disperat. D-asta te-am întrebat unde e.

– Mai întâi, nu e Felix al meu, ci al lui Lizoi. În al doilea rând, ti-am spus că nu știi pe unde umblă, iar în al treilea, ce să zic, sunt profund impresionată de literatura proastă pe care o debitezi cu o ușurință și cu seninătate în fața ridicolului, recunosc, amândouă pur și simplu e-xem-pla-re. Dar de ce te frământă, poate totul nu-i decât o poveste și kitschul de pe tencuială, și Felix, și Lizoi. O ficțiune, atâta tot, un gen de literatură la fel de proastă ca a ta, un simplu joc pentru o imaginație care mai trebuie și ea exersată din când în când. Care, între noi fie vorba, nu se naște niciodată din iubire, ci întotdeauna din mefiență și din suspiciune. Dar hai mai bine să îți arăt și restul casei, poate așa te mai relaxezi și te eliberezi de tentația fabulațiilor polițiste, iar aici, în camera lui Lizoi și a lui Felix o să revenim după aceea, da? Hai, vii?

Se ridică. Brațele desfăcute, cu o mișcare puternică în spate, îi împinge înainte pieptul firav, iar sâni mici, adolescentini, cu un fel de obrăznicie prematur provocatoare, împung aerul și vor parcă să atragă asupra lor întreaga istorie a clipei și să abată orice gând lăaturalnic. Șifonată din pricina acelei poziții ghemuite, strivită îndelung între pulpele care-și trăiesc viața lor oarecum autonomă, separată, prin gestația și prin monumentalitatea lor, de cea a corpului în ansamblul său, fusta ei largă, etalând o întregă eflorescență de pliuri,

stropită cu picățelele acelea de un alb destul de incert, îi curge leneș, dezvăluind-o, strigându-i corpul, aruncând-o privirilor drapată într-un amurg foșnitor, de frunze vestejite.

– Hai, vino, își reînnoiește Cristina chemarea și îmi întinde mâna cu un gest larg, puțin teatral, în care nu se poate citi nimic în afară de propria lui arcuire, apoi fandează ușor. Dar în spatele acestei retorici convenționale a gestului, eu văd, sau, mai degrabă, simt, o precipitare ascunsă, o enervare ținută încă în frâu, însă nu foarte departe de starea de criză. Îi prind din aer vârfurile degetelor, i le apropiez ușor de tâmpla mea stângă și apoi le las să alunecă încet de-a lungul obrazului și al gâtului până se cuibăresc în adâncitura dintre claviculă și gât. Nu reacționează în niciun fel. Nu se opune și nici nu participă, se conformează doar cu un fel de nerăbdare de a ieși mai repede din cameră și de a pune capăt unei conversații care începuse să ia o întorsătură imprevizibilă și paradoxală.

În loc să fie, sau măcar să mimeze, o formă de comunicare banală, un mod asumat de ambele părți de a elimina obstacolele și de a micșora distanța, ea devenise un fel de luptă deschisă, spațiul unei adversități explicite și un drum neclar, plin de meandre și de subterfugii, către diverse ascunzători și capcane. O privesc iarăși lung. Fix. Fără niciun cuvânt. Ea îmi răspunde la fel. Fără să clipească și cu respirația stăpânită, aproape reprimată. Genele nefiresc de lungi îi tresar din când în când, întunecându-i și mai tare privirea.

– Unde? o întreb. O întreb inutil, poate doar pentru a întreține conversația, fiindcă îmi spusese doar cu câteva clipe înainte și, oricum, știam că într-o altă cameră, pe un alt coridor, dar voiam parcă să temporizez, dacă nu chiar să amân, această nouă plimbare, cu noi întrebări și cu noi răspunsuri date în silă, cu jumătate de gură și pe jumătate, în general. Surâde. Fața ei smează capătă dintr-o dată o lumină grea, apoi întregul ei corp se mișcă provocator și vine, iată, spre mine; brațele îi cad moi peste umerii mei și îmi înconjoară gâtul cu o forță constrictivă de șarpe, crescândă până la sufocare. Îi simt în ureche respirația fierbinte, amestecată cu vorbe sâsâite, cu o avalanșă de șoapte abia inteligibile.

– Cum unde, nu ți-am spus? Vreau să-ți arăt casa. Casa copilăriei și a iluziilor mele de femeie, care chiar se crede, câteodată, matură. Atât cât se lasă ea văzută și cât am eu dreptul să ți-o arăt. Hai, vino, continuă ea cu o voce profundă și insinuantă, și nu-ți mai inventa prilejuri de luptă și spații de cucerit, fiindcă eu nu am apucat să-ți fiu nici măcar iubită și cu atât mai puțin adversar.

► VIORICA RĂDUȚĂ

Eșafodul cu martori, alte vederi și o arhitectă
(fragment de roman)

Ei, ceva morți, adică viața băgată în mormânt cu a bunicilor cu tot, încă se mai aude prin actualități. Dar pe sticlă apare și arhitecta care a lucrat pe Dealul Spirii. Totul era la scară umană, zice, se vedeau pe Uranus și maghernițe, și porți de fier ruginite, și curți comune cu durerea în ele, dar erau destule case construite la început de secol XX, cu decorații, bine clădite. Viețile, viețile mai ales s-au băgat în lama cu tăișul bine ascuțit din anii '80. Odată cu suflarea omului. Veneau escavatoare direct în pereții casei, veneau cu brațul făcut, parcă, din acoperiș, deodată. Așa, cerul văzut chiar din dormitor anunța sentința, care urca sau cobora după configurația străzii. Să te trezești în gheara unei macarale, cu acoperișul tras și o dimineată îngrozită de ce vede, ajunsese obișnuință, în cele din urmă. Asta da auroră! Tot zăceau cam demult femei și bărbați în fotografii, care atunci au fost smulse din locul lor de pe peretele amestecat cu fierul forjat de la gard. Trandafirii s-au uitat primii la chipurile lucrătorilor, dar ele erau ca pământul în care intra și Uranus, parte cu parte, spate cu spate, fundătură cu fundătură, plop cu plop, calcan de calcan, fundație peste fundație, toate mestecate și vânturate, apoi purtate în praful Bucureștiului, neliniștit de ce vedea că stă agățat pe Eșafod.

Eșafodul părea un loc gol, dar se uita, de fapt, Spânzurătoarea de sus la toți și la toate, cu cei doi Conducători și alaiul, chiar și la femeia în dureri, luată cu ambulanța la spital, se uita să agațe de ea și speranța care tocmai năștea. Dacă moartea se poate naște cu viața pe Eșafod! Mama avea în ochi copacul din curtea casei, încă se ținea de freamătul lui ca o stafie. S-ar fi ținut și de obiectele de valoare, erau din consignație, dar toate fuseseră amestecate între fiare, cărămizi, balcoane și priviri mute în resturi de fotografii. Moloz. Cu ochii încă pânză, după o săptămână de spital, a văzut că nu era dusă spre casă și a fost ca și cum s-ar fi uitat în gol. Copilul plângea. Mama a blestemat că nu mai era locul, nu mai era. Doamne, de la Eșafod, chiar pe capul lui Mihai Vodă, care nu a vrut să umble pe roți, doar nu faci o simplă mișcare să nu mai fie nici străzile, smulse cu pavaj cu tot, cu Dacii, scărițe, pantă, sine, țiuțit de tren sau linie de tramvai, ți-ar trebui frânghie groasă la minte. Totuși, de acolo, a fost dictare ca să fie mutat pe role Palatul Sinodal de la Mănăstirea Antim. S-au

uitat cei rămași din umbra Conducătorilor, de la Eșafod și de la poalele Dealului, timp de 6 ore, cum merg 9 000 de tone și suta de mii de cărți, de încă 1000, iar scârțâitul a rămas în urechi pentru mult timp, mai ales că și temperatura de minus 18 grade Celsius crăpa încet, mai încet pentru Biserica Antim, mai frig, mai îndelung și mai departe. Prea multe turlle, chilii și alte mirodenii, glăsuiua cu fața pungă și fără lucrare recentă Savanta, pe picior de plecare. Pe aici nu se trece, a mai zis la urechea Conducătorului și tot în ea au căzut a doua zi și turllele, cu toată mutarea de ieri a colțului de nord-est al Spirii. Doar Eșafodul a rămas, tot ca o fantomă.

Dar mâna Conducătorului a șters și alte biserici, deși erau în dreptul lor, revine arhitecta. Ce îți făcea de nu o lași acolo, nu-ți împiedica nici măcar privirea. De la o zi la alta, de la o oră la alta, însă, văzul se curăța. De *obiecte*, așa a avut noroc și Biserica Mănăstirii Mihai Vodă, mutată fără loc, nu conta. Cum nu contează nici azi ce funcționar dă aviz pentru demolarea clădirilor monument istoric, cică nu se pot renova. Sau costă, sau proprietarii moștenitori se tot gândesc, iar crăpăturile ajung lame de buldozer, mai fine, adevărat. Golul caselor dărâmate rămâne singur în picioare, dar timpul și vântul îl fac tot praf. Sau găuri, dar ele sunt multe, mai ales în oamenii mutați la bloc. Că erau și cocioabe, mizerie, iederă și borfași, asta nu înseamnă că Uranus fusese un focar de infecție. Casele erau la „înălțimea” omului, dacă înțelegeți ce spun martorii și fotografiile vechi.

Vreți să spuneți că au rămas și destule cioturi, uite că Mihail Sebastian își vede mama în spatele Mausoleului SRI, chiar pe locul cartierului vechi, dar ei sunt depuși printre cei vii. Ca și casa, în alb-negru. Ei, amintirile mai umblă pe afară, uite Restaurantul Motanul Negru, stația de tramvai din fața parcului, aștepți și acum acolo, o iei spre Izvor, ai coborî și Scărișoara, pentru Fabrica de Pâine. Pe partea stângă, Stadionul Republicii și strandul mai băntuie sub primele cupole ale Casei Poporului, și ele ridicate la cer, dispărute. Ei, fabrica s-a făcut crescătorie de porci, dar ajungem iar la Motanul Roșu, pe dedesubt. Vezi Maidanul Casei de Știință? E plin de piatră cubică, poate și undă care venea pe Ecoului cu cârțițele de azi încă mai e vie, dar toate amintirile sunt locuite de șobolanii Instituției. Acum e o singură epocă aici, cu toate că nu au dispărut ferestrele casei care dădea în Uranus. Doar că nu se mai vede că a fost. Dacă o iei pe 13 Septembrie, nu dai de pustiu, așa că de unul singur te uiți la Poliția Locală, Ministerul Justiției, treci la treptele din fața Parlamentului, ai

o sperietoare în gând, mergi până la Curtea Constituțională, apoi te întorci pe cealaltă parte și ieși la rând lăcașurile Ministerul Finanțelor, Parchetului General, în fine, Ministerul Mediului, apoi SRI-ul. În ochii ăia de sticlă, montați peste tot, și în Piața Constituției, unde se înfige vreo sulită în ei, pe la Piața Francofoniei cotești pentru Casa de Știință, dar ai mult de mers, dacă vrei să ajungi pe aleea din față, să vezi Parlamentul de pe scări, ca Geamănu. Poate așa îți imaginezi, dacă tot stai între cele mai mari mausolee, specialiștii și muncitorii din anii '80, îmbrăcați în uniforme militare pe șantier, pe stradă, la cantine, în ploaie, praf și oboseală. Ca pușcăriașii, 24 de ore pe zi, asta era securea, să faci azi una, mâine se schimba. Ca interioarele, ca aripile, căile de acces din creioane colorate mai întâi, pe care numai cei zidiți înăuntru sau afară, dacă mai trăiesc, le duc pe hârtie. Ordinul e ordin, și în moarte și în viață. Una de alta legate de Eșafodul unde sosea Conducătorul cu specialiștii. Mai întâi spânzurau golul din față, Dealul retezat, apoi ce încăpea în priviri. Dar privirile s-au deplasat și mai departe, până au înghițit Spitalul Brâncovenesc, Hala Mare... Când privirea a cuprins și delușorul spre Sfânta Vineri, odată s-a oprit timpul, să facă o pauză, că se auzeau voci spre Universitate. Dacă tot suntem la Piața Unirii și fântânile cântă în culori, zic să vedem și aici cum ducea *mâna lui Nicolae*, dintr-o singură mișcare, vechea Piață, cu spatele încă întreg, de la Han la Eșafod. Acolo atârână azi mărturiile și o dimineată în care venea în pat cerul și brațul vreunei macarale. Dimineata, însă, nu stă liniștită, se zbate în alt golul, ținut de frânghie să încapă urmașii uranienilor. Plecați, se aude un ecou pe bulevardul fără pietoni care duce direct la Parlament. Tunelurile duc morții pe dedesubt până la Cișmigiu, Centrul Vechi, Patriarhie, Cotroceni, știute de șobolani, deși mulți sunt deputați cu câteva mandate, în pivnițele astupate și în catacombele de prin tot Bucureștiul, nu e nevoie să desfacă ușile grele, se desfac ele ca să ia aer, cu praful și zgomotul de deasupra. Șobolănimea nu-și face probleme, poate ieși sub clădiri, la unele ministere, sub piețe, nu e vreo îndoială, mai ales că stațiile de metrou sunt și ele la îndemână. Că apa mai țâșnește odată cu șobolanii, asta se poate remedia, numai clădirea Parlamentului și cea a Științei, primul ca într-un labirint al lui Keops, îngropat cu camerele lui secrete, au trăit un moment de panică în momentul când pandemia s-a dus pe canale și tuneluri. Purta Marghiolița tuburile de oxigen din nările bolnavilor ca să-i poată îngropa, dacă tot creștea numărul morților de la o zi la alta, de la un loc la altul, de la seară, de la

noapte și dimineată. Numărul nu se uita la om, se uita la pix. Eșafodul nu fusese dărâmat.

Când teama i-a făcut pe uranieni să-și caute amintirile cât timp s-au izolat, încercând să separe zilele între ele, chiar visele, au început să creadă că sunt în casele lor, ca să poată rezista, de parcă vopseaua dura și după demolări, florile miroseau la fel peste treizeci de ani, aerul păstra interioarele fără acoperiș, iar pâinea încă se dădea caldă la chioșcul fabricii dispărute. Doar portretele părinților, trase cu pereții de buldozere, te priveau în somn, ca niște absențe, mai intens decât altădată. Și frica s-a lățit, tomberoanele au fost lăsate cu săptămânile în stradă negolite, măștile s-au potrivit pe fețele bătrâne sau abia născute, ca să nu fie sărutate prin geamul de la reanimare. Ce vreți, să doarmă sărutul în folii de veci odată cu trupul, care nici nu fusese plâns, fiindcă nu era permis să te apropii și să faci autopsie din ochi, că te molipseai? Doar vaccinul a fost adus de mesageri, iar cei care se visau vii, stând la rând la centre improvizate, au citit și aprobat hârtii după hârtii, că nimeni nu răspunde în afară de propria semnătură. Așa au scăpat mulți, rătăcind în simțuri și așteptând să se odihnească pe Calea Libertății, la est de Palatul Parlamentului, chiar de pe locul Eșafodului. Doar că vremurile mergeau spre Vest și seara se uita pieziș la trecători și la funcționarii gălbejiți, din arhivele înșirate pe 13 Septembrie, cu amintirile lor moarte. Doar privirea Femeii-cu-dinți-de-rechin era sus, la Casa de Știință, de unde bulevardul părea un șarpe viu, pe care îl întorcea de la distanță. Oare mușca Ingeaua din mintea bucureșteanului și din genunchii îndoiți în spatele Eșafodului, nescos din Deal și din memorie, de parcă fărâma oase?

Buimac în Instituție

Anca Vieru rămăsese în Mausoleu, Achim n-a mai așteptat-o și nici nu voia să răspundă la telefon. Poeta s-a întins pe banca din hol, iar fața portarului o păzea din cămăruța lui transparentă. Se ridicase pe vârfuri și o privea cu distanța impusă de Instituție, în care suspendase intersecția cu Uranus și, cum se mai zice întru Domnul și cu voia dumneavoastră, mergi direct spre Catedrală, dai de alegători și deputați, ieși din coliva cu iluzii și mâl deasupra, dacă până și credincioșii se închină la ferestrele cu pacienți, nu? De atâta vreme sunt liberi la pușcărie, da' au așa tupeu și, cum spune Ingeaua, *hard și staff*, plutesc pe baltă, cum ar fi niscai informații secrete sau făcători de minuni, plutesc de mult peste anii de duhoare și șobolani îmbuibăți. Lasă șobolănimea, asta e cu Ingeaua, își spune și închide ferestrauca de sticlă.

Te pomenești că Sfânta Mare Muceniță a venit să dragheze Casa de Știință, nu-i vina ei că arhanghelii sunt pântecoși, Doamne, mișună tot oameni de nimic prin zonă, până la mafia cuțitelor din Piața Constituției, da' să nu greșesc citatu', așa am auzit din sticlă, *tot șobolanu e mafiot*. Domnul Arhanghel Capbun cum s-a dus? Ca un exponat cu picioarele înainte, fără fanfară, direct pe 13 Septembrie, încearcă și azi să se odihnească într-un mausoleu, dar nu-l primesc funcționarii până nu completează toate actele. Durează de la un ghișeu la altul, de la un xerox la altul, noroc cu digitalizarea, cică se termină bâlcu' și începe circu' de transparență deși, omu' a mai fost filmat până în dormitor, cu vis cu tot. Ca aici, ha! Așa că îngerul nostru alunecă pe bulevard, în sus și în jos, ca untul de altădată, nestors și ținut în garnițe, după Capșa stors și întărit ca tropăitul copitelor pe caldarâm. Eu l-am apucat dedesubtul Casei, când crăpa de ziuă și bidoanele erau ca niște vestitori, mi-a spus mama, hăt, dinspre Băneasa, ce vremuri! Acum nu mai încape nici crăpatul de ziuă printre oasele de sub mine că stau așa pe crucile băgate în pământ, nu știu nici măcar dacă alea îs, Dumnezeu să mă ierte, am murit și io de curând, dar cașcavalul rămas de la lăptari și brânza de vaci nu prea se mai cumpără. Poate smântâna. Ce mă miră e că străzile aveau aer, acum e înecat și el dedesubt.

Ana Vieru se duce după sufletul ei, dar se face cam întuneric și umezeală. După ce bate clopotul de două ori la Catedrală, se agață de niște scaune. Și de vânt, Doaaamne!? Culoarul se mărește, sapă lucrătorii din două părți, plimbarea i se termină în mormanul de hârtii și cade pe un scaun. Nu-și mai pune nici întrebări, nu mai are putere. Este sau i se pare? Și se face covrig la fereastră, Țsta e sufletu' meu, se dă înapoi, tot hârtii. Și am lucrat la volumul aista o viață! Umbra ei intră într-un birou, praf și aici, dar o privire o sfâșie, se întoarce și pune ceasul la 12. Miezul nopții e țeapăn. Vieru Ana își zice că oricum nu trece timpul aici, când trece. Gura Chealei se duce, însă, într-o strâmbătură, suflul rece vântură hârțiile, Anei îi zvâcnesc brațele, apoi cad pe lângă trup, aude niște pași, Cheala îi trece sub tăcere, albastrul se duce la fereastră și Ana se teme că va uita tot. Măcar să facă amintirea asta cu el. Ca Radu Achim. Nu e timp de măsurători, îi zice Cheala, oamenii lucrează la renovări.

Să-l aducem pe Macadam, se trezește din amorțeala de pe scaun Ana Vieru. Cheala se încruntă. Pe termen lung, adaugă Ana, dar asta o deranjează mai tare pe numita de curând Director la Editura Casei de Știință și Literatură. Dudaie, aici nu ești la păcănele, nici la furat apă. De ce, ori

e secetă lungă în București? Da' matala de unde vii? De afară. Auzi! Afară nu e aer, mai rău ca aici. Depinde cine dă ordine. Ce, ne învățăm în jurul cozii? Eu țin stindardu' sus, da' ce cauți dumneata aicea? Pentru antologie, doamnă Director, se aprobase. Poate lângă crapii și știucile de pe Dunăre, la restaurantul lui Patzaichin. S-a anulat? Întreabă Ana Vieru. Și ce atâta rahat pentru o antologie, desființăm colecția.

Scaunul era pregătit deja, Ana cade cu greutate pe el. Potcoave de cai, asta am căutat. Parcă mi se face iarbă în gură, o să-mi scriu recviemul. Prin albastrul de la fereastră o vede pe mama, își amintește că a lăsat-o la Romană să-și caute niște amintiri. Va trebui să iasă de aici. Mama locuise în Uranus înainte să se mute la Buzău, i-au demolat. La bloc nu e viață, Ană, i-a spus. Nici moartea nu vine la fel, i-a zis. Pe Arionoaiei știam și gurile de canal și pavajul. Era o vilă pe Strada Puțul cu apă rece. Și Ecoului, mereu ai spus de Ecoului, mamă. E dedesubtul tău, ar fi trebuit să știi, mi-am bătut gura de pomană. Am zis că amintirile sunt cam șterse, mamă. De la timp, zice mama, înfășurată în pata albastră din fereastră. Și a scos fotografia cu Scărița, unde e chiar ea, în rochie lungă și albă, cu părul pe umeri și o poșetă în mână. Porți pantofi fără toc, mamă. Eram tânără, dar mai înaltă decât taică-tu, de aia, unde crezi că mă duc cu rochia bună? Veneam dinspre Puțul cu apă rece și urcam pe Scărița până sus, dar cel mai mult îmi plăcea pavajul. De fapt, toată strada avea aer pentru odihnă, Ană. Și Stadionul, mamă. Noi coboram Scărița pe seară. Și tot ați fost dărâmați. Ce ai vrea, să ne bubuie nervii și la cimitir? Oasele, le auzim aici. În timp ce Dâmbovița se scufundă, o să vedeți voi secetă. Au, dar aleșii ce păzesc, doar văd de sus malurile, ei doar se plâng, nu mișcă nimic, vorbe-n vânt, fură și zahărul din ceai, cotcodăceală. Mamă, au votat legi. Furtună într-un pahar cu apă. Hai, fato, nu-ți mai scoți din cap ideile fixe? Știu, propaganda merge, manipularea ideologică e din cea pură, toți au dreptate, pe bucăți. Nu s-a suspendat, încă, libertatea, poți vorbi orice, mamă. Ba pe ici pe acolo ar fi semne, nu mai puneți boticu' la gogoșile presei. Și așa vine circul, cică îl pune pe drac să ia tortul. Parșivi, nu vezi că toți aruncă pământu' pe noi? Mămică, nu sunt papagal dresat, e una... De cine e dresată? Scăpată, vrei să zici, de ofițerii acoperiți, sau de justiție. Ei, huiduma face stâlp cu tribuna, e numai în delir. Se evaporă și asta curând, poate. Trăiască pensiile speciale, zice, și treceți pe parizer, că era bun! Nu mai e. Și să știi, până și oasele de care spuneai sunt de păcălici. Ba să te uiți măcar la fotografiile vechi. Și dosarele de morți sunt suspendate, încotro să te

îndrepti? Spre alb, mamă. Se face negru. Cu sobolanii de la vechile și noile organe, deși sunt toți prizonieri, Cum să fie? Prizonierii propriilor gânduri, vile, dex-uri și fesuri, zâmbiți, vă rog! Achim zice că nu părăsesc morții viața asta așa, Nu, se îndepărtează de ea. Of, mamă, te-ai schimbat, Minte mi-a rămas, Eu știu? Măgaru' se scarpină singur. În ferme, dacă înțelegi ce vreau să spun, după 1982, Precum mortu' la geam, ha! Lasă, am mai citit și eu ceva, doar în liceu îmi dădeai atâtea pagini pe zi...

În moșia ei, Ana Vieru apucă ziua ploioasă, când străzile din dreapta Ecolui dispăreau, odată cu canalizarea, pianul din casa cu acoperișul scos și cocul unei femei, chiar și un vișin aplecat mult peste macadam. Aici, Ana aproape că se trezește. Un cuvânt, de fapt, îi era cunoscut. Macadam? Stai, unde se află? Deodată, vede rochia albă de fată a mamei cum urcă în tramvaiul dinspre Dealul Patriarhiei. Nu mai e Hala Mare, unde o fi vrând să se ducă? Mai multe brațe se țineau de spatele celui alt tramvai, voiau să urce spre Rahova. A, se purta trapez, acum o să aflu și anul, își spune. Nu l-a mai aflat, pentru că mormanele de pământ de pe marginea Arionoaiei au dispărut și s-a trezit în Casa de Știință. Exteriorul o fi acum ocupat tot de vise, ar vrea să întrebe portarul. Transparența dispăruse odată cu el. O fi ca plopul care a trecut strada, viețile n-au mai reușit.

▶ EMILIA POENARU MOLDOVAN

În căutarea Atenei (fragment de roman)

Îmbrățișarea domnului Sotiriu n-ar fi dat-o pe nimic în lume, în clipa aceea: tandră, bărbătească, empatică, părintească, de profundă apreciere, un transfer al unei energii atât de luminoase cum nu mai avusese parte în viață decât fragmentar și de la persoane diferite.

Am venit eu la tine, după cum probabil știi, la noi nu se poate, cu Tuța... sâraca, știe că ești în oraș și era gata să pună masa să te invităm; îi spunea lui Flaviu că dacă-i moartă mama lui, poate să „umble” din nou cu tine... e total defazată, ignoră complet că Flaviu e bătrîn și el, are nevastă, copii, nepoți, de fapt, cred că știi cum e Tuța, se poate transpune ușor cu zeci de ani în urmă; e o fericită, dacă ne gândim. Bine te-am găsit, draga

mea, și mulțumesc că ai venit la parastas.

Bine ați venit, ați mai știut unde stau? Cum să nu, dar atâtea vreme casa a fost părăsită că nu știam dacă mai vii prin țară, dacă mai locuiește cineva aici... noi nu prea mai avem cu cine vorbi în oraș, să știm ce se mai întâmplă; Tuța nu e de încredere cu știrile, că le încurcă pe acelea de acum 30 de ani cu cele de acum, așa că nu mai știam nimic de tine.

Rămânem în curte că e plăcut afară, vreți? Așa e, dacă nu mă întâlneam întâmplător cu Flaviu pe stradă, cred că mai treceau câțiva ani sau nu ne mai vedeam deloc. Îmi pare rău pentru doamna... Cu ce să vă servesc? Am un vin bun franțuzesc, din regiunea în care stau în Burgogne, știu că vă plăcea vinul...

Mi-a plăcut, și acum îmi place, dar beau rar, am trecut de optzeci și știi cum e, doctorii sunt pe mine cu interdicțiile, deși eu mă simt excelent. Da, beau un pahar cu tine, mă bucur așa mult că te văd.

Am remarcat că arătați foarte bine pentru vârsta dumneavoastră, ar fi vrut să zică Atena, dar ceva a reținut-o; în Franța, s-a obișnuit să nu mai facă afirmații de complezență, știa că în România sunt în continuare la modă, oamenii se complimentau mereu, exagerând de cele mai multe ori, fără să-și facă probleme dacă e adevărat sau nu ce spun. Da, în biserică a impresionat-o statura încă impunătoare, dar cum stătea acum pe șezlongul din curte și fiind atât de aproape de el, i-a văzut obraji cu fălcile căzute, gura, nestrăjuită de mustață ca la fiu-său, îi trăda adevărata vîrstă, dantura falsă, descoperită cînd vorbea, chiar perfectă, în loc să-l întinerească, accentua ofilirea dramatică a buzelor, doar ochii, mărginiți de sprîncenele stufoase, nesupuse albirii totale ca părul, aveau o privire încă vioaie, pătrunzătoare, semnul unor rămășițe din ardoarea de tinerețe.

Ce noroc pe mine că am ochelarii de vedere cu protecție solară, acum sunt închiși la culoare și nu-mi poate vedea privirea fugară peste chipul lui și concluziile; îmi zicea mereu cînd ne plimbam în parcul căminului studentesc să mă feresc să mint, că mă trădează ochii, sau dacă e chiar nevoie de o minciună, să-mi pun ochelari de soare înainte sau s-o spun cu ochii închiși. Sigur că mă amuzam teribil de toate astea, nu credeam o iotă, mă consideram o bună actriță, ce era așa greu să minți cu seninătate, cum vedeam în filme sau citeam în cărți. Oare el mai știe câte povesteam în plimbările noastre?

Mă bucur așa mult că te văd, a repetat domnul Sotiriu văzînd că eu n-am zis decât bine ați venit; sigur că mă bucuram enorm să-l reîntîlnesc pe bărbatul acum bătrîn din fața mea, care mi-a vegheat anii studenției cu o afecțiune de tată și o

admirație pe care nu am simțit-o de la niciun bărbat de vârsta lui; nu știam sau poate am preferat să ignor că admirația lui însemna mai mult, adică era ceea ce mi-a spus pe șleau maică-mea după ce am împlinit 30 de ani. Și eu mă bucur mult, am spus și am turnat vinul roșu în pahare, e de la un domeniu din apropiere de Beaune, unde locuiesc în Franța, iar viticultorul care acolo e ca un baronet local, are viile și conacul de peste 400 de ani, moștenite din tată-n fiu; a cumpărat și în România niște dealuri. Vinul e de fapt din România, îl produce pe niște coaste de deal despre care zicea că-s mai grozave ca la ei, îl vinde numai prin Australia și Noua Zeelandă, dar are mereu câteva zeci de lăzi și acasă; ne-am împrietenit când am ajuns în Franța și am scris pentru un ziar din Cluj un interviu cu el... simțeam nevoia să vorbesc, să dau detalii deși știam că nu-l interesează, să nu-l las pe el să zică ceva, mă simțeam mai emoționată decât mi-aș fi închipuit, când l-am întâlnit pe Flaviu n-am avut starea asta.

Mai scrii poezii? Mi-aduc aminte că în anul întâi mi le-ai dat pe foi de matematică, scrise de mână, ziceai că erau din ultimii ani de liceu și le-am dat secretarei să le bată la mașină, le-am adunat într-un volum cu coperti tari, știi, cum se făceau la lucrările de diplomă pe vremuri, i-am dat titlul volumului *Initium*, îl mai ai, poate?

Nuuu, poezii nuuu, am mai colaborat la diverse ziare și reviste pe teme economice, dar așa, ca distracție, poezie nu am mai scris de atunci. Simțeam că-mi ard obraji ca și când mi-ar fi adus aminte de ceva rușinos din trecut, sau poate era doar vinul roșu, poeziile le scrisesem în perioada corespondenței mele cu Flaviu, când eram „*éperduementamoureuse*”, uite că singura persoană care-și aduce aminte de poeziile mele copilărești e domnul Sotiriu; de fapt, nu cred că Flaviu știa de ele, iubirea noastră epistolară s-a sfârșit înainte de a intra în perioada confidențelor prin viu grai.

Nu i-am spus musafirului meu, nu trebuia să știe nimeni că am reluat scrisul, nu poezii, nici alte genuri, de când am plecat în Franța am ținut un jurnal, fără pretenții literare, doar urmând îndemnul Virginiei Woolf, „notează și durerea trece”, vorba vine, jurnal, că de fapt nici acum după zece ani n-am ajuns la zi, sunt mai mult amintiri, decât notații zilnice.

Acum, mai mult citesc și călătoresc sau cel puțin am călătorit peste tot până anul trecut, dar anul ăsta, am simțit nevoia să vin mai devreme și să stau mai mult aici, acasă. A fost norocul meu că am venit acum și că v-am întâlnit pe dvs. și pe Flaviu, vă mai pun un pahar? E bun, nu-i așa? E

răcoros și nu prea tare alcoolizat, de aceea îmi place și mie. Și ca să vă răspund, da, mai am „volumul”, îl am aici acasă, nu l-am dus cu mine în Franța. Am vrut să-i spun că e într-o cutie împreună cu scrisorile lui Flaviu, dar nu voiam să deschid această discuție.

Ce păcat că nu ai continuat. Mie mi-au plăcut poeziile tale, știi, puteai să scrii și poveștile pe care mi le spuneai când veneam la cămin, să te iau la plimbare, m-a distrat mai ales cea cu bătașul școlii care ți-a barat drumul pe scări, erați prin a opta, parcă, și i-ai dat un pumn că i-ai spart nasul și a fost mare discuție în cancelarie, cine a fost vinovat, cine a început, noroc cu mama ta care era profesoară și te-a susținut, dar te-a certat pe urmă rău acasă, mi-a plăcut ce ți-a zis, că așa o să faci și mai târziu, hahahaha, cu cei care îți vor face curte! Sau cum ai fugit după băiatul lui Arvai, tâmplarul, cu o bătă în mână, că a intrat în curte la voi seara și se uita pe fereastră în camera ta și a și furat haine de pe sârma de rufe. Daaa, eram obișnuită cu bătăliile cu frații mei, de când eram mai mici și am căpătat o îndrăzneală pe care nu știu cum am pierdut-o, apoi. A propos de băiatul lui Arvai, la parastas l-am văzut pe doctorul Duzinașcu, vă cunoașteți?

Da, cum să nu, până să plecăm noi în București, eram foarte apropiați cu părinții lui, iar el cu Flaviu au fost colegi de clasă până într-a opta. El a plecat la Cluj, la liceu. Ce-i cu el?

A fost plecat în America vreo trei luni și Bandi, cred că așa-l chema, nu mai țin bine minte, pe băiatul tâmplarului, care acum trebuie să aibă și el aproape 50 de ani, i-a intrat în casă în tot acest timp și i-a băut toată colecția de băuturi fine și i-a fumat țigările și trabucele, a ascultat muzică, cică l-au reținut pe baza amprentelor, că nu s-a obosit să se ferească, dar doctorul nu a depus plângere împotriva lui când a aflat cine e hoțul. Posibil să fie liber acum, dar sigur va avea proces. Nu v-a spus Flaviu? Dacă sunt prieteni, sigur a aflat.

Nu, nu știam, după parastas, într-adevăr, ei au plecat împreună, cred că la Dan acasă și eu a trebuit să merg cu Tuța, știi, ea se mai rătăcește pe la cunoștințe de obicei și nu mai pleacă, povestește vrute și nevrute, nu cred că mai are noțiunea timpului. Suntem cam îngrijorați pentru ea, altfel e inofensivă și mă bucur că își gătește în fiecare zi. E adevărat că hrănește o grămadă de pisici și câini de pripas cu ce-i rămâne, dar am luat hotărârea cu Flaviu să plătim pe o nepoată de-a mea să vadă de ea, să mai vină s-o viziteze și să observe dacă e în regulă și să ne țină la curent. Știi, nu-mi prea-mi spune nimic Flaviu, el cu mamă-sa povesteau de toate, e foarte afectat de pierderea ei; eu cu... fata

mea am avut cea mai bună comunicare.

M-am sculat de pe scaunul meu și l-am îmbrățișat, i-am cuprins umerii și mi-am lipit capul de capul lui pentru câteva secunde, așa am simțit să fac, așa am făcut, mai ales că pomenind-o pe fata lui, căreia nici măcar n-a cutezat să-i spună numele, vocea i s-a frânt într-un tremur de plîns. Am stat așa câteva minute bune, fiecare pe scaunul lui, fără să spunem nimic, tăcerea nu era de jenă, fiecare ne gândeam la morții noștri.

Așa de demult nu am vorbit împreună, tot ce s-a întâmplat după revoluție a despărțit oamenii în loc să-i unească, așa cum am sperat cu toții, îmi dau seama acum că nu ți-am răspuns la telegrama de condoleanțe și nici după câțiva ani, când ne-ai trimis un articol de ziar, în care ai scris despre ea. Am tot amânat să iau legătura cu tine, apoi am aflat că te-ai stabilit în Franța, nu știam că mai vii și pe acasă. Știi, nimic n-a mai fost la fel după tragedia fetei mele, nu a mai contat nimic, am fost devastați ani de zile.

Înțeleg, înțeleg, ce puteam să spun, mă bucuram în sinea mea că s-a simțit confortabil cu mine să aducă vorba de acele zile nefaste. I-am mai pus vin, pînă la jumătatea paharului și l-am întrebat dacă nu dorește o gustare, nu, nu dorea, va mai sta un pic, îi face așa mare plăcere să vorbească cu mine.

Știi ce m-a întrebat Flaviu acum câteva zile după ce s-a întâlnit cu tine? Dacă te-am iubit și eu. Draga mea, să nu te simți stânjenită, cred că ai observat și tu că aici, în Ardeal, oamenii nu-și spun nimic din ce simt, li se pare o enormitate să-ți dai pe față sentimentele, dar trăind în București, noi am devenit mai puțin ascunși, eu cel puțin. I-am făcut pe plac fiului meu și i-am răspuns, i-am spus, de fapt, o întreagă poveste, a fost foarte mirat, nu se aștepta să-i răspund. Am, totuși, optzeci de ani, peste câteva luni optzeci și unu, nu mai e timp de minciuni. Pot să afirm și acum că îmi ești foarte dragă, mi-ai fost întotdeauna, te-am admirat pentru inteligența și spiritul tău liber, dar, mai ales, pentru bunătatea ta. Nu am înțeles, în schimb, lipsa ta de ambiție în lupta pentru cineva, mai ales pentru un băiat atât de îndrăgostit, cum a fost Flaviu. Tot încercând să înțeleg, nu mă întrepru te rog, nici nu mai are nicio importanță acum, am tatonat în discuțiile cu tine, să văd care e cauza, iar tu, ca o ardeleancă ce erai, ai parat mereu întrebările și aluziile mele, apoi discuțiile și plimbările noastre au devenit treptat atât de plăcute pentru mine, ce zic eu plăcute, deveniseră o necesitate, încât, fără să-mi dau seama, chiar dacă eram un bărbat matur cu copii mari, am căzut în capcana unui sentiment atât de puternic, că era pe cale să mă destabilizeze.

Atunci a murit și fratele meu și am putut să-mi port la vedere durerea. Da, durerea că știam, mă știam, că n-o să dau curs niciodată unei asemenea porniri și, în același timp, durerea, suferința îngrozitoare că tu habar n-aveai de ce simțeam eu, erai atât de încrezătoare că am grijă de tine, conform promisiunii mele față de tatăl tău, că în loc să admir asta, cum era firesc, ți-am purtat o ură feroce; mă sileam să te urăsc, să-mi fie mai ușor să renunț la gândurile nebunești ce-mi treceau prin cap. Atunci n-a contat, în lupta mea, să știi că i-am spus asta și lui Flaviu, aspectul moral, dublu în cazul meu, că eram însurat și tu erai prima lui iubire, eram în stare să arunc totul în aer, dacă măcar aș fi observat în ochii tăi un grăunte de interes pentru mine... eu eram pentru tine doar tatăl lui Flaviu, pe care îl iubeai încă, dar te sileai să nu arăți, eram unchiul care îl înlocuia pe tatăl tău. Nu știi, așa nebunie mă stăpânea atunci, nu știu dacă, totuși, aș fi făcut pasul... a fost un efort de voință colosal, am plecat din București atunci, pentru înmormântarea fratelui meu, și am stat câteva săptămâni departe de București și de tine. Ce spui, draga mea, nu te-ai așteptat la o asemenea confesiune, nu? Nu trebuie să spui absolut nimic, eu mă simt eliberat și nu doar de acum ci de foarte mult timp. Să nu-ți faci probleme, nu e din cauza vinului, care e într-adevăr foarte bun și nici nu m-a amețit. Să zicem că am eliberat poteca dintre noi, care era plină de bălării și spini, întunecată și noroioasă; am făcut lumină și curat, putem să ne vizităm ca doi buni vecini. Să vorbim senini – tu, oricum, erai senină în ce mă privește – unul cu altul. Te rog să-mi scrii pe o hîrtie numărul tău de telefon; și cel din Franța; mi-au cumpărat copiii un telefon mobil, acum încerc să învăț cum se introduc numerele, mai ușor a fost să construiesc baraje, decît să folosesc drăcia asta nouă, m-aș bucura dacă am mai putea vorbi, ce zici?

Cu tot dragul, mă duc să aduc foaie și ceva de scris, îmi sunteți foarte drag, să nu uitați asta! Și eu mă simt eliberată, plana ceva asupra relației noastre, dar la vremea aceea nu știam ce e. Și Flaviu știa că țin foarte mult la dumneavoastră, iertare, dar față de mama lui... soția dumneavoastră, nu pot zice același lucru, Dumnezeu s-o ierte și s-o odihnească. Dar, spuneți-mi, dacă tot ați făcut așa o confesiune grea, Flaviu ce-a zis? Cum a primit spovedania?

Ușurat, dar nu pentru el, ci pentru mine. Așa cel puțin afirmă, zice că și-a dat seama că te plac și altfel decît ca pe o prezumtivă noră sau prietenă de familie și își făcea griji pentru mine, pentru povara pe care urma s-o port. El, nu știu dacă a vrut doar să flateze un biet bătrân, zice că nu

a fost nicio clipă îngrijorat că voi abdica de la conduita mea de om de caracter, știi, uneori mi-aș fi dorit să nu am atâtea principii... ei gata. Am terminat și vinul, plec, nu vreau s-o las pe Tuța prea mult singură.

Mă bucur așa de mult că ne-am întâlnit, vă conduc până aproape de casă, vreți? Îmi dați brațul, unchiule?

► GABI GABRINOV

Pariuri

Telefonul îi zbârnâi în buzunar. Își petrecu limba peste dinți, simțindu-i zgrunțuroși și încărcăți, de parcă mâncase săpun. Își aruncă ochii în ecran și văzu că primise un mesaj de la Manu, care-l chema pe scări. Tocmai bine, își zise. Taică-su îi lăsase un bilet și bani sus pe frigider, să-i pună și lui câteva meciuri, când ieșea afară. În drum spre baie, pe la jumătatea holului, lumina care se prelingea de sub ușa camerei soră-sii îl făcu să întepenească. Aceeași străfulgerare galben-portocalie îl orbise și cu câteva seri în urmă, în apartamentul Mădălinei, când se adunaseră cu toții la o băută înainte de Crăciun, și-o văzuse pe Dana țâșnind dintr-o cameră, răvășită și roșie la față, năvălind pe scări. În urma ei, rămăsese Tudor, cu un rânjet triumfător pe față. Îl apucase de guler fără să clipească. Zi, mă, ce i-ai făcut! Ce i-ai făcut? Propriile urlete îi zguduiră din nou timpanele și își simți esofagul amenințat de o greață aridă. Ar fi trebuit să-i dea un pumn, să-l joace în picioare, să-l pună la respect, dar se băgaseră Cristi și Manu, îl prinseseră de mâini și-l ținuseră. Nu se smucise destul ori, cel puțin, în clipele acelea, nu crezuse că trebuia s-o facă. Tudor doar rânjise și își ridicase mâinile în semn de predare. Nu i-am făcut, frate, nimic, ne-am hârjonit și noi puțin. O prinsese din urmă la colțul străzii, dar Dana plângea cu sughițuri și mergea chircită, cu brațele încrucișate la piept, iar lui i se atrofiaseră brusc corzile vocale.

De atunci, nu mai ieșise din cameră. Victor bătuse la ușă de zeci de ori, o rugase să-i spună ce se întâmplase, dar de dincolo de lemnul ușii răzbătea doar o tăcere îngrijorătoare. Avu intenția să bată din nou, dar cu ce folos? Știa că n-avea să-i deschidă. Știusese de multă vreme că-i plăcea de Tudor și o avertizase să nu umble după el. Băieții de a doișpea n-aveau niciodată gânduri serioase cu boboacele de a noua.

Intră în baie și se spală pe dinți cu furie,

pentru că nu se putea descărca altfel, răzbunându-se pe gingiile care începură să sângereze. Abia când scuipea spuma roșie își dădu seama că nu era niciun fir de păr în chiuvetă. Dana lăsa mereu chiuveta plină de păr după ce se pieptăna, iar el strângea mereu după ea. Avea un păr așa de frumos, dar și-l ținea în două cozi împletite, ca o fraieră, în loc să-l lase liber, pe spate, ca alte fete de la liceu. Își clăti gura și se șterse repede pe față și pe mâini, fără să se uite în oglindă. Se încălță, își aruncă în spinare geaca de fâș, apoi ieși în frigul tăios de decembrie. Din ninsoarea căzută în noaptea de Crăciun, tulbure și furioasă, rămăsese doar o mocirlă unsuroasă care îmbrăca trotuarele. Sări pe trecere fără să se asigure, o mașină frână brusc, roțile alunecară, spatele mașinii patină și se opinti. Îl trecură toate transpirațiile, fiindcă din spate venea un tir care n-avea timp să frâneze. Se aruncă pe trotuar din fugă, cu mâinile în buzunare, surd la înjurăturile care năvăleau pe geamul deschis al șoferului.

– Rasa mă-tii de copil, mă bagi la bulău...

Fără să se uite în urmă, se aruncă în gangul dintre blocuri, ocoli colțul lângă care se odihnea un sac cu gunoi înghețat, se strecură printre tufele chircite și ajunse în fața treptelor ciobite, stropite cu vopsea, ale clădirii abandonate de lângă blocul 2. Pe trepte stătea Manu, cu fața ascunsă sub gluga largă a hanoracului de bazar, fumând o țigară.

– Ce zici, mă? I-a luat tare Victor.

– Hai fă-te-ncoa', stai jos.

– Nu stau, mă duc să-i pun lu' tata niște bilete. Zi, ce-ai pățit?

– Bă, tu știi ce i-a făcut Tudor lu' sor'-ta?

Victor oftă, umerii îi căzură și i se păru dintr-odată că geaca îl strânge. Aerul rece îi rașcheta pielea obrazilor. Își ridică ochii spre clădirea abandonată. Toți copiii de la blocuri știau ce se întâmplase acolo. Mai demult, când era el mic și soră-sa nici nu era născută, când încă nu intrase la școală, părinții lui veniseră într-o seară de la muncă teribil de speriați, încuiaseră de două ori — ca niciodată — ușa apartamentului lor de la parter, se refugiaseră în bucătărie și începuseră să discute aprins. Pe-afară băntuiau luminile albastre ale sirenelor ambulanței și poliției, ca niște dureri pulsatile care-ți fulgeră țeasta. Era zarvă în cartier, oamenii ieșiseră în fața blocului, în dreptul scării sau pe geam, femei cu capoate groase, flaușate, se zgâiau de pe toate trotuarele, cu mâinile petrecute peste piepturile generoase de parc-ar fi încercat să se apere; bărbații mășăluiau nervos, întrebau în stânga și-n dreapta, trăgeau din țigări până-și ardeau degetele, iar copiii rămăseseră înăuntru, privind furii de după perdele. Toată lumea îl știa

pe Cartof, bețivanul cu fața împurpurată și buhăită — de unde i se trăgea și porecla —, mersul șontăcăit și limba înnodată, care cerea câte un leu de la fiecare, până strângea de-o bere la doi litri și care prefera să mănânce pâine goală sau să caute resturi prin tomberoane, numai ca să-i rămână bani și de țigări. Însă nimeni nu se gândise că ar fi fost în stare să violeze și să omoare cu mâinile goale o fetișcană de doispe ani, fata unor vecini din cartier, oameni cumsecade, muncitori la fabrică, îngropați în datorii și striviți de greutate. În seara aceea, Victor nu îndrăznise nici măcar să se uite pe geam, oricum n-ar fi văzut ce se întâmpla dincolo de fațada blocului 2, dincolo de stradă, dincolo de puterea lui de înțelegere. Dar îi auzise pe ai lui vorbind. Aflase, în timp, că mama fetei înnebunise de-a binelea, o luase pe cărări și, de-atunci, toată lumea se ferea de ea când o întâlnea prin cartier, în special când ducea gunoiul sau când intra la Astor ca să-și ia țigări la bucată. De multe ori se certa cu vânzătoarea fiindcă n-avea destui bani, iar ea nu mai voia să-i dea pe datorie, fiindcă și-așa, familia lor avea destule pagini umplute pe caiet și fuseseră iertați în repetate rânduri; vecinii îi ajutaseră destul, se făcuse chetă, le dăduseră de milă, de silă, dar nu se putea la nesfârșit, chiar dacă durerea nu se sfârșea vreodată, chiar dacă hăul se adâncea și-i înghițea pe nenorociți.

Victor trase o flegmă în mocirlă și urcă scările, se așeză lângă Manu și luă o țigară din pachetul întins.

– Nu știu, frate, că nu vrea să spună. Nu iese din cameră.

– Ascultă la mine ce zic, că e groasă. Tre' să-l înghesuim p-asta, că prea și-a luat-o în cap. Mi-a zis cineva că a pus pariu cu niște proști de la a doispea c-o dezvirginează pe soră-ta, că i-a picat lui pata pe ea.

Manu apucă mucul țigării între degete și-l azvârli cu un bobârnac direct într-o băltoacă. Victor îl ascultă livid, cu pumnii strânși în buzunare, mototolind și mai tare bancnotele și foaia pe care taică-su scrisese meciurile, cu țigara fumegând în colțul gurii. Îl știa pe Tudor din școala generală. Era unul dintre puștii cu bani, avea mereu țoale noi și telefon cu clapetă, pe care puneau Akon și Eminem în pauze, când ieșeau pe holuri și se tăvăleau pe jos încercând să imite niște mișcări complicate de break dance. Venea la școală în blugi lălâi, cu turul lăsat, lanțuri de aur la gât și șepci cu Yankees, pe care le purta întoarse, că așa văzuse el la 50 Cent. Victor habar n-avea ce ar fi putut vedea la soră-sa, Dana era o fată obișnuită, scundă și timidă, care se îmbrăca mereu cu haine căpătate ori de la verișoare, ori de la fetele mai mari

din cartier. Încă mai purta blugi evazați, cu tivurile-clopot, se ferea de băieți ca dracul de tămâie și faptul că ținea tot timpul o carte după ea, pe care-o mai și citea pe sub bancă în timpul orelor, o făcea încă și mai respingătoare în ochii celorlalți. Și-atunci, ce să fi vrut Tudor de la ea? Dar ce să fi vrut ea de la Tudor? Îi era greu să și-o imagineze rămânând de bunăvoie singură cu un băiat în cameră. Doar că în seara aceea, la Mădălina, el băuse și băuse mult. Amețișe și uitase să mai aibă grijă și de Dana.

– Bă, m-ascuți?

– Da, frate, zi.

– De ce dracu' ne-om fi dus noi în seara aia la Mădălina? Nu puteam să ne strângem aici, ca de obicei? Eram de-o mie de ori mai liniștiți. Noi am mai rămas după ce-ați plecat voi, l-am dus eu pe Cristi acasă pe la 3, era beat pulă și abia se ținea pe picioare. L-a prins tac-su de dimineață când vomita, cică l-a făcut ferfeniță.

– Băi, mă lași?

– Da, mă. E belită, nu-l mai lasă să iasă din casă. Deci, ce facem? Cum îl aranjăm pe Tudor?

– Lasă-mă să vorbesc cu soră-mea. Văd io cum o conving să iasă din cameră, să-mi zică ce i-a făcut ăla. Dacă s-a atins de ea, mă jur că-l calc în picioare.

Mai trase un fum și aruncă țigara în aceeași băltoacă. O liniște surdă plutea pe culoarele clădirii abandonate, o vibrație ciudată rarefia aerul și amortiza sunetele care veneau dinspre stradă, apa împroșcată de roțile mașinilor, zumzetul care răzbătea dinspre singura scară a blocului 2. Victor s-a ridicat și-a plecat spre casa de pariuri de lângă Astor. Înăuntru era buluc de lume, vreo doi țigănuși în treninguri Adidas izbeau cu pumnii în butoanele păcănelor aliniate lângă perete. Bărbați de vârstă mijlocie stăteau la mese, fumând, și-și notau scorurile pe hârtie bizerba sau pe post-it-uri culese de pe blatul prins pe peretele celălalt, deasupra căruia erau montate ecrane cu plasmă, care difuzau curse de câini. În fața tejghelei, erau trei clienți, cărora fata din spatele plexiglasului le oferea numai grimase scârbite. Terminalul de lângă mâna ei dreaptă vomita kilometri de hârtie imprimată, chițâind ca un șoarece prins în cursă. Clientul din fața lui Victor puse vreo patruzeci de meciuri, fata îi înmână ditamai teancul de bilete împăturite, luă hârtia de două sute de lei întinsă prin orificiul plexiglasului și vru să-i dea restul, dar bărbatul făcu stânga-mprejur și ieși.

Victor îi întinse banii și biletul, fără să zică nimic. Sunetul unghiilor ascuțite lovind tastele îi zgârie timpanele, distorsionând zarva în jur, și-l trimise cu gândul la colțul unde taică-su îl puneau

mereu să stea în genunchi și cu mâinile ridicate, atunci când îl pedepsea. Când taică-su intra seara pe ușă, sleit după două ore de muncă, îi tăia calea și-i cerea bani de gumă. Să mă facă pe mine Dumnezeu gumă, dacă io am vreun ban, îi răspundea, cu ambele mâini ostentativ lipite de piept. Apoi se descălța, se dezbrăca în hol, rămânând doar în maioul îngălbenit la subsuori și în budigăi, și intra în baie, iar el aștepta să audă apa curgând în duș și se repezea să-l caute prin buzunare. Găsea mereu câteva hârtii de zece lei împăturite în buzunarul de la spate, fura una, o făcea sul și-o băga la șosetă, sub talpă, s-o simtă atunci când călca pe ea. A doua zi, când taică-su constata lipsa, îl pedepsea să stea la colț, iar Victor se supunea, clefetind fericit guma Huba Buba cu aromă de căpșuni, iar de plictiseală, smulgea cuiul din placa de lemn a pervazului și scrijelea peretele cu câte trei linii tăiate de o a patra, așa cum văzuse în filme că făceau criminalii la închisoare. Râcâitul acela îi suna acum în timpane de parcă era tot acolo, pedepsit, la colț, așteptând momentul prielnic să poată șterpeli din nou bani de gumă.

Fata îi întinse cele trei bilete, îi dădu restul și, firește, Victor intră la Astor și-și cumpără două țigări și un chibrit. Se întoarse în spatele blocului 2, dar nu-l mai găsi pe Manu. Își aprinse o țigară și rămase cu ochii la băltoaca în care pluteau două chiștoace gemene, imaginându-și în ce fel l-ar tortura pe Tudor, dacă i-ar pica în mână.

În prima zi de luni a noului an, Victor s-a dus singur la școală, după ce a bătut ca disperatul la ușa Danei minute în șir. Până la urmă, a ieșit maică-sa din bucătărie și i-a zis să plece fără ea.

– Cum, rămâne acasă?

– Da, nu se simte bine, e cam răcită, a avut febră.

– Păi și de ce nu vorbește cu mine?

Maică-sa ridicase din umeri. Cam așa trata ea relația dintre cei doi frați, fără să-și bată prea mult capul. Niciodată nu intervenise între ei, nici să-i dezbine, dar nici să-i împace ci, pur și simplu, îi lăsa de capul lor. Nu-i învăța nimic, nu le explica nimic, iar dacă, prin vreo conjunctură nefericită, se iveau vreun subiect nepotrivit, maică-sa lăsa capul în jos, în același timp în care taică-su își ridica bărbia și-i înjunghia pe amândoi cu privirea lui de uliu: N-aveți treabă?, zicea, iar Victor și Dana își aplecau frunțile deasupra farfuriilor și-și făceau de lucru cu tacâmurile.

Mai târziu, a înțeles că probabil era mai bine că Dana nu venise. Toți colegii lui bârfeau despre ce se întâmplase la Mădălina. Numai el, Manu și Cristi stăteau retrași într-un colț și-și vorbeau mai mult din priviri. La un moment dat,

Tudor a intrat în clasă, într-o pauză, și-a marșat printre bănci cu un rânjat lat pe față și cu mâinile în buzunarele pantalonilor săi cumplit de largi. Victor încălecăse un scaun și stătea cu spatele la ușă, cu brațele pe spetează. Tudor l-a atins intenționat cu cotul, când a trecut pe lângă el, și-atunci, răsuflând zgomotos pe nări, a țâșnit și i-a înfipt mâna în gât.

– Bă, n-ai treabă? l-a repezit Tudor, smulgându-se din strânsoare.

– Te joc în picioare, să mor io...

Cristi, netuns și cu fața buhăită, l-a tras pe Victor și l-a forțat să stea jos, ca să nu-și facă și alte probleme. Însă vocile colegilor care sușoteau îi dăduseră deja o angoasă imposibil de suportat. Și? A țipat? Era virgină, așa-i? Auzi, i-a curs sânge? Cum să nu-i curgă sânge? Înseamnă că nu era virgină! Zi, bă, ai futut-o sau nu? De ce n-o fi venit la școală? Înseamnă că a futut-o... Fiecare șoaptă era ca o înțepătură de albină și nu dură mult până ce Victor să simtă că-i fierbe tot corpul și că nu se mai poate stăpâni. Dar nu făcu nimic. Nu știa ce să facă.

Plecă de la ultima oră și se refugie pe scări, în spatele blocului 2. Fâșii opace de aburi îi ieșeau din gură și din nas. Mocirla se agăța cu încăpățănare de trotuare. Dinspre stradă, venea miros de plăcinte și polonezi însiropați, de la patiseria lui Marcu. Ar fi putut să cumpere niște negrese pudrate cu fulgi de cocos, de care-i plăceau Danei, să i le ducă, să încerce s-o momească afară din cameră, s-o convingă să-i spună ce se întâmplase. Dar își cheltuiuse banii pe câteva țigări pe care le sudă cu ochii fixați pe băltoaca din fața treptelor. În fața lui, se perindau răspunsuri nemulțumitoare.

Nu era nimeni acasă când ajunse. În apartament era frig. Toate lucrurile păreau la locul lor. Se dezbrăcă în hol și vru să se ducă din nou la ușa Danei, pe care-o găsi întredeschisă. Strecură întâi mâna, apoi capul. Plutea un miros ciudat acolo, de sudoare, de acreală, cearșaful era făcut pungă, plapuma aruncată pe jos, hainele împrăștiat pe speteaza fotoliului de lângă geam, un teanc de caiete pe birou, ghiozdanul sprijinit de ghiveciul cu tradafir japonez.

– Dana?

– Sunt în baie!

Vocea scârțâită îl făcu să tresară. Prin ferestruica groasă și opacă răzbătea o lumină portocalie. Ciocăni de două ori și intră fără să aștepte, hotărât să afle adevărul. Soră-sa era în fața oglinzii, cu foarfeca în mână, ciopârțindu-și părul fără milă. Își tăiasse bretonul scurt de tot, mult deasupra sprâncenelor, iar lungimea abia dacă-i

mai atinge lobul urechilor. Se uită în ochii ei mari și căprui, înconjurați de cearcăne, și îngheț.

– Ce dracu' faci? îngăimă Victor când reuși să tragă aer în plămâni.

– Mă tund, ridică ea din umeri, apoi se întoarse spre oglindă.

▶ IULIA DRAGOMIR

Starea care nu îi afecta pe ceilalți

Se urcă în mașină uimită că planeta își continua drumul, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat. Nimic! Nu îi venea să creadă că nu mai era în viață. Porni grăbită spre cimitir, gândindu-se unde ar putea parca, în așa fel încât să îi fie ușor să se întoarcă la serviciu, după înmormântare. Amintirile o invadeau, se proiectau pe geam, pe trotuare, pe șosea, se difuzau prin pori. Înfrigurată, străbătu orașul către celălalt capăt, pentru a ajunge la timp. În fața cimitirului, la fiecare tarabă, se vindeau corozițe împodobite cu funde și flori. Știa că, de acum, acele corozițe nu îi vor mai aminti doar de Crăciun, ci și de plecarea lui. Luă două buchețele cu flori nemuritoare. El îi spusese cândva că florile lui preferate erau panseluțele. În decembrie, nu se găseau panseluțe, era doar o vreme sumbră, rece. Cu o săptămână în urmă, îi urase „la mulți ani” la telefon și, pentru prima oară în mai bine de 20 de ani, îi mulțumise, trimițându-i un pupic. O sunase mama lui, Irina, marți seara, iar vestea picase ca un ciocan. Nu putea crede că nu mai era... El, cel care o urma ca un câine de neînduplecat, gata de atac, gata de pază, gata să îi lingă picioarele...

Trecuseră 25 de ani de când se despărțiseră. Dacă atunci își dorise cu ardoare să fie liberă, să își continue fiecare drumul pe căi diferite, în timp, se născuse un sentiment de înțelegere față de omul care nu reușise să-și găsească nici liniștea, nici o parteneră, o femeie care azi i-ar fi fost alături pe ultimul drum. Știa că în ciuda atitudinii lui posesive, care o îndepărtase cândva, o iubise nespuse. Înțelegea că manifestările lui nepotrivite, lipsite de atractivitate pentru ea, erau strigate de ajutor, exprimări ale suferinței că nu se simțea iubit, dorit. Se simțea abandonat, respins. Se suprapuseseră una peste alta rănilor amândurora. Ea nu suporta nicio formă de abuz, de agresivitate, vreo lipsă de echilibru emoțional. El, din teama de a pierde, intra în control și nu își putea înfrâna tendința de a împinge spre limită capacitatea ei de a accepta impunerea voinței

altcuiva.

O altă iarnă îi reveni în minte, o iarnă a disperării; se lăsase în zăpadă, da, în mijlocul zăpezii, nemaivorind să continue drumul. Nu mai suporta să meargă pe calea trasată de altă instanță decât forul ei interior. Era pornirea firească a sufletului. Tot iarna, băuse pentru prima oară vin fierț la el acasă. Îi făcuse mâncare, îi căzuse în genunchi și îi declarase că o iubește și că era cea mai frumoasă ființă din lume. Tot iarna, venea noaptea și arunca cu pietricele în fereastră, în speranța că ea ar fi vrut să-și petreacă puțin timp cu el.

Intră în capelă. Irina se afla în stânga coșciugului. O izbi imaginea de pe cruce, aceea a unui om îmbătrânit, cu părul și barba albe, cu ochelari, cu o expresie a privirii schimbată, față de perioada tinereții, o expresie atinsă de jocul pervers al vieții. Parcă îl vedea pentru prima oară. Amintirile se perindau prin mintea Marei. Deși trecuseră atâția ani, deși înțelesese cândva că nu poate continua viața alături de el, se întrebă deodată: oare cum ar fi fost dacă ar fi rămas împreună și l-ar fi iubit cu adevărat, dacă el ar fi știut cum să îi cucerească sufletul? În ziua în care murise, ea se dusese în București să vadă cartea; a cincea. Trăise bucuria apariției ei, rod al înfloririi sufletului. Viața o adusese în punctul în care se simțea bine cu ea, se bucura de oamenii care existau în viața ei, cu bune și cu rele; încerca să învețe din fiecare experiență.

O ținea de braț pe Irina care abia se ținea pe picioare, buzele îi tremurau. Toată viața se străduise să înfrunte problemele cu tărie. Reușise singură să ia un apartament, să îi asigure unicului fiu spațiul necesar întemeierii unei familii. Zicea că vorbeau în fiecare seară. El locuia singur. Îl sunase seara și nu i-a răspuns, dimineața, l-a găsit prăbușit. Făcuse infarct duminică. Se întorsese de curând de la Arad, bucuros că drumul fusese bun. Se mai îngărășase. La înmormântare, venise și prietenul lui din copilărie, Corin. Fuseseră, cândva, într-o tabără la Eforie Sud împreună, aveau amintiri din acea perioadă, rămăseseră mărturie fotografiile cu apusul pe malul mării, cele din tren, când drumurile toate păreau deschise pentru viitorul fiecăruia. Corin albise un pic, dar avea același chip, aceeași blândețe impregnată pe față.

Mara asculta rugăciunile preotului și se ruga din toată inima pentru iertare. Se auzea rostind: „Doamne, eu l-am iertat, iartă-l și Tu!”. Îl privi senină, din prezentul ei împlinit, în care se simțea iubită, respectată, în care făcea exact ce îi plăcea, în care avea pace și bucurie. La finalul slujbei, se apropie, îi puse mâna pe mâinile reci și

Îi mai privi o dată chipul. Deși părul și barba îi erau albe, genele și sprâncenele rămăseseră negre și pe față i se citea o dulceață plină de iubire, aceea a copilului sensibil și bun care are nevoie de dragoste. Deodată, i se umplură ochii de lacrimi. Vedea un om care ar fi putut să îi fie soț, primul bărbat semnificativ din viața ei, care îi marcaseră calea ani buni, care, după atâta vreme, nu avea nicio altă femeie alături de el, de parcă de-a lungul întregii lui vieți, plânsese pierderea Mariei. Știa că mai avusese relații, dar niciuna nu se concretizase într-o familie; nu avea copii, iar mama lui o sunase pe ea, după mai bine de 20 de ani, probabil pentru că știa că doar ea rămăsese în sufletul lui.

Îl însoți până la groapă, văzu cum patru bărbați cărau coșciugul, cum îl scufundau în pământ. Aruncă o mână de țărână, rostind: „Dumnezeu să îl ierte!”. În drum spre groapă, evocă alături de Corin diverse momente din trecut, află de la el că o iubise mult, că se împăcase cu gândul că o pierduse. Nu îi mai rămânea acum decât să se roage. Avea o prietenă care ajunsese călugăriță. O rugă pe Adela să îl pomenească 40 de zile, iar aceasta o întrebă dacă se mai spovedise vreodată. Irina, mama lui, îi zise că nu, dar Mara își amintea că pe la 19 ani fuseseră împreună la părintele ei duhovnic, la Biserica „Sfântul Vasile”. Își amintea cum de Paște, mergeau la „Sfântul Nicolae”, care era aproape de casa lui. Își amintea de revelioanele petrecute atât cu foștii colegi, când insistase să schimbe rochia cea roșie, cât și de cel petrecut singuri, în care nu se mai certaseră ca de obicei. Își amintea cum mergeau la doamna Dănescu, la Ana, la vecina, cum el voia să știe tot ce era legat de ea, ce gândea, ce simțea, ce făcea când nu erau împreună, ce vorbea ea cu oricine, cum beau cafeaua împreună. Își amintea cum, pe atunci, se simțea sufocată. Nevoia ei acută era de autonomie. Avusese un tata autoritar, iar Matei, din teama de a nu o pierde, o înconjură din toate părțile, invadând toate spațiile, în așa fel încât, ajunsese să simtă că nu mai poate respira. Își amintea tot. Tatăl ei murise când avea 46 de ani. În mod ironic, un alt om important pentru ea făcuse infarct exact pe 7 iunie. Culmea! Matei trecuse pe cealaltă lume tot la 46 de ani, de parcă acești ani reprezentau un prag pentru sufletele bărbaților chinuți de gol și singurătate.

Mara plecă înaintea tuturor, avea bluza neagră încă pe ea. Fularul de un albastru regal, culoarea ei preferată, îi înfășura umerii aplecați. Așa cum era obișnuită, se mobiliză, își îndreptă ținuta. Cu fruntea sus, ajunse la serviciu, își continuă programul, încercând să nu îi afecteze pe ceilalți cu starea ei.

► BOGDAN STOICESCU

Bătrânețile unui copil cuminte. Manual de folosire

(fragment de roman)

Pădurea, pădurea...

Pe mine, unul, copil fiind, aflat, pe la începuturile vieții, pădurea mă înspăimînta cu asupra de măsură. După fiecare copac, parcă așteptam ițirea unor creaturi fioroase, fantastice, de-a dreptul fabuloase, cum numai în basmele străvechi descoperisem, gata să mă înghită pe nemestecate...

Eram de-o șchioapă atunci când am început să fiu luat de bunicul (care fusese odinioară și vânător, și căruia, acum, îi plăcea nespuse să stea ore-n șir, pitulat, privind sălbăticiunile care forfoteau prin desișuri, cu binoclul sau cu ochiul liber, în loc să le-mpuște...), să mergem la casa pădurii, unde unchiul Tudor, mezinul, era pădurar și împreună cu care formam pe loc un mic corp expediționar, care colinda, pe cele mai labirintice cărări, numai de ei știute, prin ascunsele cotloane ale unui mirific codru secular, care astăzi mai există doar în închipuirea mea...

Cam tot în acele vremuri, țăncul care eram a fost pătruns pentru totdeauna de duhul nevăzut al pădurii și copleșit de viața ei tainică...

Mergeam tăcut alături de cei doi bărbați cu înfățișarea aspră, dar cu suflete de copil (așa-i percepeam eu, pentru că îi vedeam tot timpul șușotind tot felul de lucruri, pe care numai ei le auzeau, după care chicoteau pe înfundate saurideau cu gura până la urechi), cu pușca-n bandulieră (doar unul, unchiul Tudor) și cu toporiști suple agățate la centurile pantalonilor, în spatele unui cal voinic, ce avea două ranițe grele aburcate pe spinare, pășind apăsător, măsurat, făcându-și loc printre ierburile înalte, foșnitoare, arse de brumele unui noiembrie sfârșit, ce aveau să fie, în curînd, acoperite de nămeți cît omul, să dea hrană căprioarelor și mistreților, care nu se mai speriau deloc la vederea celor doi, dimpotrivă, parcă se bucurau, semn că prezența bărbaților le era binecunoscută, binevenită și îndelung așteptată. Ei așezau fânul uscat în niște iesle din bârne groase de lemn cu acoperișuri în două ape, șindriliuite, iar știuleții aurii de porumb, amestecați cu colcovane de sare grunjoasă, erau scoși din ranițe și ajungeau în niște jgheaburi scobite în trunchiuri de copaci groși. Apoi, așteptau căprioarele și cerbii, care nu întârziu să apară, cu iezii lor țopăind și sărind în

toate părțile, de parcă erau sălțați de arcuri și care, ritualic aproape, cu buze umede, rupeau moale, delicat, firele de fân, crănțânind ușor mici bucățele de sare, pe care apoi le rumegau îndelung, tihnit, ca-ntr-o altfel de cină de taină...

După un timp, plecau pe cărările pe care veniseră și, ca din pământ, apărea o turmă de mistreți, cu scroafe și godaci târcați, care se puneau pe clefăit porumb, cu balele curgându-le din râturile izinite, printre colții care le ridicau buzele într-un rictus războinic, hidis...

Însă, cel mai mult îmi plăcea, atunci când, pieptiș, urcam pe o costișă din marginea pădurii, strecurându-ne cu greu printre zmeurișurile încâlcite și rugii de muri țepoși, nu neapărat să culegem parfumatele fructe, ci să vedem ce mai fac planturoasele ursoaice care-și supravegheau extrem de atente, ca niște mame devotate, puii aduși pe lume mai an, care se hârjoneau pe un tăpșan din imediata apropiere a lizierei... O namilă de ursoaică ne-a simțit la un moment dat prezența și, ridicându-se pe labele din spate, a început să scoată un fel de mormăieli, transformate rapid în răgete prelugi, îndreptându-se amenințătoare spre micul nostru grup. Doar cele două focuri trase-n aer de unchiul Tudor au făcut-o să se răzgîndească și să ia calea pădurii, cu cei doi pui alergând înaintea ei...

Pădurea fost unul dintre dascălii mei de ispravă, care m-a învățat multe lucruri bune, o ființă miraculoasă, blîndă și generoasă, extrem de vie și de ocrotitoare, liniștitoare și misterioasă, căreia-i port o vie amintire și-i sunt veșnic recunoscător...

▶ CIPRIAN APETREI, ARLEEN IONESCU

De unde ai venit

(Poveste scrisă la patru mâini, care a călătorit în Franța, Columbia și Ecuador, ca să își găsească împlinirea la Ploiești.)

Într-o zi, se sui într-un avion spre o destinație exotică. Un pahar de șampanie la șapte dimineața, însoțit de răsăritul de soare care îmbujora norii. Un fel de a sărbători faptul că, încă o dată, avea de unde veni și unde merge. Deasupra lumii, începutul zilei părea poarta spre oricare vis. Trăia o vârstă pe care nu o recunoștea, într-o lume pe care nu o înțelegea. Pierdut printre gândurile sale,

scria pentru a se despărți de propria viață. Își distila apusurile într-un pahar de vin alb, iar din rosé-ul astfel obținut își trăgea forța să continue. Chiar dacă nu știa încotro.

Odată ajuns, freamătul străzii îl tulbură. Se auzea muzică peste tot. Oamenii erau mai pasionali, vorbeau o limbă latină care curgea precum fraza scriitorului preferat. Viața i se părea mai puțin tulbure. Se așeză într-un șezlong ca să miroasă mai bine briza mării și începu să scrie. Își propusese de mult timp să își deseneze din cuvinte o minune care i se întâmplase în trecut. Care îl făcea, din când în când, să freamăte, dar pe care nu o putea deloc prinde, ca pe un copil care, în joaca lui, nu stătea deloc să fie fotografiat. Simțea că aici, în acest loc nou, dar atât de familiar, va găsi curgerea frazei. Îi rămânea doar să își aducă aminte. Era lângă Pacific, oceanul îi sușotea povestea cea veche. *A fost odată. Să fi fost vreo jumătate de secol...*

Curenții puternici îi aduceau la mal corali albi înghețați și scoici, dintre care unele imense, cum nu mai văzuse până atunci. Se aplecă să culegă una. Era plină de nisip și de alge roșiatice. O scutură puțin și o șterse cu apă sărată. Aruncă algele înapoi în mare. Descoperi în pielea scoicii o parte calcifiată care purta urmele valurilor: unu, două, trei valuri mari și vreo patru mici. Să fi fost săpate de vreo jumătate de secol? Lăsaseră urme negre, cenușii, maro închis în calciul alb. Îi distruseră frumusețea. Un cadavru trist. Gata-gata să o arunce și pe ea de unde venise, o întoarse totuși. Se bucură de atingerea părții netede și sedefate, în care se scursesese tot curcubeul.

– De unde ai venit? o întrebă. Nuanțe de verde închis, pierdute într-un azur adânc, se amestecau într-o aureolă gălbui-aurie. O feerie de culori. Puse scoica la ureche.

– Dragul meu, glăsu portativul. Apoi auzi valul care i-a adus scoica sau poate doar un ecou: dragul meu...

Trecerea timpului nu i se păruse niciodată obiectivă. Poate că, într-adevăr, timpul are o mișcare în care ne angrenează, dar face asta fără să șteargă empatiile și simpatiile pe care le purtăm cu noi. Dimpotrivă. Le maturează discret, adăugând un pic de farmec revederii. Ne vizităm trecutul, el ne vizitează pe noi, ne îndepărtăm zâmbind, vesel sau amar, doar până la data viitoare. Câteodată, ne despărțim de el înainte să se despartă el de noi, și atunci ne bucurăm. Câteodată, se desparte el de noi și suferim, până ne dăm seama de acest lucru. Tensiunea acestor vizite care dă elasticitate timpului ne face vizibilă și palpabilă structura lui de cauciuc cu aparență blîndă, dar cu zimți neregulați și ascuțiți. Îi colorăm cu sângele nostru când îi

strângem mâna prea tare.

– Dragul meu, îmi pare atât de rău. E târziu și e seară. Este frig, vânt și trebuie să plec. Se emoționează auzind vocea care îi suna în cap atât de familiară. Își amintea când ea îi spusese asta lângă malul mării, cu glasul tot mai stins, acoperit de valurile tot mai puternice. Și apoi apă multă, valuri, alge, scoici. Ea nu mai era. Realiză atunci cât de bătrână trebuie să fie scoica aceasta superbă. Câte valuri oare să fi trecut peste ea? În câți ani? Milioane să fi fost și, iată, vizibile doar urmele a trei valuri mari și vreo patru mici. Zâmbi și își umplu buzunarul cu frumosul cadavru trist. Să ne ascultăm unii pe alții. Iată un gând pe care merită să îl dăm mai departe.

– Draga mea! Îi zise cu gândul, prinzându-i imaginea de mână. Cred că și eu va trebui să plec.

Lângă șezlong, paharul de vin îl aștepta. Zâmbi. Cortina nu cade niciodată definitiv. Privirea noastră o face transparentă, dacă știm după ce să ne uităm.

– Voi bea vin de fructul pasiunii distilând amintiri în nisip, își spuse și se îndepărtă liniștit, cu paharul în mână și scoica în buzunar. Simțea pe buze gustul dulceag al vinului și sarea nisipului.

– Să te fi tot așteptat înapoi. Mi-au crescut peri albi și mi s-a zbârcit pielea. Să te fi tot așteptat eu cu mine pe șezlongul ăsta. Vreo jumătate de secol.

► LAURA CĂTĂLINA DRAGOMIR

Aner

(fragment)

Aner nu era bolnavă de nimic sau, cel puțin, maică-sa așa o învățase, să fie suficient de umilă cât să povestească doar ce o interesa pe femeia de care depindeau. Poate era un fel de a-i reaminti că Aner se eliberase de orice formă de recompensă și că nu era nevoie ca Seño să treacă pe la ea, să-i vorbească, nici măcar înainte de patru după-amiaza, oră pe care o respecta și care se putea spune, când era vorba de ieșirile cu prietenele.

Înțelegea puțin, dar era un lucru care o afecta numai pe ea; mama uita, cu niște medicamente care o făceau să adoarmă; nici una, nici cealaltă nu aveau jucării; și una, și cealaltă nu aveau voie să se trezească plângând. Lua o pastilă cu un iaurt, pe care îl lăsa desfăcut și pe care cineva

important înțelesese că e necesar să o aibă gratis toți străinii care nu primesc ajutoare bănești.

Aner putea fi selectivă, dar asta ar fi însemnat să acorde atenție și să decidă. Prefera să închidă ochii și să-și imagineze ce putea fi mai rău. Mama venea de puține ori să îi spună ceva sau să o separe de peretele de care se lipea și care ar fi putut să-i provoace pneumonie.

Despre angajată, Seño îi spunea angajată mamei, se credea că e mai bine să n-o atingă înainte de a pleca acasă. Se vorbea mult despre faptul că menajerele nu ar trebui să-și aducă copiii la muncă, deși anumite mame o puteau face, chiar dacă nu mergeau atâția kilometri pe jos, așa cum făceau ele. Aner nu știa încă cine sunt acele mame sau ce s-ar fi întâmplat dacă s-ar fi întâlnit față în față. Știa însă ce trebuia să facă, pentru ca mama să nu se dezorienteze. Corpul ei respira ca atunci când se vindecase de varicelă, încă fiind destul de slăbită. Mama înțelegea și începea să muncească iar; încet și, pe urmă, din ce în ce mai departe de ea, ca și cum ceva ce a pierdut ar fi trebuit să se întoarcă orice ar fi fost.

Aner nu fusese la nicio nuntă și la niciun botez. Dar își permisesese să se gândească cum e să fii orfană. Știa că n-ar fi suportat să fie orfană imediat după moartea mamei. Abia când mama ar fi împlinit mai bine de un an moartă, ar fi fost de înțeles să fie orfană și să supraviețuiască.

Mai înainte de-a o chema Aner, Seño îi spusese că are noroc, mare noroc. Se gândise că n-avea de ce s-o lase să afle adevărul și se limitase să-și termine foamea cu ușurarea celui care încheia toate conflictele, știind că ea și mama se aveau una pe alta. Seño era singura persoană pe care n-o puteau deplasa din viața lor. Fără ea, ar fi stat în fața oamenilor spunând tot ce ei ar fi avut nevoie să știe. Le liniștise ambițiile; așa cum se vindecaseră alții, se vindecaseră și ele de țara în care trăiseră și, doar rareori, se mai țineau de mână.

Pielea era o drăgălășenie pe care o cunoscuse înainte, dar care acum nu ar fi făcut altceva decât să îi întârzie mamei munca. Și, cum și-ar mai fi întâlnit viața cea nouă, dacă ar fi stat mereu una lângă cealaltă, sau Aner mângâind cu degetele ei, degetele femeii?

Aner avusese un nume frumos, un nume căruia nu i se întâmplase nimic, până în ziua când, într-o îndrăzneală de om care are mai mult decât niște cenți ca să mănânce, Seño îi vorbise cu „Aner” și, ca toate lucrurile care se întâmplă cu repeziciune, numele o ajutase să recupereze din greutatea pierdută, înainte de țara pe care urma s-o cunoască. Cu un nume așa frumos ca Aner, ar fi

fost și păcat să o întâlnească cineva pe stradă, ea și mama având ce să mănânce, și, preț de câteva minute, să ezite neștiind dacă e de-a lor sau nu. Aner era numele cu care, cândva, proprii ei copii, dacă ar fi putut avea, se puteau întoarce acasă.

Viața nu e importantă, locuim pe strada Guifre 18 și asta ne ajută să nu ne pierdem de ceilalți oameni. Mama și-a cumpărat o rochie nouă, cu care ar putea sta în picioare, pe marginea unui trotuar, sau ar putea intra în oricare parc, cu certitudinea vulnerabilității, scăpată de întrebări incomode.

Să te uiți la oameni, acolo unde nu ești dorit, ondulând un accent asupra căruia s-au imaginat toate originile; să-ți pese doar de muncitoarele care ți-au făcut rochia și de cum se spală țesăturile colorate vara; aici vorbim despre ce e important.

Aner nu se simțea amenințată de noua condiție a mamei. Îi păsa, începuse din nou să continue frumusețea, uitându-le la cei cu care se întâlnea. Mama nu mai aparținea mamei, ca înainte, mama era prea ocupată să stea în aceeași casă cu rochia; Aner era fiica unei femei care avusese bani să-și cumpere o rochie și să se descurce; și după aia să trăiască. Seño avea dormitoare albe, cu pereți albi și cearceafuri albe. Aner nu știa unde încep dormitoarele și nici cine trebuia să se odihnească într-atât încât mama să n-aibă niciodată timp pentru ea. Când stau împreună, Aner nu întrebă; și nici mama. Poartă mereu haine curate, undeva la mii de kilometri distanță. Nu toți oamenii își pot exprima iubirea prin lipsa erupțiilor cutanate. Unii nici măcar n-au auzit despre asta. Ele sunt norocoase, e un noroc.

Distanța făcea să nu fie nevoie să explice, își recunoștea corpul ca pe ceva concret, care urma să rămână cu ea, un străin pentru care nu se mai putea face nimic și de pe care trebuia îndepărtată orice urmă de deteriorare. Știa unde își ținea stomacul și fața, le susținuse pe amândouă în mâini; fetele blonde nu înseamnă că încă există bunătate pe lume, decisese ea, în timp ce loviturile o acopereau fără ca măcar să le vadă. Aner recunoștea că ar fi putut să nu supraviețuiască, de asta se pieptăna punând cărarea până la spate, unde începea melcul debil și creț, pentru care nu avea nicio explicație, nici măcar în pozele vechi ale mamei. O admirase pe Seño; bărbatul ei nu mai era, dar ea continua să se înfurie, pentru că nu-i mai rămăsese niciun loc în care să meargă și utiliza bucătăria ca pe un substitut care să o aducă iar în vechea sa viață. Seño habar nu avea că bucătăriile sunt locuri unde se gătește sau se fac prăjituri; mereu există oameni care rămân ca să aibă cine

povesti. Seño avea pantofi cât pentru toate trei, iar asta putea fi o bună explicație pentru a nu se simți vinovată.

Ca toate celelalte puține bunuri ale ei, Aner își ținea picioarele dezordonate, triumful obscur al ciorapilor atârna la numai câteva minute după ce și-i punea. Furia vibrantă o făcea să îi bage pe dinăuntru pantalonilor, congestionând un elastic pe care mama îl recuperase, cu senzația omului care crede sincer c-ajută. Aner nu văzuse niciodată Barcelona, așa că Barcelona putea fi ca oricare alt oraș din care se puteau trimite pachete. Mama trimitea ulei de măsline, ceea ce o făcea să creadă că există un loc pe lume care se susținea economic datorită uleiului din Barcelona. Înapoi nu veneau niciodată, chiar dacă mama nu uita să pună adresa lui Seño. E posibil ca uleiul mamei să nu fi avut niciun fel de influență sau chiar ca oamenii aceia să se fi întrebat, nu o dată, cine e femeia care părea că îi cunoaște într-atât. Aner trăia ca să-și recapete forțele; câteodată se asigura că nu se știa ce alesese. Obișnuia să le numească lucruri care îi puteau influența viitorul.

Oricât de jignitoare părea viața celorlalți, ea nu putea fi evitată și Aner se limita să nu mai facă profeții despre evenimente irevocabile; încerca doar să o impresioneze pe mama, transformându-se brusc în cea mai bună elevă din clasă, cu eforturile ei îmbrăcate-n nisipul plămânilor. Mama știa că în viața lui Aner vor mai intra femei, mama e foarte bolnavă și asta o face gentilă, formalitățile îi dau aspectul unui om pentru care merită să lupti. Aner n-o să se înscrie la nicio facultate de medicină, n-o să se căsătorească – pentru a nu se mai pierde încă o generație – n-o să întimeze după ce mamei o să-i cadă părul. Deocamdată, atât e suficient. Deocamdată, nu și-a pierdut mama, o credea pe cuvânt.

Seño continua să fie interesată de mama, altfel nu ar fi alimentat-o, ci ar fi căutat să o înlocuiască, așa cum făcuse cu toate menajerele care luaseră decizia să se căsătorească sau, doar, ca semn de viață, să aibă un bărbat alături. Aner o motiva îndeajuns încât să-și dorească ca totul să iasă bine, faptul că era încă o copilă, doar îi demonstra că există impedimente. Putea să nu se ascundă de obiecțiile celorlalți; niciodată nu privise clandestinitatea ca pe o demonstrație gestantă, mersese pe jos până la casa de pe Guifre. Ea era sănătoasă, mama avea cancer, lucrurile funcționează așa.

Aner o obligase să-și extindă promisiunile, descoperise că tot timpul în care o privise nu fusese decât o încorporare rapidă a inteligenței

adolescentine; ajunsese să o știe de parcă nu ar fi dormit mereu în camere separate. Aner îndeplinea o recunoaștere a unui corp amabil, care nu tușea niciodată în prezența ei. Abia singură, sângele îi cădea la picioare. Batistele, ca altădată cămășile de noapte, făceau piruete.

Mama se îmbolnăvise pe 21 octombrie. Trecuse de la muncă, la boală, rușinată de exigențele birocratice; fără măcar să poată alege cine să fie medicul care să o anunțe că se va întâlni o dată și încă o dată cu cei 40 de ani. În aceeași zi, îi dăduse banii pentru cumpărături lui Aner, încă nu aflase că putea continua să fie femeie, umezindu-și mâinile și trecându-le pe deasupra obrăjilor. Nimeni nu fusese de față când îi dăduse banii, deși mama gătise feluri de mâncare pe care le știa de dinainte; și Aner se arătase tânără și lipsită de experiență. Mama devenise cea parte a familiei care nu mai putea face nimic, privilegiul de-a nu pune lucrurile la loc o transformase într-o persoană importantă și speriată. Abia mai târziu, moartă, avea să fie moartă și, la fel, speriată.

Aner era singura din casa lui Seño care nu fusese soția nimănui; nici nu încerca să afle. După mama, îi rămăseseră ritualuri și un fel de penar dintr-un argint uniform, în care, din precauție, pusese doar un pumn de cenușă din toată avalanșa pe care corpul o impulsionează. Mama ocupa tot penarul și asta era un lucru bun, abundența ei fusese cântărită, un prematur cu picioare legate. Penarul cu mama e cel mai frumos lucru pe care Aner îl are, lui Aner îi pasă ce se întâmplă cu lucrurile frumoase, lui Aner i-a dispărut mama, Aner se joacă cu penarul și nu obosește.

Decețiile nu îi amânaseră curajul; pentru o față care nu avea unde să se întoarcă, aștepta să fie în război, așa cum altele își extindeau planurile de măritiș, depozitând amanții ca pe pariurile sigure. Aner găsisese modalitatea să citească fără să trebuiască să semneze nicăieri; tivul gros ascundea suficient cât să aibă și cămin și patrie, pe câțiva ani. Hainele care nu stăteau niciodată în sertarul cu haine erau precauția celui care așteaptă, pentru că are un plan. Mama era în siguranță, moartă, fără grija de-a ști cum putea să crească un copil fără tată; nu mai trebuia să aștepte nimic, s-o ajute. Actele mamei arată o față frumoasă, pe care aproape niciodată nu și-o punea. Acte cu mama măritată, cu mama încrustată cu Aner. Aner nu mai umblase cu acte, de când ajunsese în Spania. Atunci fugeau; acum decidea pentru mai mulți. Rotundă, fotografia îi atingea sânul. Aner îi povestește mamei totul. Mătușurile lui Seño stăteau împăturite pentru casă și biserici, episoadele rapide de grijă neprinzând-o niciodată limitată de fonduri.

Deși n-ar fi trebuit comparate, viața și moartea sfârșeau venind ca un proiect comun, care necesita pregătiri, un Dumnezeu luat prin surprindere ar fi derapat ambițiile femeii.

Dizidența o împingea pe Aner spre casa despre care știa unde e; vorbea despre ea cum se face cu lucrurile care se pot suporta; voința e-o penicilină de pe piața neagră. Pe holul lung, puteau trece mașini cu lapte, puteau întoarce mașini cu lapte; deciziile sunt dintre puținele posibilități de contact vizual.

► VIORICA BÉDU

Globul de zăpadă

Nu mai ești acolo unde erai, dar ești peste tot, acolo unde sunt eu. – Victor Hugo

Pe Irina, luna decembrie și apropierea sărbătorilor o copleșeau din ce în ce mai mult. De ani buni, pierduse bucuria și fascinația festivităților de sfârșit de an, a Crăciunului și a momentelor petrecute alături de familie și de prieteni în jurul meselor îndestulate. Apatică, observa pe fereastră cum fulgii de zăpadă se precipită neîncetat, ascunzând acoperișurile caselor și pământul din grădină, sub albul imaculat. Zăpada îi părea că se așază direct pe suflet. Mii de fulgi pufoși formau un strat gros care îi amorțea durerea din piept. Era conștientă că intensitatea acestei senzații creștea în preajma sărbătorilor de iarnă dar, după mai bine de opt ani, nu reușise să se obișnuiască cu această stare de spirit. O împletire de trăiri legate de frustrare, furie și dor arzător.

Adesea, găsea refugiu în scris. Terapia salvatoare de la un dezastru. „Trebuie să evacuezi excesul emoțional înainte ca supapa de securitate să cedeze”, îi spunea psihiatra. A încercat să-și lase sentimentele să curgă, așternându-le pe paginile Word. La început, scrisul era haotic, dar, pe măsură ce mintea ei s-a limpezit, a reușit să își exprime gândurile cu claritate. În paginile acelea, putea plânge fără a fi observată de nimeni. Când nu scria, își imagina că se află închisă ermetic într-un glob de sticlă, un refugiu în care totul rămânea neschimbat, iar inima ei rămânea întregă. Inima reprezenta familia, iar familia era totul. În acel refugiu, își construise un cămin cald, unde viața curgea lin, iar râsetele și bucuria de Crăciun umpleau aerul. În acea casă, amintirile nu erau doar simple reminiscențe; totul părea atât de real. Se îndrăgostise, se căsătorise și avusese doi copii. O față și un băiat. Îi văzuse crescând și se imaginase

îmbătrânind alături de soțul ei drag. Gătea mâncăruri savuroase și prăjituri delicioase, așteptându-și copiii cu vești bune și felicitându-i pentru realizările lor. Acolo, și doar acolo, regăsea pacea și bucuria.

În mijlocul globului, așezată confortabil în fotoliul din apropierea șemineului, visa să îmbătrânească, citind povești, înconjurată de nepoți și pisici. Uneori se dedica grădinăritului sau croșetatului, iar alteori crea aranjamente florale inspirate de frumusețea florilor din grădină. Uneori, dădea drumul la muzică, punând AC/DC la maximum, dansând în tricoul fiului ei, cu pleoapele machiate cu negru și cu părul ciufulit. Alteori, lăsa ca muzica lui Vivaldi sau Strauss să umple casa Sub acea cupolă protectoare, nimeni nu o judeca, chiar dacă zâmbea, plângea sau stătea în tăcere. Criticile lumii erau în surdina și era bine așa. „Oare mă voi obișnui vreodată cu absența lui?” se întreba Irina, cu o tristețe copleșitoare. Îi lipsea înfiorător. Niciodată nu și-a imaginat că își va pierde un copil, că își va pierde o jumătate din suflet.

– Irina, mama, unde sunteți? Vocile soțului și ale fiicei sale răsunau în timp ce intrau pe ușa casei, venind de la cumpărături.

– În salon, dragii mei! răspunse ea, ștergându-și câteva lacrimi din colțul ochilor și schițând un zâmbet.

– Am adus un brăduț! Unde îl așezăm?

– În sufragerie, la locul obișnuit.

S-au bucurat toată seara, împodobind bradul cu ornamente confecționate de copii și betea multicoloră. În anul precedent, avuseseră

ideea de a pune dorințele fiecăruia scrise frumos pe hârtie în interiorul globurilor transparente. În dimineața de Crăciun, cadourile erau aranjate sub crengile bradului. Se simțea aroma cafelei calde și a biscuiților cu scorțișoară. Îmbrăcați în pijamale și papuci, la fel ca în vremurile frumoase, s-au strâns în jurul bradului pentru a deschide cadourile. Mai întâi, cea mică a desfăcut parfumul ei preferat, apoi a venit rândul soțului, care a descoperit un ceas de mână, menționându-i astfel că întârzie pe site-ul de genealogie, unde petrecea ore în șir. Irina ținea în mâini o cutie cubică roșie. Ce-ar fi putut fi înăuntru? A desfăcut panglica, iar în fața ochilor săi a apărut un glob de zăpadă pe care îl cumpăraseră de la târgul de Crăciun din Viena, de unde se întorseseră cu câteva zile în urmă.

– Un cadou inspirat, dragii mei. Veniți să vă cuprind în brațele mele. Vă iubesc infinit.

Interiorul globului era identic cu cel pe care îl imaginase. Totuși, pe măsură ce îl agita, fiecare mișcare îi aducea amintiri diferite, trezindu-i emoții profunde și provocându-i lacrimi. Lacrimi de fulgi de nea. Casa lor a fost mereu plină de iubire, iar aceasta trebuia să dăinuiască în continuare. În liniștea după-amiezii, așezată confortabil pe fotoliul preferat, Irina privea interiorul globului de zăpadă.

– Stau de vorbă cu sufletul meu; gol, fără tine. Mă întreb, unde ești? Ce faci? Cum îți petreci ziua de Crăciun, departe de noi? Ai învățat să fii singur? Noi, nu! Vei fi și vei rămâne alături de noi. ”Nu mai ești acolo unde erai, dar ești peste tot, acolo unde sunt eu. Te iubesc infinit, dragul mamei.”

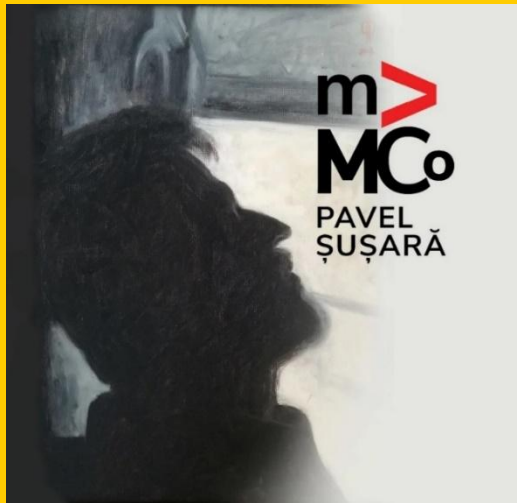
„Costumul gol al astronautului”

Editura Neuma, 2024, 90 pagini

Eram în mașină, conduceam de la București spre Câmpina, când s-a ivit gândul temei/titlului cărții acesteia. Cred că deja scrisesem „călătoria” (o ars poetica?), plus alte câteva texte. Poeziile din „Costumul gol al astronautului”, titlu cu evidentă trimitere spre ceva care-i poate proteja doar pe îndepărtații, necunoscuții viețuitori, sunt, trebuie acceptate, drept o colecție de corpusuri. Ele reflectă, într-o succesiune ce caută forma, realitățile pe care le-am perceput la un moment dat; ca pe o formare, o transformare a geografiei de zi cu zi.

Ceea ce propun este o carte de poezie dedicată inevitabil unui parcurs al prezentului, unei călătorii a ființei umane care altădată avea nostalgia de a exista în univers, înființată, acum infestată, invadată de imaginile din cadrul rețelelor sociale, de existența *influencerilor*, de vacarmul mediatic. O încercare de asumare a unei realități deja afectate/modelate de I.A., de orchestrare a unor referințe inevitabil personale într-un ansamblu poetic cu o formă sper atractivă, durabilă.

Mircea Teculescu

Muzeul de Artă Modernă și Contemporană Pavel Șușară

Intrarea Viitorului nr. 4
București 030167

Tel: 0720 610 950

Muzeul Județean de Artă "Ion Ionescu-Quintus"

Bulevardul Independenței nr. 1
Ploiești 100028

Tel: 0244 522 264

Asociația **NORR**

Bulevardul Independenței nr. 22, ap.3,
Ploiești 100028
CIF: 50571682

UNICREDIT BANK

LEI: RO 61 BACX 0000 0027 4637 7000

EURO: RO 34 BACX 0000 0027 4637 7001

USD: RO 07 BACX 0000 0027 4637 7002

În perioada 15-21 iulie 2024 la Belin a avut loc întâlnirea anuală a traducătorilor de poezie, JuniVers, găzduită de către Literarisches Colloquium Berlin. Ei au tradus împreună versuri aparținând autoarei germane Kerstin Preiwuß, atât din volumele deja publicate cât și din ultimul, în curs de apariție.

Prezentăm în cele ce urmează o mostră din rezultatul atelierului, traducerea catrenului din volumul **Taupunkt/Punctul de rouă**: „Will nur arbeiten. / Was Schönes tun. / Diese rhythmisch zitternden Hände / können nicht ruhn.”

Manuela Klenke

Vill bara arbeta
Göra något skönt
Dessa rytmiskt skälvande händer
kan inte vara still.
Linda Östergaard

Želim samo raditi.
Nešto lepo stvarati.
Ove ritmično razigrane ruke
ne znaju odmarati.
Verica Tričković

Will nur arbeiten.
Was Schönes tun.
Diese rhythmisch zitternden
Hände
können nicht ruhn
Kerstin Preiwuß

İstedğim yalnızca çalışmak.
Güzel şeyler yapmak.
Bu ritmik titreyen eller
Bilmiyorlar dur durak.
Seda Tunç

I just want to work
do something good, do my best
these rhythmically quivering hands
won't come to rest.
Karen Leeder

just work
just make a fine thing
my quivering rhythmic hands
cannot stop
Steph Morris

Samo delati hočem.
Nekaj lepega storiti.
Te v ritmu trzajoče roke
se nočejo spočiti.
Tanja Petrič

Vreau doar să lucrez.
Să fac ceva frumos.
Măinile astea care tremură ritmat
Nu-și iau niciun repaus.
Manuela Klenke

Veux juste travailler.
Faire quelque chose de beau.
Ces mains qui tremblent en rythme
ne trouvent aucun repos.
Sven Keromnes

NORR

ISSN 3061 – 4724
ISSN-L 3061 – 4724

ISSN 3061-4724

9 770000 009778

01 >